

Beslut för bildande av naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Nåara*/Härbergsdalen
NVR-id:	2048079
Natura 2000:	Frostvikenfjällen SE0720183
Kommun:	Strömsund
Län:	Jämtland
Lägesbeskrivning:	22 kilometer nordost om Frostvikens kyrka, Gäddede
Centrumkoordinater:	N: 7168829 E: 488449 (SWEREF99 TM)
Fastighet:	Mellanskogsfjäll 1:2
Markägare:	Staten genom Naturvårdsverket
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal:	30238 hektar, varav 6743,8 hektar produktiv skogsmark
Landareal:	27987 hektar

**Nåara – samiska namnet för Härbergsdalen*

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	4
Beskrivning av området	5
Natur	5
Traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk	7
Friluftsliv	8
Föreskrifter	9
Undantag från föreskrifterna.....	12
Skötselplan	14
Redogörelse för ärendet	15
Ärendets beredning.....	15
Synpunkter på förslaget till beslut	15
Länsstyrelsens bedömning	17
Bedömning och motivering	17
Naturvärdesinventeringar	22
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	23
Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster	24
Konsekvensutredning	25
Upplysningar	26
Bilagor	29

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Nåara/Härbergsdalen**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och en blandning av värdefulla naturmiljöer i ett storslaget fjäll- och skogslandskap, som sedan lång tid tillbaka är präglad av ren och andra betande djur. Områdets kalfjäll, stora och delvis brandpräglade naturskogar, sjöar, vattendrag, våtmarker och andra ingående naturmiljöer, med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet är även att både områdets delvis orörda och ostörda karaktär såväl som områdets delvis kulturpräglade biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är dessutom att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet.

Vidare är syftet att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för ett hållbart friluftsliv.

Syftet nås genom att:

- Kalfjäll, grannaturskog, vatten, våtmark och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna får utvecklas fritt och under påverkan av vilda djurs, renars och tamboskaps betande i området.
- Brandpräglad tallskog bibehåller sin brandprägel genom naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder.
- Kulturpräglade fjällhedar, gräsmarker, svämängar, öppna våtmarker, höglänta slätterängar samt trädklädda betespräglade marker betas och/eller slås.
- Vattendrag som påverkats av historiskt skogsbruk eller annan verksamhet restaureras och vandringshinderande vägtrummor ersätts.
- Dikningspåverkad skog och våtmarker återställs.
- Åtgärder vidtas för att och kanalisera friluftsliv med hjälp av leder och anordningar där kanaliseringen används för att ett hållbart friluftsliv långsiktigt ska kunna samexistera med biologisk mångfald.

- Kontinuerlig samverkan mellan förvaltare och samebyar samt arrendatorer till i området verksamma fjällägenheter för att tillvarata deras kunskap om biologiska mångfald och hållbart sedvanebruk.

Skälen för beslutet

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Storslagen fjällmiljö och vidsträckta skogs- och våtmarksmiljöer med karaktär av ostördhet och orördhet.
- Grandominerad bitvis urskogsartad naturskog, präglad av intern beståndsdynamik, med kontinuitet av gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.
- Brandpräglad tallskog med gamla brandskadade träd, torrakor och lågor i olika nedbrytningsstadier.
- Klara fjällsjöar samt delvis naturliga vattendrag, stränder, svämplan och våtmarker.
- Artrika betespräglade fjäll samt artrika skogar, gräs- och våtmarker samt högrötsängar.
- Artrika och unika fjällgårdar med betes-, ängs- och odlingsmarker.
- Områdets storlek och mångformighet med dess stora mångfald av livsmiljöer och arter inom artgrupperna mossor, svampar, lavar, kärlväxter, fåglar och däggdjur samt inom dessa grupper en bitvis hög förekomst av naturvårdsarter.
- Naturupplevelsevärden som till exempel upplevelsen av storslagenhet, gamla urskogsartade skogar, naturliga våtmarker, klara sjöar, betande renar samt lugn och ro.
- Natura 2000-naturtyper: ävjestrandssjöar (3130), större vattendrag (3210), alpina vattendrag (3220), alpina hedar (4060), alpina silikatgräsmarker (6150), silikatgräsmarker (6270), högrötsängar (6430), svämningar (6450), höglänta slåtterängar (6520), öppna mossor och kärr (7140), rikkärr (7230), aapamyrar (7310), silikatgräsmarker (8110), taiga (9010), fjällbjörkskog (9040), trädklädda betesmarker (9070) samt skogbevuxen myr (91D0) av vilka silikatgräsmarker, aapamyrar, taiga och skogbevuxen myr är prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.
- Natura 2000-arter: blåhake (A272), blå kärrhök (A082), brunbjörn (1354), brushane (A151), bäver (1337), dubbelbeckasin (A154), fiskgjuse (A094), fjällpipare (A139), gråspett (A234), grönbena (A166), hökuggla (A456), jorduggla (A222), järpe (A104), järv (1912), ljungpipare (A140), lo (1361), lummerväxter spp. (1413), orre (A409), pärluggla (A223), renlavar spp. (1378), silvertärna (A194), skogshare (1334), skogsrör (1948), smalnäbbad simsnäppa (A170), smålom (A001), spillkråka (A236), stenfalk (A098), storlom (A002), sångsvan (A038), trana (A127), tretåig hackspett (A241), tjäder (A108), utter (1355), vanlig groda (1213), vitmossor spp. (1409) samt ett antal skyddsklassade arter.

Beskrivning av området

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen ligger i Strömsunds kommun, cirka 22 kilometer nordost om Frostvikens kyrka, vilken är belägen i Gäddede. Området är omkring 30238 hektar stort och består av delar av Aerhtseges och Ovredahkes kalfjäll, ett flertal sjöar och vattendrag samt stora sammanhängande fjällnära skogar och våtmarker. Naturreservatet är till största delen beläget på renbetesfjäll och brukas aktivt av samebyarna Ohredahke och Raedtievaerie. Området ligger inom Ohredahke samebys åretruntmarker.

Natur

Terrängen inom området varierar och består av fjälltoppar, åsar och dalar. Naturreservatets högsta toppar är Aerhtseges sydöstra topp, cirka 1130 meter över havet, Aerhtseges nordvästra topp, cirka 1115 meter och Ovredake, cirka 1000 meter över havet. Den lägsta delen av naturreservatets ligger cirka 475 meter över havet och är belägen längs Trångmoåns strand i områdets östra del, nära Trångmon. Berggrunden utgörs av metamorfa bergarter som till exempel amfibolit, granatglimmerskiffer, kalkig glimmerskiffer, kvartsit och marmor. I vissa delar av området förekommer inslag av serpentinbergarter, vilket är bergarter med höga halter av giftiga tungmetaller, som till exempel nickel, och låga halter av kalcium och andra för växter och svampar viktiga mineralämnen. Jordarterna utgörs främst morän, vittringsjord, torv, isälvsediment och sand, samt en hel del inslag av block och berg i dagen.

Naturreservatet är en del av Frostvikenfjällen, som är ett utpräglat lågfjällsområde genomkorsat av vattensystem och skogklädda dalgångar. De största dalgångarna inom naturreservatet bildas av två bitvis opåverkade vattensystem med ursprungliga stammar av öring (*Salmo trutta*) och röding (*Salvelinus alpinus*). Den nordligaste dalen är Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång, dalgången där byn Nåara/Härbergsdalen som gett naturreservatet dess namn är belägen. Där rinner vattnet längs Frijnejohke och Trångmoån och genom bland annat sjöarna Vuelie- och Bijjie-Nåaranjaevrie/Övre- och Nedre Härbergsvattnet samt Staaloenjaevrie/Pellevattnet. Längre söderut i naturreservatet finns Kraantjeohkes /Gransjöåns dalgång där vattnet rinner längs Kraantjeohke/Gransjöån genom till exempel Kraantje/Gransjön och Onne-Sjeahvta/Lill-Sjouten. Båda vattensystemen rinner mot sydost. I området kring Blomhöjden förekommer en del mindre dalgångar med mindre bäckar och åar samt ett lite större vattensystem där bland annat sjöarna Gierkerejaevrie/Stensjön, Jiemiesjaevrie/Jemesjaure och Onne-Sjeahvta/Lill-Sjouten ingår. Längs fjällsidorna rinner många biflöden i form av mindre bäckar ner i de större vattensystemen. De tre vattensystemen mynnar slutligen ut i sjön Ohtje Sjeavhta/Stor-Sjouten strax öster om naturreservatet. Många mindre vattendrag, bland annat de många bäckarna som rinner ner för sluttningarna, bidrar till stora biotopvariationer och gör att skogen i dalgångarna har hög mark- och luftfuktighet. Mänsklig påverkan på vattensystemen, genom bland annat historiskt skogsbruk med flottning, förekommer men är mestadels relativt låg. Påverkan består främst av att en del uträtningar har gjorts av vattendragen och att en del för fisk och bottenfauna vandringshinderande vägtrummor har lagts ner.

Skogslandskapet består av en blandning av skog, våtmarker, bäckar, åar, tjärnar och sjöar. Skogen utgör överlag ett stort sammanhängande område av främst grandominerad (*Picea abies*) naturskog. Skogen förekommer huvudsakligen längs Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång, Kraantjehokes/Gransjöåns dalgång, dalgångarna runt Blomhöjden samt i området öster om Blomhöjden. En hel del inslag av björk (*Betula* spp.) och tall (*Pinus sylvestris*) förekommer. I vissa delar är tallen det dominerande trädslaget. Sälg (*Salix caprea*) och asp (*Populus tremula*) förekommer sällsynt. På fjällsidorna ökar björkinslaget längre upp på sluttningarna där fjällbjörkskogen med glasbjörkens (*Betula pubescens*) underarter och varianter tar vid. Skogen i dalgångarna är näringsrik och består mestadels av gamla, grova och högväxta träd. Bördigheten varierar mycket med allt från fattigristyp till inslag av högört. Längs sluttningarna förekommer en hel del örtrika områden. Inom området förekommer även en hel del ängsgranskog, näringsrik högörtsgrenskog. Områden med ängsgranskog förekommer bland annat nordväst om Blomhöjden, sydväst om Staaloenjaevrie/Pellevattnet, öster om Nåara/Härbergsdalen och längs med nordöstra gränsen av naturreservatet.

Den grandominerade skogen präglas av intern beståndsdynamik, där träd dör och faller och nya växer upp i luckorna som bildas. Död ved i form av torrträd, högstubbar och liggande döda träd, i alla dimensioner och nedbrytningsstadier, förekommer rikligt. I så gott som hela Kraantjehoke/Gransjöån dalgång är grannaturskogen urskogartad och längs södra halvan av Frijnejohke och Trångmoåns dalgång finns både gran- och talldominerad urskogsartad naturskog. På nordöstra sidan av sjön Bijjie-Sovvene/Övre flyn samt i den sydostliga delen av Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång, söder om sjön Vuelie-Sovvene/Storflyn och väster om Staaloenjaevrie/Pellevattnet, finns områden med urskogsartad tallnaturskog med rikligt med gamla tallar och mycket stort inslag av torrträd. En del tallskog finns även i området öster om Blomhöjden. Tallskogen har tydliga spår av bränder i form av brandljud och kolad ved på både levande och döda träd. Blandat med partier av urskogskaraktär förekommer skog som är påverkad av plockhuggningar och dimensionsavverkningar, dock inte av modernt skogsbruk.

Våtmarkerna inom naturreservatet är variationsrika och utgörs av både öppna och skogbevuxna myrar, kärr och mossar. En myr är våtmark där torv bildas på grund av låg syretillgång och därmed dålig förmultning av organiskt material. Kärren tar emot vatten från omgivande fastmark och vattendrag medan mossar får vatten nästan enbart från nederbörd. En relativt stor del av våtmarken inom naturreservatet upptas av aapamyrkomplex. Aapamyrar är myrkomplex som domineras av kärr i de centrala delarna. Aapamyrarna i området tar emot vatten från omgivande fastmark, tjärnar, sjöar, smältvatten och nederbörd. I aapamyrarna ingår bland annat strängblandmyr och aapamyrarna finns till exempel i Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång. Strängblandmyr har parallella tydligt upphöjda åsar, strängar som dämmer upp mellanliggande blötare dalar, flarkar. Andra exempel på myrtyper som ingår i dessa komplex är topogena och soligena kärr samt sumpskog. Ett topogent kärr är ett plant eller svagt sluttande kärr medan ett soligent kärr är sluttande med översilningsmark. Utefter dalsidorna bryter mindre hållpartier och backkärr ofta in i de något kuperade, och delvis blockrika,

sluttningarna. En del av kärren inom naturreservatet utgörs även av rikkärr. Både skogen och våtmarkerna är ytterst lite påverkade av dikning.

Naturreservatet har en rik och varierande flora och fauna, vilket är en följd av områdets stora storlek, mångfalden av biotoper, livsmiljöer, bete från ren (*Rangifer tarandus tarandus*) och andra betesdjur samt den relativt låga påverkan av mänsklig störning.

Några exempel på naturvårdsarter noterade inom området är ett flertal orkidéarter, ett flertal fynd av gammelskogsarterna ostticka (*Skeletocutis odora*), lappticka (*Amylocystis lapponica*), rynkskinn (*Phlebia centrifuga*), stjärntagging (*Asterodon ferruginosus*), liten sotlav (*Acolium karelicum*) och norsk näverlav (*Platismatia norvegica*). I höjdlägen förekommer även taigaskinn (*Laurilia sulcata*) på grova förrötade granlångor. I naturreservatet har också örterna dvärgrödblåra (*Silene dioica* var. *Serpentinicola*) och spenslig fjällnejlika (*Viscaria alpina* var. *Serpentinicola*) noterats. Dessa örter växer enbart på grus, sten och klippor av serpentinbergarter.

Lappmes (*Poecile cinctus*) och tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*) är exempel på vanligt förekommande fåglar. Andra rödlistade fåglar som har setts häcka i området är till exempel blåsand (*Mareca penelope*) och brushane (*Calidris pugnax*). Rödlistade däggdjur som någon gång har observerats i området är fjällräv (*Vulpes lagopus*), järv (*Gulo gulo*) och lo (*Lynx lynx*). Området är även besökt av brunbjörn (*Ursus arctos*) vilket indikerats av björnsplinning.

Traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk

Området är präglat av renbete, renskötarsamhällets rörelsemönster, bosättningar samt bruk av land och naturresurser. Till en del är området även präglat av fjällnära lantbruk med tillhörande utmarksslätter och utmarksbete.

Renskötsel

Området har under lång tid utgjort viktiga marker för renen, renskötseln och samerna. Samerna har sedan länge bebott markerna samt verkat och livnärt sig i området och gör så fortfarande. Området utgörs av ett renskötarsamhälle och ett samiskt kulturlandskap. De första bosättningarna och spåren efter renskötsel inom område finns vid Kraantje/Gransjön. Att samerna sedan länge har brukat och är verksamma i området samt att renskötseln går långt tillbaka i tiden framgår tydligt av de sedan länge renbetespräglade fjällen och av de många forn- eller kulturlämningar, däribland offerplatser, fångstgropar, begravningsplatser, kåtor samt farvägar som finns inom naturreservatet. Även mer moderna anläggningar för renskötsel samt ett antal renvaktarbostäder förekommer i området.

Den traditionella naturbetesbaserade renskötseln som har präglat det fjäll- och skogsområde inom vilket naturreservatet ligger är en central del av samisk kultur och samhälle. Renen och renskötseln är basen i det samiska samhället, men även jakt, fiske och slöjd ingår som viktiga delar. Renbete bidrar till den biologiska mångfalden och ett öppet betespräglat fjällandskap. Inom området finns god tillgång på rent vatten och betesmarker för både renar och andra betesdjur.

Naturreservatet utgör ett kärnområde för Ohredahke sameby och ingår till stora delar i Ohredahkes åretruntmarker men även Raedtievaerie sameby har sina renar i området. Olika delar av det området som naturreservatet består av används olika tider på året av samebyarna. Området berör till exempel åretruntmark, huvudkalvningsland försommarland, sommarland, höstland, vinterland samt även totala betesområdet, flyttleder och uppsamlingsområde. Olika områden, både inom naturreservatet och i skogarna österut, och möjligheten för renen att förflytta sig däremellan, är grundläggande förutsättningar för att bedriva renskötsel och utgör därmed en förutsättning för ett betespräglad fjällandskap. I samband med konsultation framförde samebyarna Ohredahke och Raedtievaerie att fysisk närvaro av rovdjur och besökare i naturreservatet kan störa renen genom att minska tillgängligheten till betet. Besökare kan även genom ovarsamhet orsaka markskador som leder till mindre bete. Om betet blir försämrat kan renkalvarnas möjligheter till överlevnad och bästa möjliga utveckling bli försämrade.

Fjällantbruk

Naturreservatet inrymmer även fjällgårdarna Härbergsdalen och Blomhöjden där ett levande traditionellt och aktivt fjällnära lantbruk bedrivs. I Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång, i byn Nåara/Härbergsdalen, ligger fjällgården Härbergsdalen. Fjällgården Härbergsdalen tillkom 1826 och har ett stort inslag av kulturhistoriskt värdefulla äldre byggnader och gamla odlingsrösen. På sydst Slutningen av berget Jiemiessvaartoe ligger fjällgården Blomhöjdens, som egentligen är uppdelad i två gårdar. Blomhöjden anlades som nybygge 1820. Skatteläggning av jordbruket ägde rum 1849 och ägorna bestod av hårdvallsängar, starrslättermysrar och fäbodvall. Skog och fjäll nyttjades som bete. Marken inom gårdarna är varierande och utgörs bland annat av skog, odlingsmark, artrik ängs- och betesmark med en del översilad gräsmark och höglänta slätterängar. Fjällgårdarnas artrika slätter- och betesmarker och sitt levande traditionella lantbruk med gamla anor hör till Jämtlands läns mest bevarandevärda odlingslandskap. Boende på fjällgårdarna har även bedrivit en hel del myrslätter på många av de myrar som ligger i närområdena runt fjällgårdarna samt haft djur på utmarksbete och bedrivit en del myrodling. Myrslätter och utmarksbete har ytterligare gett upphov till ett biologiskt kulturarv inom naturreservatet. Fjällgårdarna ligger på arrenderad mark och upplåtelsen av gården benämns fjällägenhet. Strax utanför naturreservatet är Trångmons fjällgård belägen och även det traditionella lantbruket har bidragit till ett biologiskt kulturarv inom naturreservatet.

Friluftsliv

I naturreservatet finns förutsättningar för friluftsliv året om. Nåara/Härbergsdalen är ett relativt känt besöksmål och området nyttjas för aktiviteter som vandring, skidåkning, skoteråkning, fiske, jakt, fågelskådning och naturfotografering. Genom området sträcker sig leder för vandring och skidåkning. I området finns även ett antal skoterleder där det är tillåtet att köra skoter på väl snötäckt mark under skoterledernas öppethållandetider. En del av lederna fortsätter in i Daimadalens och Jougdadalens naturreseptat.

I anslutning till fjällgårdarna finns besöksparkering, rastplatser, information om naturreservatet samt information om det statliga ledsystemet i området. Det ska även finnas information om rennäringen och de fjällnära lantbruken i området. Då fjällgårdarna ligger på arrenderad mark ska dessa respekteras som privat område. Att vistas på leder och vid rastplatser som ligger på fjällgårdarnas mark samt att använda vägar som går över markerna går dock bra.

En mer omfattande beskrivning av naturreservatet finns i skötselplanen, bilaga 4. Artförteckning finns i bilaga 5.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luftledning eller stängsel,
2. göra inskrift eller liknande,
3. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
4. anlägga väg, led, uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster eller liknande anläggningar,
5. rensa diken, dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
6. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
7. sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller sprida växtnäringssämnen (handelsgödsel, stallgödsel, slam eller annat organiskt avfall) eller jordförbättringsmedel på land eller i vatten,
8. införa och/eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
9. placera ut saltstenar i område markerat på karta, bilaga 1,
10. plantera in fisk,
11. framföra motordrivet fordon, inklusive elcykel, annat än på vägar markerade på kartan, bilaga 1.

Det är också förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

12. riva bäverdammar eller bäverhyddor inklusive att reglera vattennivåerna vid bäverdammar.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar anläggs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisning,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor på platser markerade på karta, bilaga 1, större skyltar med naturreservatets namn intill vägarna vid naturreservatets entréer samt informationstavlor och skyltar på andra platser vid behov,
3. underhåll, röjning och anläggning av parkeringsplatser, stigar, leder, rastplatser, vindskydd, eldstäder, dass och liknande, markerade på kartor, bilaga 1 och 1:1, inklusive röja buskar, fälla träd med låga naturvärden, fälla träd som lutar över led eller annan anordning samt annat nödvändigt arbete som till exempel förstärka mark, grusa, lägga ut spänger, bygga broar, iordningställa vadarställen, märka upp, med mera,
4. anlägga högst två nya vindskydd/bord med bänkar och eldstäder på andra lämpliga platser om behov uppstår,
5. anläggande av en parkeringsplats för 5-10 motorfordon, husvagn eller släpvagn, på för avseendet lämplig plats,
6. i samförstånd med eventuella arrendatorer röja, hugga, så, slå, bedriva bete och annat som ingår i traditionellt lantbruk, inom områden markerade på kartor bilaga 1:2a och 1:2b,
7. röjning och slåtter på tidigare hävdade våtmarker och gräsmarker,
8. utmarksbete, inklusive uppförande av de anordningar som är nödvändiga för betesdrift,
9. återskapa tidigare periodvis överdämd våtmark i område markerat på karta, bilaga 1,
10. naturvårdsbränning, alternativt brandefterliknande åtgärder, i brandpräglad tallskog, inklusive det som krävs för att kunna genomföra åtgärder, som till exempel att anlägga mineraljordssträngar för brandavgränsning och fällning av en del träd samt efterföljande spridning av lavfragment,
11. hydrologisk återställning genom till exempel pluggning av diken, inklusive fällning av mindre träd och hävd av sly längs dikeskanterna,
12. återställning av vattendrags och strandzoners naturliga strukturer, inklusive fällning av en del träd med låga naturvärden, urtag av sten/block i strandkanter, tillförsel av block, sten och lekgrus till vattendrag, borttagning av artificiella vandringshinder samt byte av vandringshindrande vägtrummor,
13. kalkning av vattendrag och sjöar om kalkning är nödvändig för biologisk bevarande eller återställning,
14. återutsätta/sätta ut för området tidigare och i nutid naturligt förekommande land- och vattenlevande djur och växter,
15. jakt på rödräv för gynnande av fjällräv,

16. stödutfodring av vilt,
17. borttagning av främmande arter, samt för området icke naturligt förekommande arter, genom mekaniska metoder som till exempel jakt, fällor, gräva upp växter, med mera,
18. reglering av vattennivån i bäverdammar, samt vid behov rivning av damm, vid risk för skador på hus och infrastruktur,
19. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva upp växter, plocka ris, mossor, lavar och vedlevande svampar eller på annat sätt samla in arter av alla slag annat än plocka blommor, bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig eller använda drönare nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur och ägg eller på annat sätt, till exempel genom ljud, medvetet skada eller störa djurlivet,
3. göra åverkan på mark, block, vatten, sjö- och vattendragsbotten, växtlighet, torrträd, liggande död ved eller annan död ved, stenmurar och rösen, inklusive göra inskrifter,
4. sätta upp plastband eller andra plastmarkeringar,
5. elda annat än med medhavd ved, grillkol, bränsle i stormkök eller motsvarande, tillhandahållen ved vid eldplatser eller nedfallna gran- och björkgrenar mindre än fem centimeter i diameter,
6. ställa upp motorfordon, husvagn eller husbil annat än på särskilt anordnade platser,
7. framföra snöskoter annat än;
 - på väl snötäckta skoterleder, markerade på karta bilaga 1, samt
 - under ledernas öppethållandetider,
8. framföra övriga motordrivna fordon, inklusive elcykel, annat än på vägar markerade på karta, bilaga 1,
9. införa och/eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
10. sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel och sprida växtnäringsämnen på land eller i vatten
11. låta medhavt sällskapsdjur befinna sig i naturreservatet utan materiellt koppel eller rymningssäker bur.

Det är också förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

12. sätta upp tavlor, skyltar, plakat, orienteringskontroller, snitslar eller liknande,
13. starta och landa med luftfarkoster, inklusive till exempel helikopter, sjöflygplan och drönare,

14. genomföra eller bedriva organiserad verksamhet i form av tävlingar, träningar, friluftsliv, naturturism eller andra aktiviteter med fler än 70 deltagare (se definitioner och mer information under rubrikerna Bedömning och motivering samt Upplysningar).

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan ska inom andra lagar och förordningar inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet, och som framgår av föreskrifterna under B ovan, inklusive att vid behov framföra motordrivna transport- och arbetsfordon i terräng eller i vatten, samt starta och landa med luftfarkoster som till exempel helikopter, sjöflygplan och drönare,
- b) att framföra motordrivet fordon i terräng samt att starta och landa med helikopter, sjöflygplan, drönare eller liknande vid behov för räddningstjänst, ambulanssjukvård eller annan sjukvård, polisiära åtgärder, efterbevakning och eftersläckning av brand, eftersökning eller skötsel av sjuka eller skadade djur samt vid annat behov av nyttoflyg (definition av nyttoflyg finns under rubriken Upplysningar),
- c) att bedriva renskötsel i enlighet med gällande lagstiftning och terrängkörningslagstiftningen samt använda nyttoflyg (mer information finns under rubriken Upplysningar) och avmaskningsmedel,
- d) statliga och kommunala tjänstepersoner att i tjänsteärende framföra motordrivet fordon i terräng samt att starta och landa med helikopter, sjöflygplan eller drönare, vid tjänsteutövning,
- e) jakt enligt Jaktlag (1987:259) inklusive jakt med hund, samt att sätta upp tillfällig varningsskylt för jakt, under ansvar att skylten tas ner när jakt inte bedrivs,
- f) förvaltaren av naturreservatet eller samebymedlem, eller den som någon av dessa uppdrar åt, att använda hund, tekniska hjälpmedel, framföra motordrivet fordon i terräng samt att starta och landa med helikopter, sjöflygplan, drönare eller liknande vid inventering av djur och bedrivande av skyddsjakt,
- g) fiske enligt gällande lagar och bestämmelser,
- h) att underhålla befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt i naturmaterial (jakttornet ska avlägsnas av jakträttsinnehavaren när det inte längre nyttjas),
- i) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen där fordon, färdväg och hastighet ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- j) att kapa och flytta träd som fallit över vägar/vintervägar/leder/stigar/byggnader/fordon/forn- och kulturlämningar och liknande, till sidan av samt att ta bort grenar och ungräd som stör framkomligheten på väg/vinterväg/led/stig samt vid behov lägga ut träspänger längs led/stig,
- k) rättighetsinnehavare och enligt gällande avtal för fjällägenheterna Härbergsdalen och Blomhöjden, där fjällägenheterna är markerade på karta

bilaga 1:2a och 1:2b, samt nyttjanderättsinnehavare till områden där områdena är markerade på karta bilaga 1:3a och 1:3b (se mer information om nyttjanderätter under rubriken Upplysningar), att inom de markerade områdena:

- bedriva lantbruk och sköta gårdar enligt tradition inklusive till exempel att vid behov sprida stallgödsel och jordförbättringsmedel godkänt för ekologisk odling samt rensa diken i anslutning till gårdar och jordbruksmark,
 - bedriva lantbruk med inhemska sorter/raser av grödor och betesdjur,
 - använda avmaskningsmedel,
 - låta djur gå lösa,
 - sköta byggnader och andra anläggningar samt
 - använda motordrivna fordon och maskiner,
- l) rättighetsinnehavare till fjällägenheterna Härbergsdalen och Blomhöjden, där fjällägenheterna är markerade på karta bilaga 1:2a och 1:2b, och för nyttjanderättsinnehavare till områden, där områdena är markerade på karta bilaga 1:3a och 1:3b (se mer information om nyttjanderätter under rubriken Upplysningar), och där innehavaren är medlem i sameby samt för boende i Trångmon, att inom naturreservatets gränser:
- bedriva slätter och bete på tidigare hävdad mark, inklusive låta betesdjur gå fritt,
 - använda vallhund eller sätta upp stängel för betesdjur,
 - ta för gårdsbruk nödvändigt virke till byggnader, hässjor, staket och annat genom att fälla levande lövträd, gran och tallar (tallar mindre än 30 centimeter i brösthöjdsdiameter). Fällningarna av träd ska spridas ut i naturreservatet,
 - ta ved för gårdsbruk genom att fälla levande lövträd och gran med minsta möjliga mängd hänglavar på samt ta liggande död ved. Både levande och död ved ska vara mindre än 15 centimeter i brösthöjdsdiameter och fällning av träd ska spridas ut i naturreservatet,
 - köra med nödvändiga motorfordon och maskiner i terräng under arbete, där fordon, färdväg och hastighet ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- m) nyttjanderättsinnehavare till områden, där områdena är markerade på karta bilaga 1:3a och 1:3b (se mer information om nyttjanderätter under rubriken Upplysningar) och där innehavaren inte är medlem i sameby
- röja träd och buskar mindre än 10 centimeter i diameter på ett avstånd upp till 10 meter från byggnader och andra anläggningar och använda resterna till virke eller ved. Större träd får fällas om de lutar och riskerar att falla över byggnader men dessa träd ska lämnas kvar i naturreservatet.
 - inom naturreservatet hugga fem björkar och fem granar per år för vedtäkt, där träd som fälls ska vara väl spridda, ha max tio centimeter i brösthöjdsdiameter och ha minsta möjliga mängd hänglavar,
 - inom naturreservatet bedriva slätter och bete på tidigare hävdad mark inklusive använda vallhund till betesdjur,
- n) att som rättighetshavare, i enlighet med byggnadslov och enligt tillstånd från Länsstyrelsen att bygga/underhålla mast, teknikbod och väg på plats

- markerade på karta, bilaga 1, med minsta möjliga skada på naturen, inklusive utföra besiktningar och utföra normalt underhåll av anläggningarna,
- o) att som rättighetshavare, i enlighet med upplåtelseform som är gällande vid detta besluts ikraftträdande, besiktiga, utföra normalt eller akut underhåll av befintliga ledningar eller vid behov dra nya ledningar, på platser markerade på karta bilaga 1, inklusive att med minsta möjliga skada på naturen vid dessa tillfällen framföra erforderliga motordrivna fordon i terräng, parkera fordon, använda samt starta och landa luftfarkoster, utföra nödvändig toppning och beskärning av träd, ta ned träd som kan skada elledningar samt underhålla befintliga anläggningar. Om akuta åtgärder behöver genomföras och dessa åtgärder medför större skador på naturmiljön än det som avses ovan ska Länsstyrelsen samrådas med i efterhand så att insatser kan vidtas för att i möjligaste mån återställa skador på naturmiljön,
 - p) att på gamla fäbodvallar samt vid jaktstuga, markerade på karta bilaga 1:4, mellan huslämningar/stuga ut mot tydlig fäbodvallsgräns, hela vägen mellan huslämningar samt där fäbodvall tydligt har funnits, slå gräs med lie, röja sly och grenar samt kapa träd som är mindre än 10 centimeter i diameter och kapa även större träd som har fallit, eller är på väg att falla, över fäbodlämning/stuga och flytta rester och träd till sidan av vallen,
 - q) normalt underhåll av befintliga vägar markerade på karta, bilaga 1, samt normalt underhåll av eventuella parkeringar, där innebörden av normalt underhåll förklaras i bilaga 3.

Efter tillstånd från Länsstyrelsen ska A och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

- r) att uppföra eller utöka byggnad, anläggning, bro, brygga eller liknande på ett sådant sätt att det bäst smälter in i naturen och den kulturhistoriska miljön,
- s) att sprida biologiskt nedbrytningsbara bekämpningsmedel
- t) gräva för vatten, avlopp, el, bredband eller liknande,
- u) att genomföra vetenskapliga undersökningar som innefattar insamling av arter eller har annan påverkan på naturmiljön eller att som forskare i forskningssyfte framföra lättare (mindre än 450 kilo) motordrivna fordon,
- v) att uppföra och underhålla enkelt jaktorn på ny plats under förutsättning att naturmaterial används samt att jaktornet avlägsnas av jakträttshavaren när det inte längre nyttjas,
- w) att röja buskar och mindre träd i anslutning till jaktpass i syfte att upprätthålla befintliga siktator i skog,
- x) att vårda och förvalta fornlämningar och kulturlämning,
- y) förändringar av elnätet, så som till exempel att dra ny eller flytta ledning.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

År 1995 föreslog Länsstyrelsen att området där bland annat naturreservatet Nåara/Härbergsdalen är beläget skulle ingå i både Art- och Habitatdirektivet och Fågeldirektivet inom EU:s Natura 2000-nätverk, (Frostvikenfjällen, SE0720183; 93793 hektar). År 1996 respektive 2003 godkände EU-kommissionen Frostvikenfjällen som en del av unionens Natura 2000-nätverk enligt Fågeldirektivet respektive Art- och habitatdirektivet. Hela naturreservatet ingår i Natura 2000-området.

År 2011 beslöt Länsstyrelsen i Jämtlands län att föreslå Nåara/Härbergsdalen som naturreservat. Efter flera gränsändringar i dialog med markägaren kunde Lantmäteriet påbörja uppdraget att mäta in områdets gränser. Efter fastighetsbestämning och ytterligare en gränsändring färdigställdes uppdraget år 2017. Fastigheterna i naturreservatet har ingått i SNUS-överenskommelsen, Statliga Naturskogar och Urskogsartade Skogar (ID. nr. 3158 Härbergsdalen-Röråhöjden). Denna överenskommelse innebär att statligt ägda skogar med höga naturvärden förts över från statliga markägare, i detta fall Statens Fastighetsverk, till Naturvårdsverket i syfte att bilda naturreservat. Detta utan krav på ekonomisk ersättning från Statens Fastighetsverk. Fastighetsreglering för Nåara/Härbergsdalen blev klar år 2022.

Under 2023 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat för Nåara/Härbergsdalen. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Totalt inkom åtta yttranden till Länsstyrelsen, varav fyra med synpunkter och två med meddelande om att de avstår från yttrande.

Synpunkter inkom från samebyarna Ohredahke och Raedtievaerie. Synpunkterna är:

- Ohredahke sameby motsätter sig att staten tar området i anspråk för naturreservat då område utgör samebyns kärnområde och ingår i samebyns åretruntmarker, detta även om renskötselrätten inte är begränsad. På liknande sätt motsätter sig samebyn Raedtievaerie naturreservat då deras renar går tillsammans med Ohredahke samebys renar i området.
- Samebyarna anser att det bör införas begränsningar av friluftsliv, såsom cykling, ridning och jakt, i förebyggande syfte då denna typ av aktiviteter kan leda till störningar i renskötseln och ha negativ inverkan på värdefulla naturmiljöer. De uttrycker en oro för att naturreservatet kommer att bidra till ett större antal besökare i området och därmed tillfoga naturen och därmed renskötseln en ökad störning. De framför även oro för att samebyarna inte ges något inflytande gällande framtida störningar som påverkar renskötseln eller naturmiljön negativt i och med att rennäringen inte får ingå i syftet med naturreservatet. De upplever sig vara skyddslösa i

de fall störningar från besökare enbart gäller renskötsel och inte naturmiljön. Vid skador på naturmiljön kan C-föreskrifter läggas till, medan störningar som påverkar renskötseln inte får begränsas med stöd av miljöbalken. Samebyarna har även synpunkter när det gäller framtida samråd med Länsstyrelsen angående frågor gällande naturreservatet och renskötseln. De anser att intentionen är bra anser att det borde framgå att konsensus ska gälla.

- Samebyarna framhåller att Länsstyrelsens placering av anordningar ska ske med eftertanke och i samråd med dem. De framhåller att anordningen vid området mellan Vuelie/Övre- och Bjjie/Nedre Nåaranjaevrie/Härbergsvattnet inte bör underhållas utan helst tas bort. Detta eftersom denna övergång mellan sjöarna är mycket viktig för renskötseln och renens rörelsemönster. Samebyarna framhåller även att placering av anordningar ska ske med hänsyn till samiska kulturhistoriska värden och perspektiven i området.
- Slutligen understryker samebyarna att det bör framgå i beslutet för naturreservatet att områden med marklav inte får naturvårdsbrännas.

Länsstyrelsen beklagar att samebyarna Ohredahke och Raedtievaerie motsätter sig naturreservatsbildning och kan förstå samebyarnas oro kring konsekvenserna av ett eventuellt utökat friluftsliv i området. Tyvärr innebär nuvarande lydelse av 7 kap. 4 § miljöbalken en begränsning avseende vad som kan regleras i ett naturreservat, vilket innebär att samebyarnas möjligheter till inflytande gällande renskötseln inom naturreservatet är begränsat. Länsstyrelsen kan i dagsläget dock inte ta till mer kraftfulla åtgärder för att begränsa friluftslivet då detta strider mot 7 kap. 25 § miljöbalken och allemansrätten. Länsstyrelsen kan dock komma att utöka C-föreskrifterna i framtiden om det visar sig att det behövs på grund av att det blir alltför stort slitage på naturmiljön i området. Länsstyrelsen är även hänvisad till, och begränsad av, 7 kap. 4 § när det gäller bildandet av naturreservat och har ingen laglig möjlighet att inkludera renskötseln som en del i naturreservatet. Länsstyrelsen har dock starka intentioner att så mycket som det är möjligt ta hänsyn till renskötsel och att samverka med samebyarna. Detta framgår i texten under Länsstyrelsens bedömningar. Det redogörs mer detaljerat för samverkan med samebyarna under rubriken "Övriga upplysningar" i skötselplanen. När det gäller anordningar har Länsstyrelsen efter samråd med samebyarna tagit hänsyn till renskötseln vid placering av två nya vindskydd, markerade i kartan bilaga 1 och bilaga 1:1. Om det tillkommer något mer anordning i framtiden ska även placeringarna av dessa samrådas med samebyarna. Samebyarnas synpunkt angående att områden med marklav inte får naturvårdsbrännas ska Länsstyrelsen ta hänsyn till så långt det är möjligt inom ramen för gynnandet av biologisk mångfald. Det finns inskrivet i skötselplanen att det är risbärande marker som ska brännas i första hand. Om viss del lavbärande marker kommer med i naturvårdsbränningen ska lavfragment spridas ut i markerna. Forskning har visat att spridning av lavfragment minskar ner tiden det tar för återetablering av lavar till cirka 10 år i stället för 30 år som det normalt tar. Synpunkter inkom även från E.ON Energidistribution AB (E.ON) som tillstyrker förslaget till beslut om bildande av naturreservat under förutsättning att undantag

o) från föreskrifter utökas. Detta med till exempel att normalt underhåll omfattas av akut och skogligt underhåll. Länsstyrelsen har tagit hänsyn till E.ONs krav och utökat undantaget samt lagt in ett nytt tillståndspliktigt undantag från föreskrifter.

Slutligen inkom synpunkter från Artic Air som bedriver fjällflygverksamhet. Företaget påpekar att bildande av Nåara/Härbergdalen naturreservat med ett landningsförbud vid Nåara/Härbergsdalen och Blomhöjden skulle omöjliggöra fjällflyg för turistnäringen i området. Föreskrift C13 innebär inte ett totalförbud för start och landning utan anger tillståndsplikt för turistflyg och annat flyg som inte ingår i definitionen nyttoflyg. Länsstyrelsen hänvisar därför Artic Air till att söka tillstånd hos Länsstyrelsen. Flyg som ingår i nyttoflyg är undantaget och för detta krävs inget tillstånd (se undantag b) c) och d) från föreskrifter samt definitionen för nyttoflyg under rubriken ”Upplysningar”).

Länsstyrelsens bedömning

Bedömning och motivering

Allmänt

Naturförhållandena i området varierar stort och utgörs av en blandning av barrnaturskog, fjällbjörkskog, våtmark, sjöar, tjärnar, vattendrag, renbetespräglad fjällhed och lantbruksmark präglad av biologiskt kulturarv. Den stora variationsrikedomen ger en mångfald av värdefulla livsmiljöer och gynnar ett brett spektrum av arter. Skogen och en del vatten har en hög grad av naturlighet. Områdets orördhet och ostördhet ger en karaktär av vildmark trots att det i grunden är ett samiskt kulturlandskap. Större delen av skogen ligger inom gränsen för fjällnära skog. Området har ett rikt fågelliv och många arter har möjlighet att hitta sin typ av habitat i områdets varierande natur. Trakten har även höga botaniska värden knutna till betespräglade fjäll, bördig naturskog samt till våtmarker och andra öppna ytor. Även rovdjur som till exempel utter (*Lutra lutra*) trivs i området. Andra exempel på rovdjur som någon gång har observerats i området är järv, lo, fjällräv och brunbjörn.

Skog och våtmark

De mycket höga naturvärdena i området är huvudsakligen knutna till gammal fuktig granskog men även till brandpräglad tallskog. Området består av en stor sammanhängande yta med skog- och våtmarksmosaik. Skogen utgörs av flerskiktad, olikåldrig naturskog, som bitvis är urskogsartad, med lång kontinuitet och höga beståndsåldrar.

Grannaturskogen präglas av intern beståndsdynamik med rikligt med död ved och naturliga gläntor där nya träd kan växa upp. Olikåldrig naturskog och höga beståndsåldrarna ger tillsammans med god tillgång till näring och vatten bra förutsättningar för att gamla träd, olika sorters död ved och värdefulla strukturer ska finnas under lång tid framöver. Detta ger i sin tur bra villkor för biologisk mångfald. Omkring 2000 hektar av granskogen består av 50-100 procent näringsrik högörtsgrenskog. Fuktigheten i både mark och luft är mycket hög dalgångarna på grund av de många små bäckarna som rinner längs fjällsidorna.

Detta ger goda förutsättningar för skogens fuktkrävande arter. I områdets östra del har Statens Fastighetsverk pekat ut 31 nyckelbiotoper med fjällnära, urskogsartad och fuktig granskog.

Inom området förekommer även urskogsartad tallskog med mycket höga naturvärden. Tallskogarna har stort inslag av mycket gamla tallar med många torrträd och både levande och döda träd har tydliga spår av bränder. Effektiv brandbekämpning har gjort att brandpräglad tallskog blivit ovanlig i landskapet, vilket lett till att många brandberoende eller brandgynnade arter är hotade.

Området är även särskilt värdefullt då naturskogen är sammankopplad med stora naturskogar i de angränsande naturreservaten Daimadalen och Jougdadalen. Detta sammankopplade stora skogsområde har stora möjligheter att utgöra en naturlig livsmiljö för åtskilliga av de i fjällregionenens och gammelskogens arter som kräver eller är gynnade av ostörda förhållanden samt även arter som är gynnade av naturliga störningar. Stora sammanhängande områden ger ökad ekologisk funktionalitet och bättre spridningsmöjlighet för arter. För faunan innebär detta område en unik möjlighet att stabilisera och utveckla stammar med naturlig täthet.

Området är också beläget inom ett landskapsavsnitt, en av Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen gemensamt utpekad värdeetrakt (Frostviksfjällen, ID. ZG30063) framtaget inom arbete med grön infrastruktur, med särskilt höga ekologiska bevarandevärden för barrskog, med skogstypen granskog. I sådana trakter finns täthet av värdekärnor med djur- och växtliv samt biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer. Skogsbiologiska värdekärnor inom värdeetrakter, stora sammanhängande område med naturskogar med lång kontinuitet, större myr- och naturskogsmosaiker i boreal och boreonemoral region samt större urskogsartade skogar i boreal region ska enligt ”*Nationell strategi för formellt skydd av skogsmark*” från 2017, prioriteras för formellt skydd. Hela området är även utpekad att ingå i Natura 2000-området Frostvikenfjällen (SE0720183; 93793,2 hektar; enligt 4 kap. 1 §), EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska vara generellt prioriterade för formellt skydd (16 §; områdesskyddsförordningen). Natura 2000-området Frostvikenfjällen ingår i både Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet. I områdets centrala delar finns också ett landskapsavsnitt med värdeetrakt för gräsmarker, (Härbergsdalen, ID. ZE00014) framtaget i arbetet med grön infrastruktur för gräsmarker. Även i gräsmarkerna finns en täthet av värdekärnor där goda förutsättningar för biologisk mångfald finns.

Ett cirka 169 hektar stort område av våtmarker i Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång, strax nordost om sjön Gaske-Sovvene/Långflyn, har fått högsta skyddsklassen, skyddsklass 1, vid våtmarksinventering (Våtmarker i Jämtlands län) i fält. Detta innebär att våtmarkerna till stor del är opåverkade av ingrepp och har mycket höga naturvärden med nationellt eller regionalt bevarandevärde. Våtmarker med skyddsklass 1 behöver bevaras för framtiden. Några andra våtmarker har fått skyddsklass 2, vilket innebär att myrarna till stora delar är opåverkade av ingrepp som dikning och har höga naturvärden med nationellt eller regionalt bevarandevärde.

Vatten

Inom området förekommer vatten som allt mellan små fjällbäckar till större åar och sjöar. Området är beläget inom en trakt med limniska värden (Fjällsjöälven, ID ZC0003). Trakten är utpekad inom arbetet med grön infrastruktur för vattenlevande organismer och ligger inom länets prioritering avseende den ”Nationella strategin för skydd av sjöar och vattendrag med höga natur- och kulturvärden”.

Hela vattensystemet är även av Naturvårdsverket utpekad som nationellt och regionalt särskilt värdefullt vatten. Naturvårdsverket framhäver att det finns opåverkade delar av vattensystem som är öppna för vandringar av fisk. I vattnen förekommer bland annat ursprungliga reproducerande bestånd av öring och röding. I anslutning till vattnen har utter observerats.

Traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk

Området utgörs sedan långt tillbaka av samiskt kulturlandskap och en stor del av området består av ett artrikt renbetespräglad fjällandskap. Renbete bidrar till den biologiska mångfalden, höga botaniska värden och ett öppet betespräglad landskap. Renarnas betande och klövtramp bidrar till en varierad miljö samt håller tillbaka utbredningen av björk och vide. Detta ger i sin tur konkurrenssvaga långsamväxande arter möjlighet att etablera sig. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken kan inte rennärning och renskötsel ingå i syftet med naturreservat. Bevarandet av det betespräglade landskapet som renar och andra betesdjur skapat över tid i området är dock en viktig del för att uppnå syftet med området. Renskötsel är en betydelsefull bidragande del till den bevarade biologiska mångfalden i trakten och för en fortsatt biologisk mångfald på fjället är det viktigt att renskötseln ges goda förutsättningar och möjligheter att fortsätta.

Vid fjällgårdarna Blomhöjden och Härbergsdalen bedrivs ett levande och aktivt fjällnära lantbruk. Strax utanför området är Trångmons fjällgård belägen och även där bedrivs ett aktivt lantbruk. Vissa delar av fjällgårdarna består av rika naturligt översilade gräsmarker, sluttande områden där grundvattnet tränger fram till ytan, som nyttjas för slåtter och bete. Även utanför inägorna finns rika översilningsmarker. Inom Blomhöjdens fjällgårdar förekommer både naturslätteräng, hövallar, steniga naturbeten och insprängda smååkrar. Vid Härbergsdalens gård bedrivs lantbruket i något mindre skala men stora delar av de öppna inägorna består av artrik gräsmark med värdefull flora. Mindre delar har dikats och plöjts. Boende på fjällgårdarna har bedrivit en hel del myrslåtter på många av de myrar som ligger i närområdena runt fjällgårdarna samt haft betesdjur på utmarksbete och bedrivit en del myrödling.

Lantbruken vid fjällgårdarna bidrar stort till det biologiska kulturarvet genom sitt användande av traditionella metoder. Myrslåtter och utmarksbete har ytterligare gett upphov till ett bevarandevärt biologiskt kulturarv inom området.

Markanvändningen med tillhörande landskapselement bildar tillsammans med bebyggelsen en helhet som är en viktig del av vårt kulturarv. De största hoten mot det fjällnära lantbruket är om ingen vill driva gårdarna vidare efter

generationsväxling. För att säkerställa att dessa unika fjällnära lantbruk, med unik biologisk mångfald, gårdar och bebyggelse, kommer att finnas kvar om arrendatorer inte driver lantbruk och gårdar vidare har Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län enats om att vårda gårdarna och fortsätta traditionen. Marken ska fortsatt hållas öppen både på Blomhöjden och Härbergsdalens fjällgårdar.

Friluftsliv

I området finns förutsättningar för friluftsliv året om och aktiviteter som vandring, skidåkning, skoteråkning, fiske, jakt, fågelskådning, naturfotografering med mera kan utföras. Leder går genom ett varierat, och till vissa delar orört och ostört, landskap. En del av lederna fortsätter in i Daimadalens och Jougdadalens naturreservat.

Naturreservatsbildning och motivering till syfte och föreskrifter

För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. Länsstyrelsen bedömer därför att bildande av naturreservat är det bästa alternativet för att på lång sikt bevara och utveckla områdets höga naturvärden, *vilket motiverar Länsstyrelsens beslut att bilda naturreservat.*

Samtidigt bedömer Länsstyrelsen att områdets naturvärden och biologiska mångfald knutna till gräsmarker, öppna våtmarker och fjällgårdar kan gynnas av hävd och bete. Länsstyrelsen bedömer även att områdets mycket höga naturvärden och biologiska mångfald knutna till brandpräglad tallskog långsiktigt gynnas av naturvårdsbränning. Dessutom bedömer Länsstyrelsen att biologisk mångfald, inklusive fiskebestånd, kan främjas genom återställning av vattendrag, till en mer naturlig morfologi, samt eventuell av kalkning. Länsstyrelsen bedömer även att en del hydrologisk återställning av dikespåverkad mark gynnar den biologiska mångfalden samt minskar igenväxningstakten av öppen våtmark. Därtill bedömer Länsstyrelsen att en del åtgärder för att gynna hotade arter kan behövas. Dessa åtgärder kan till exempel vara jakt på rödräv, för att gynna fjällräv och fåglar, och/eller viss stödutfodring för att hjälpa djur under svåra vintrar.

I naturreservatet är skoteråkning endast tillåten på markerade skoterleder. Skoteråkning utanför markerade leder har även tidigare varit förbjudet då området berörs av ett regleringsområde för körning av terrängfordon i fjällområden (6 §, terrängkörningsförordningen; Frostviken). Förbud mot användande av elcykel i terräng är en del av Länsstyrelsens policy för elcykel, vilken bland annat anger att elcykling inte är tillåten på statens mark inom renbetesfjäll.

För att skydda naturvärden, en för området naturlig mångfald samt djurlivet bedömer Länsstyrelsen även att förbud mot till exempel införande av arter, förbud mot spridande av kemiska eller biologiska bekämpningsmedel samt förbud mot lössprigande sällskapsdjur är nödvändigt.

Därtill bedömer Länsstyrelsen att det utan Länsstyrelsens tillstånd ska vara förbjudet att starta och landa med luftfarkost, inklusive drönare. Nyttoflyg är undantaget. Vid tillståndsplikt kan Länsstyrelsen styra luftfarkoster i tid och rum

för att till exempel minimera störningar för djurlivet samt för att bevara ett ostört landskap så långt som möjligt.

För att möjliggöra ett hållbart friluftsliv, som inte påverkar eller skadar den biologiska mångfalden negativt, bedömer Länsstyrelsen att det behövs kanalisering av besökare. Kanalisering av besökare sker med hjälp av leder och anordningar. Då naturreservatet har mycket våtmark, som påverkar både leder och övrig terräng, är risken för slitage på mark och vegetation stor. Detta gör att hänsyn för att minimera mark- och vegetationsskador bör tas vid all form av friluftsliv, särskilt vid cykling och ridning. Leder och anordningar har även en hjälpende inverkan på friluftslivet eftersom det gör det lättare att hitta och ta sig fram samt att rasta. Att besökare har leder att följa är också viktigt för att friluftslivet och renskötsel ska kunna samexistera sida vid sida.

Länsstyrelsen bedömer att tillståndsplikt behövs för att genomföra eller bedriva organiserad verksamhet i form av tävlingar, träningar, friluftsliv, naturturism eller andra aktiviteter med fler än 70 deltagare, enligt föreskrift C14. 70 deltagare ger marginal för att två skolklasser inklusive lärare ska kunna besöka området utan att behöva ansöka om tillstånd. I naturreservatet bedöms det vara möjligt att under vissa förutsättningar bedriva organiserad verksamhet. Organiserad verksamhet omfattar allt från skolutflykter, utbildningsaktiviteter och föreningsaktiviteter, till naturturism, tävlingar, orienteringsaktiviteter (inklusive uppsättning av kontroller). Sådana aktiviteter och arrangemang kan ha en negativ påverkan avseende syftet att skydda naturmiljöerna i naturreservatet. Omfattningen av påverkan på naturmiljöerna beror på om aktiviteten eller verksamheten sker på en olämplig tid eller plats eller att genomförandet bedrivs i strid med andra gällande föreskrifter. Länsstyrelsen inför tillståndsplikten för fler än 70 deltagare för att kunna styra enskilda arrangemang, eller flera samtida arrangemang, så att mängden besökare, tid på året eller plats för genomförande blir så skonsam som möjligt för naturmiljön. En enskild aktivitet eller ett fåtal deltagare har sällan en avgörande roll, men många deltagande eller aktiviteter samtidigt kan sammantaget ha en negativ påverkan på naturmiljön. Det kan uppstå slitage även om en större mängd enskilda besökare kommer till naturreservatet samtidigt, men vid icke organiserade aktiviteter tenderar besökare att sprida ut sig över ett större område och därmed minskar risken för slitage. För att säkerställa att organiserade verksamheter i naturreservatet förblir hållbara regleras aktiviteter i omfattning med hänsyn till naturreservatets bevarandevärden. För ett deltagarantal över 70 sker tillståndsprövning enligt 7 kap. 5-6 §§ miljöbalken (se vidare under Upplysningar). Mot bakgrund av att största delen av naturreservatet ligger inom renbetesfjäll, det vill säga inom renskötselns åretruntmarker, kan markupplåtelse erfordras för vissa verksamheter med stöd av rennäringslagen. Arrangörer av organiserad verksamhet uppmanas att föra dialog med naturreservatets förvaltare och berörd sameby inför planering av tid och rutt för att tillvarata deras lokala kunskap om biologiska mångfald och hållbart sedebbruk för att minimera risken för skador för renskötseln.

Slutligen bedömer Länsstyrelsen att samverkan med i naturreservatet verksamma samebyar och arrendatorer av fjällgårdar behövs för att fortsatt säkerställa

områdets naturvärden, ostörda karaktär och delvis kulturpräglade biologiska mångfald. Enligt artikel 10c i ”Konventionen för biologisk mångfald” (CBD) ska sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor, som är förenliga med kraven för bevarande och hållbart nyttjande, skyddas och uppmuntras. Samebyarnas brukande av marken och renskötseln samt fjällgårdarnas traditionella brukande utgör en del av artikel 10c.

Information och samverkan

Samverkan med samebyarna är en del av förvaltningen av reservatet, både vad gäller friluftsliv och bevarande av naturvärden. Genom att hänsyn tas till renskötseln kan renen fortsätta prägla landskapet och gynna den biologiska mångfalden genom bete. Samverkan med samebyar behövs även för att naturreservatet i sin helhet är beläget på renbetesfjäll. Naturreservatets betydande storlek gör att Ohredahkes sameby får en stor del av sitt centrala område i samebyn inne i naturreservatet. Inom naturreservatet är bland annat betesmarker för olika säsonger och huvudkalvningsland beläget.

Vid förvaltning för att främja området naturvärden, ostörda karaktär och delvis kulturpräglade biologiska mångfald ska Länsstyrelsen använda den kunskap och erfarenhet som finns hos de verksamma i området samt ta hänsyn genom att:

- Inför planering av skötselåtgärder (naturvårdsbränning, nya anläggningar såsom vindskydd med mera), större upprustning av stigar och leder, ska förvaltare informera och samverka med aktuell sameby.
- Inför planering av skötselåtgärder av det biologiska kulturarvet samt vid ändringar av vägar/leder/stigar och anläggningar som ligger i anslutning till fjällgårdarna ska förvaltare inbjuda till samverkan med arrendatorer till fjällgårdar.
- Information angående till exempel samebyarnas markanvändning, renskötsel och samisk kultur samt områdets lantbrukshistoria, lyfts fram på olika sätt i information om naturreservatet.
- Länsstyrelsen arbetar för att bibehålla områdets bevarandevärden och en fungerande samexistens mellan friluftsliv, renskötsel och andra intressen i naturreservatet.

Riktlinjer och Miljökvalitetsmål

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Storslagen fjällmiljö*, *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

Delar av skogen i längs Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång ingick under 1980-talets början i urskogsinventeringen och fick näst högsta klassningen. År 1993 inventerades ett cirka 169 hektar stort område av våtmark, strax nordost om sjön Gaske-Sovvene/Långflyn, i våtmarksinventeringen (Våtmarker i Jämtlands län)

och fick högsta klassningen. I början av 2000-talet ingick hela området för naturreservatet i Naturvårdsverkets och Länsstyrelsen inventering av skyddsvärda statliga skogar. År 2005-2008 utgjorde området en del i Länsstyrelsens Natura 2000 inventering. År 2008 nyckelbiotopsinventerade Statens Fastighetsverk i de östra delarna av området och som resultat av inventeringen registrerades 31 nyckelbiotoper för fjällnära urskogsartad skog.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Totalt berörs naturreservatet av sju riksintressen. Riksintressen som berör hela eller större delen av naturreservatet:

- Anspråk Natura 2000 Fågeldirektivet (SPA; Frostvikenfjällen SE0720183; 4 kap. 8 § miljöbalken).
- Anspråk Natura 2000 Art- och habitatdirektivet (SCI; Frostvikenfjällen SE0720183; 4 kap. 8 § miljöbalken).
- Naturvård (Frostvikenfjällen Id. NRO23001; 3 kap. 6 § miljöbalken).
- Friluftsliv (Frostviken; 3 kap. 6 § miljöbalken).
- Det rörliga friluftslivet (Fjällvärlden i Jämtlands län; 4 kap. 1, 2 §§ miljöbalken).
- Obrutet fjäll (Frostvikenfjällen-Borgafjäll; 4 kap. 5 § miljöbalken)

Riksintressen som berör mindre än hälften av naturreservatet:

- Vissa delar av naturreservatet ligger inom kärnområde av riksintresse för rennäring gällande Ohredahke sameby och en liten del ligger även inom kärnområde av riksintresse för rennäring gällande Raedtievaerie sameby (3 kap. 5 § miljöbalken). För att värna riksintresset för rennäring ska särskild hänsyn tas till renbetet. Att skogsmarken, i och med bildande av naturreservat, skyddas mot avverkning bedöms ha en positiv inverkan för renbetet på landskapsnivå.

Länsstyrelsen bedömer att bildande av naturreservatet Nåara/Härbergsdalen går väl ihop med dessa riksintressen. Förutom av riksintressen så berörs hela naturreservat av ett regleringsområde (Frostviken) för körning av terrängfordon i fjällområden (6 §, terrängkörningsförordningen; 1978:594), vilket även det går väl ihop med bildande av naturreservatet. Gällande översiktsplan i Strömsunds kommun, antagen 2022, pekar ut området som Natura 2000-område. Översiktsplanen anger även att när det gäller byggnation av vindkraft ska ingen vindkraft byggas fjällnära eller inom områden med utpekade motstående riksintressen.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som är grunden till vår välfärd och livskvalitet. Bildandet av naturreseptatet Nåara/Härbergsdalen har inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. I tabell 1 listas de ekosystemtjänster som långsiktigt bedöms påverkas av naturreseptatsbeslutet.

Att bevara biologisk mångfald i betydelsen av en mångfald av livsmiljöer, arter och gener ger med stor sannolikhet en positiv påverkan på de flesta av ekosystemtjänsterna. Detta eftersom det inte alltid är känt hur arterna interagerar och vilka arter som kan vara nyckelarter eller hörnstenar i att upprätthålla de funktionella ekosystem som ligger till grund för ekosystemtjänster. Biologisk mångfald finns endast med under kategori ”Stödande” i tabell 1 men får ses som en viktig del av alla kategorier.

Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljö kvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster såsom till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan till exempel virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord.

Tabell 1. Bildandet av naturreseptatet Nåara/Härbergsdalens långsiktiga effekt på ekosystemtjänster där P står för en överlag positiv effekt och N står för en överlag negativ effekt på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
Stödande	Primärproduktion där växter och bakterier omvandlar oorganiska ämnen till organiska ämnen.	P
	Biologisk mångfald inklusive bevarande av livsmiljöer, hotade arter och andra arter samt genpooler.	P
	Biogeokemiska kretslopp där ekosystemen bidrar till cirkulation av grund- och näringsämnena samt vatten.	P
	Ekologiska samspel i näringsvävans dynamik och evolutionära processer.	P
	Bildande av jordmån vid nedbrytning av växtdeklar.	P
	Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter med olika funktioner under alla stadier av individernas livscykel.	P
Reglerande & bevarande	Biologisk städning, inklusive vattenrening, samt återföring av mineraler och näringsämnena via mikroorganismer, svampar, växter, djur och alger.	P
	Global klimatreglering genom kolbindning, det vill säga upptag av koldioxid, utförd av växter.	P
	Lokal klimatreglering genom skogars, växters och vattnets reglering av mikroklimat, temperatur och luftfuktighet.	P
	Pollinering och fröspredning via insekter, fåglar och andra djur.	P
	Flödesreglering och erosionsskydd såsom dämpning av avrinning, flöden och skred.	P
	Luftrening via mikroorganismer och växter.	P

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
	Upprätthållande av markens kvalitet och struktur via rötter, maskar, insekter, växters kvävefixering, svampars mineralfixering, med mera.	P
	Biologisk kontroll av skadegörare, inklusive invasiva arter, med hjälp av konkurrens och predation.	P
Försörjande	Virke och fibrer.	N
	Jakt, fiske, bär- och svampplockning.	P
	Rennäring.	P
	Biobaserade kemikalieråvaror som tillexempel råmaterial för medicin, tjära och terpentin.	N
	Bioenergi från skog.	N
	Dricksvatten från rullstensåsar, sjöar, vattendrag, bibehållande av grundvattennivå.	P
Kulturella	Uppskattning av naturen av etiska skäl och som inspirationskälla samt ett naturarv för att bevara naturens egenvärden för framtida generationer.	P
	Estetiska värden där egenskaper hos naturmiljöer möjliggör estetiska naturupplevelser.	P
	Tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv.	P
	Områden som resurs för forskning, utbildning och mänsklig interaktion med naturen.	P
	Användning av naturliga miljöer av andliga eller historiska orsaker.	P

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Marita Ljung. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, funktionschef för naturskydd och handläggare Annelie Johansson samt naturvårdshandläggare Maria Gylle. Föredragande var Annelie Johansson.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Marita Ljung

Annelie Johansson

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Länstidningen och Östersundsposten. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Detta beslut påverkar inte renskötselrätten. Renskötselrätten regleras i rennäringslagen (1971:437). Renskötselrätten är av civilrättsligt slag och gäller under obegränsad tid och oberoende av avtal. Terrängkörningslagen medger undantag från terrängkörningsförbudet för renskötande samer vilket gäller användandet av motordrivet fordon i terräng. Vid framförande av motordrivet fordon i terräng ska dock fordon, färdväg och hastighet väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador. När det gäller framförande av fordon vid renskötsel hänvisar Länsstyrelsen till rennäringslagens 65 och 65a §§ där det framgår att det vid renskötselns utövande ska tas hänsyn till andra intressen, att väg ska tas där minsta skada vållas samt att rennäringen ska bedrivas med bevarande av naturbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga så att dessa ger en uthålligt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid renskötsel kan även nyttoflyg, drönare eller andra tekniska hjälpmedel användas. Samebyn och dess medlemmar har även rätt att inom gällande lagar och förordningar uppföra för dem nödvändiga anläggningar. Den som uppfört anläggning har dock även ansvar för underhåll samt bortforsling av anläggning och avfall vid avveckling. Även annat genererat avfall ska tas om hand. För medlemmar i sameby som vill uppföra byggnad eller använda motorfordon för annan verksamhet än rennäring krävs ansökan om dispens eller tillstånd. Detta då "Undantag från föreskrifterna" gäller enbart för verksamhet som ingår i renskötsel.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider

mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

För organiserad verksamhet inom naturreservatet med över 70 deltagare krävs tillstånd. I begreppet organiserad verksamhet ingår tävlingar, träningar, friluftsliv, naturturism eller andra aktiviteter med fler än 70 deltagare. Definitionen för organiserad verksamhet är när en lärare eller ledare för en organisation/företag planerar att genomföra ett arrangemang med deltagare enligt förutbestämd plan/färdväg/rutt. Detta omfattar allt från skolor, utbildningar och föreningsaktiviteter till företag och naturturism, inklusive träningar, tävlingar och orienteringsaktiviteter (däri räknas även uppsättning av kontroller). Det är organisatörens ansvar att i god tid söka tillstånd för aktiviteten och att känna till naturreservatets föreskrifter och naturvärden, miljöbalkens kunskapskrav samt skyldigheter och försiktighetsmått som följer av allemansrätten. Då naturreservatet är beläget på renbetesfjäll krävs även att extra hänsyn och respekt tas till renskötseln och renens behov av betesro. Mot bakgrund av att största delen av naturreservatet ligger inom renbetesfjäll, det vill säga inom renskötselns åretruntmarker, kan markupplåtelse erfordras för vissa verksamheter med stöd av rennäringslagen. Arrangörer av organiserad verksamhet uppmanas att föra dialog med naturreservatets förvaltare och berörd sameby inför planering av tid och rutt. Inför tillståndsansökan för fler än 70 deltagare kan organisatören alltid kontakta naturreservatets förvaltare för att få råd om hur, var och när verksamheten bäst kan genomföras inom naturreservatet. Tillståndsansökan måste lämnas in i god tid (minst 3 månader) innan det planerade arrangemanget/aktiviteten. Detta för att Länsstyrelsen ska hinna underrätta berörd sameby, begära eventuell komplettering och pröva verksamheten utifrån naturreservatets syfte och bevarandevärden, samt för att organisatören ska få ett besked om tillstånd i rimlig tid före genomförande.

Nyttjanderätter: observera att avgränsningen kring respektive nyttjanderätt i detta naturreservatbesluts kartor endast gäller för de föreskrifter och undantag som finns inom naturreservatet. Den verkliga storleken på nyttjanderättsområdet regleras i annan ordning på Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella lagar och bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken,
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,

- terrängkörning, inklusive generellt förbud mot barmarkskörning och skoterkörning, enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313) och 6 § terrängkörningsförordning (1978:594),
- för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken.

Observera att även när det står i vissa föreskrifter eller vissa undantag att terrängkörning är tillåtet i naturreservatet så gäller fortfarande terrängkörningslagen i grunden. För att få köra i terräng inom naturreservatet krävs alltså, i de flesta fall, dispens från terrängkörningslagen.

Med körning på väl snötäckt mark/led menas körning som innebär att fordonet inte kommer i kontakt med marken. I de fall då snödjupet är litet eller snön så lös att fordonet kommer i kontakt med marken räknas körningen som barmarkskörning.

Vi framförande av motordrivet fordon vid icke akuta utryckningar ska fordon, färdväg och hastighet väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador. Då naturreservatet har mycket våtmark, som påverkar både leder och övrig terräng, är risken för slitage på mark och vegetation extra stor vid framförande av motordrivet fordon men också vid cykling och ridning. Detta gör att extra hänsyn för att minimera mark- och vegetationsskador bör tas.

I begreppet nyttoflyg ingår enligt definitionen:

- militär luftfart, utom i samband med övningar,
- luftfart vid myndighetsutövning, exempelvis tull, polis och länsstyrelseändamål,
- transport av läkare, distriktssköterskor, barnmorskor eller veterinärer i yrkesutövning samt ambulans- och räddningsflyg,
- luftfart för brandskyddsändamål, samt
- luftfart i samband med underhåll av renskötselplanläggning och för arbete med renskötsel vid bevakning av renar och vid drivning och samling av renar inför omedelbart förestående märkning, slakt eller flyttning.

I syfte att skydda natura 2000-arterna orre, tjäder och järpe har Naturvårdsverket infört jakttidsreglering för småviltsjakt som för fågel avser tiden 25/8 – 31/1. Vidare har Länsstyrelsen Jämtlands län infört en så kallade bag-limit för orre och tjäder i alla fjällområden. Bag-limit reglerar maximalt antal fåglar som får skjutas per person och dygn i respektive småviltsjaktsområde. Regleringen framgår i Länsstyrelsen beslut om upplåtelse av småviltjakt från 2022 (Dnr. 613-7702-2022) och i Nature-IT. Vid behov kan Länsstyrelsen återkomma med förbudsområden.

Vid vistelse i naturreservatet är det viktigt att observera att utöver att följa naturreservatets föreskrifter ska även föreskrifter och förbud enligt andra gällande lagar följas. Det är också viktigt att tänka på att ta hänsyn till växtlighet, vilda djur

och renar. Hänsyn ska tas oavsett om ni är vandrare, skidåkare, skoteråkare, jägare, fiskare, cyklist, ryttare, fotograf, renägare eller annan. Renar får enligt rennäringslagen inte störas oavsett om det gäller enskilda besökare eller organiserat friluftsliv. Det innebär bland annat att hund, med vissa undantag för jakt med jakthund, hundträning och hundprov, alltid ska hållas kopplad när det kan finnas ren i närområdet.

Om ni erfar att det förekommer någon djurart i er närhet, framförallt djurungar, dra er försiktigt tillbaka något hundratal meter i samma riktning som ni kom ifrån och gå sedan en omväg runt djuren. Om ni är flera personer, gå nära varandra när ni drar er tillbaka. Detta gäller naturligtvis även fåglar. Är någon fågel orolig finns det troligen ett bo i närheten. Lämna inte kvar mat till vilda djur. Anpassa beteendet så att ni i minsta möjliga omfattning påverkar djurens egna naturliga beteenden.

Bilagor

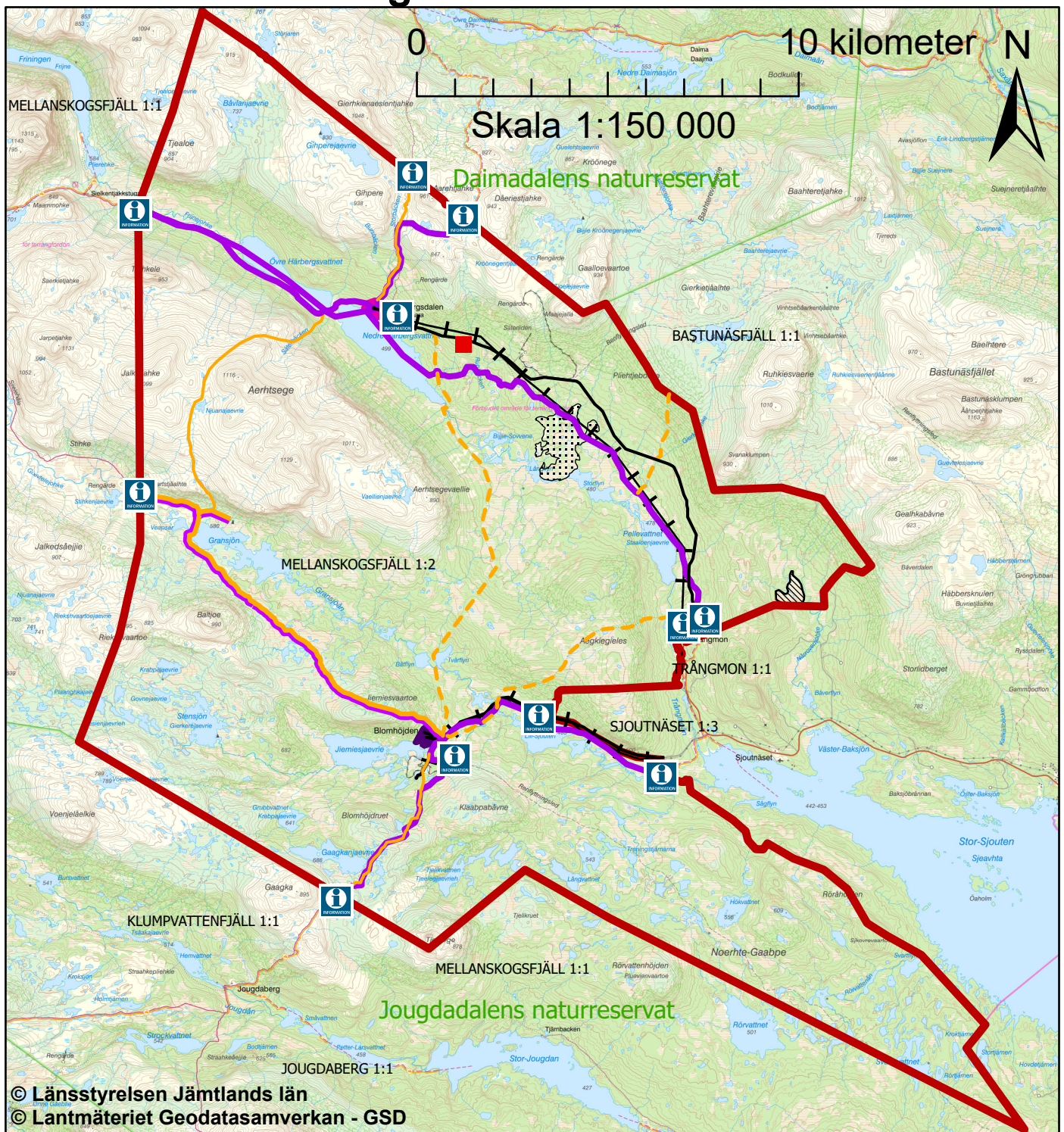
Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
1.		Beslutskarta	Visar naturreservatets gränser samt informationstavlor, stigar, vägar, områden, för vilka naturreservatets föreskrifter gäller.
	1:1	Beslutskarta detalj anordningar	Karta 1:1 är en detaljkarta som visar var i naturreservatet anordningar, som till exempel vindskydd, finns.
	1:2a & 1:2b	Beslutskartor detalj gårdarna Härbergsdalen och Blomhöjden	Karta 1:2a och 1:2b är detaljkartor som visar gränsen för Härbergsdalens och Blomhöjdens fjällgård samt att det finns information, rastplats mm. i anslutning till gårdarna.
	1:3a & 1:3b	Beslutskartor detalj nyttjanderätter	Karta 1:3a och 1:3b är detaljkartor som visar var i naturreservatet nyttjanderätter finns.
	1:4	Beslutskarta detalj gamla fåbodar	Karta 1:4 är en detaljkarta som visar var i naturreservatet rester av gamla fåbodar och fåbodvallar samt en slätterkoja finns.
2		Översiktskarta	Visar var i Jämtland som naturreservatet ligger
3		Underhåll av väg	
4		Skötselplan	
	4a1	Skötselplankarta Natur	Skötselplankarta som visar var i naturreservatet som naturvärden ska skötas av förvaltningen.
	4a2	Skötselplankarta Friluftsliv	Skötselplankarta som visar var i naturreservatet som friluftslivsanordningar ska skötas av förvaltningen.
	4a1:A1D1	Skötselplankarta detalj natur Härbergsdalen	Skötselplankarta som mer i detalj visar var naturvärden ska skötas i anslutning till gården Härbergsdalen
	4a1:B1 & 4a1:B2 &	Skötselplankartor detalj natur tallskogar	Skötselplankartor som mer i detalj visar var i naturreservatet naturvärden knutna till tallskog ska skötas

Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
	4a1:C1- 4a1:C3	Skötselplankartor detalj natur våtmarker	Skötselplankarta som mer i detalj visar var i naturreservatet naturvärden knutna till våtmark ska skötas
	4a1:D2	Skötselplankarta detalj natur Blomhöjden	Skötselplankarta som mer i detalj visar var naturvärden ska skötas i anslutning till gården Blomhöjden
	4a2:1	Skötselplankarta detalj friluftsliv anordningar	Skötselplankarta som mer i detalj visar var i naturreservatet som friluftslivsanordningar ska skötas av förvaltningen.
5		Artförteckning	
6		Forn- och kulturlämningsförteckning	
	6a	Översiktskarta forn- och kulturlämningar	Karta som visar översiktligt var i naturreservatet olika forn- och kulturlämningar finns.

Naturreservatet Nåara/ Härbergsdalen Beslutskarta

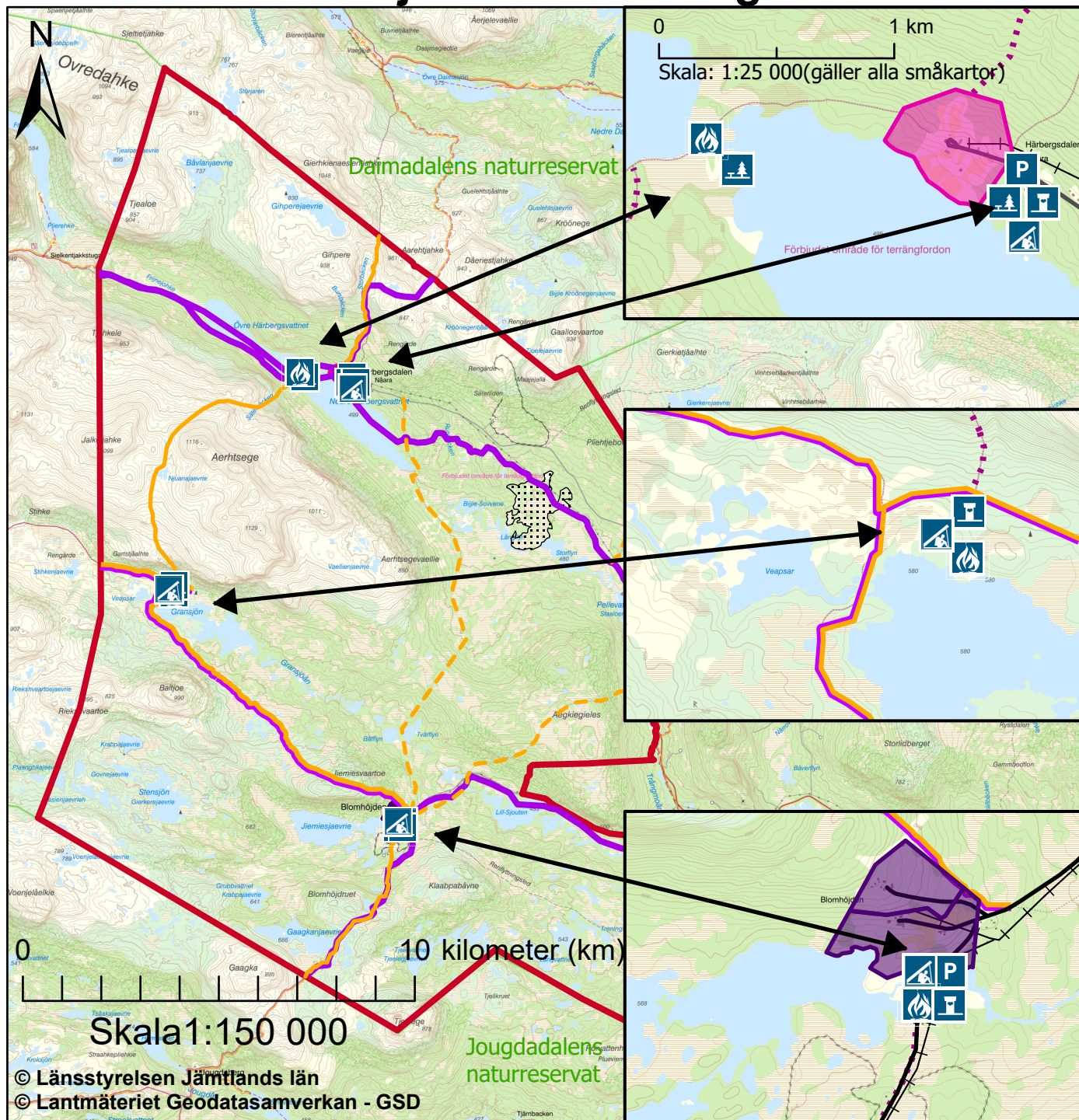
© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

	Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen		Väg omfattad av föreskrift A11, C8 och undantag q) från föreskrifter
	Område omfattat av föreskrift A9		Statlig sommarled omfattad av föreskrift B3
	Fjällgård Härbergsdalen (arrende)		Stig omfattad av föreskrift B3
	Fjällgård Blomhöjden (arrende)		Statlig smmar- och vinterled omfattad av föreskrift B3
	Område omfattat av föreskrift A9 och B9		Statlig skoterled omfattad av föreskrift B3 och C7
	Informationstavlor omfattade av föreskrift B2		Luftledning omfattad av undantag o) från föreskrifter
	Område omfattat av undantag n) från föreskrifter		

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Detalj-karta Anordningar

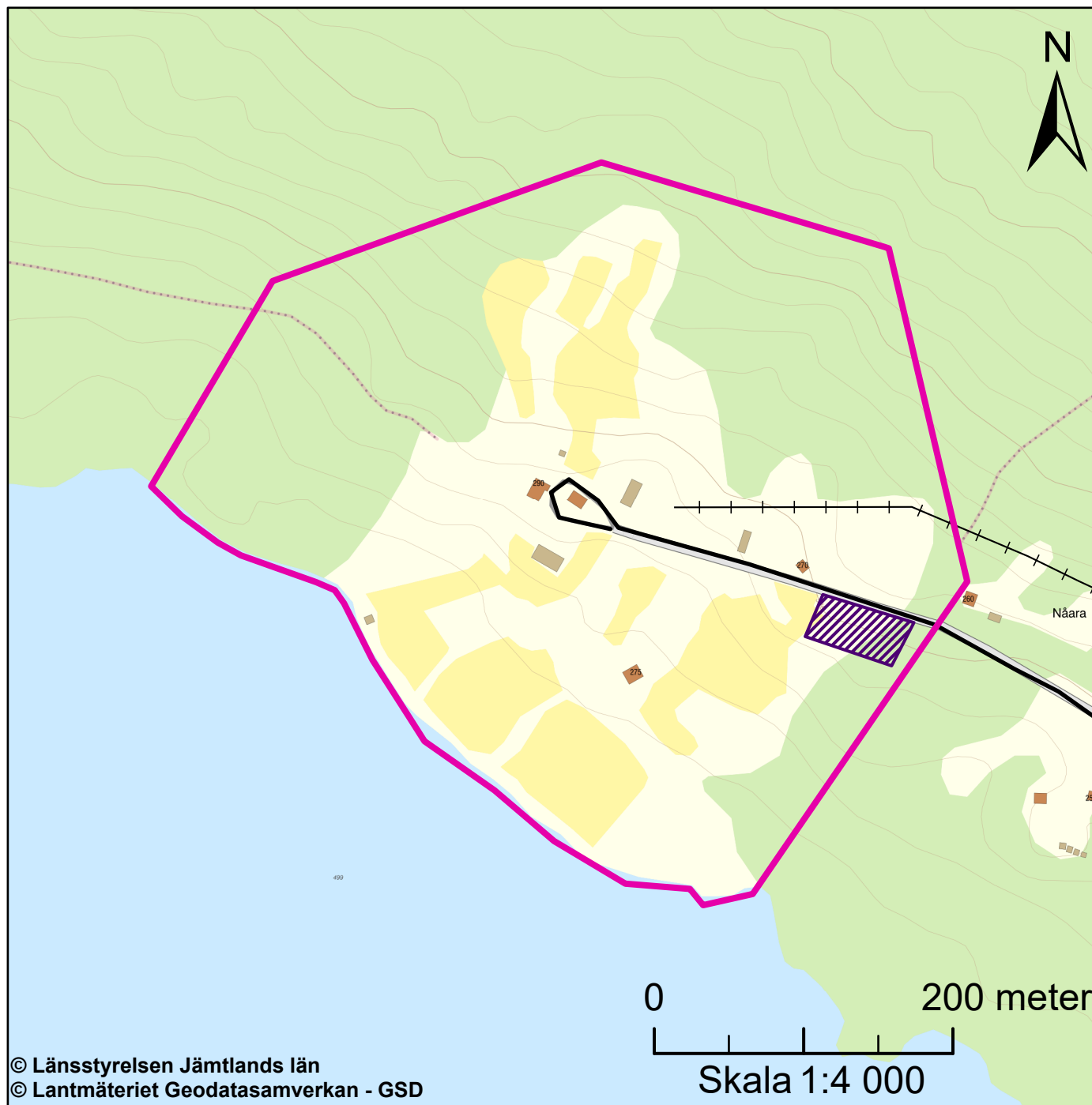

Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen	Dass omfattat av föreskrift B3
Område omfattat av föreskrift A9	Vindskydd omfattat av föreskrift B3
Fjällgården Härbergsdalen (arrende)	Statlig sommarled omfattad av föreskrift B3
Fjällgården Blomhöjden (arrende)	Statlig sommar- och vinterled omfattad av föreskrift B3
P-plats omfattad av föreskrift B3	Statlig skoterled omfattad av föreskrift B3 och C7
Rastplats omfattad av föreskrift B3	Stig omfattad av föreskrift B3
Eldstad omfattad av föreskrift B3	

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

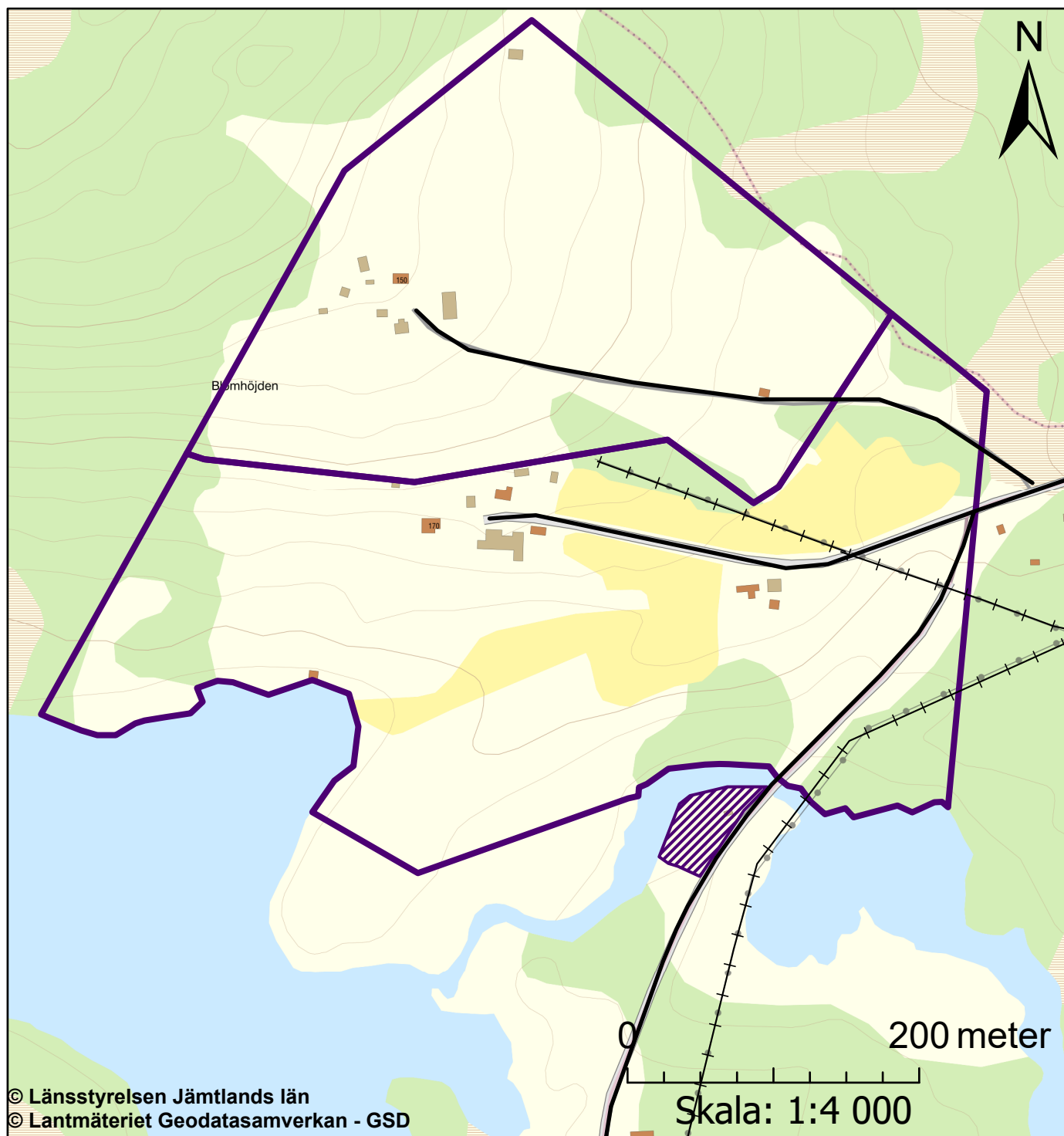
Fjällägenhet Härbergsdalen

- Område omfattat av föreskrift B2 och B3
- Fjällgård/Fjällägenhet Härbergsdalen omfattad av föreskrift B6 samt undantag k) och l) från föreskrifter
- Väg omfattad av föreskrift A11, C8 samt undantag q) från föreskrifter
- Luftledning omfattad av undantag o) från föreskrift

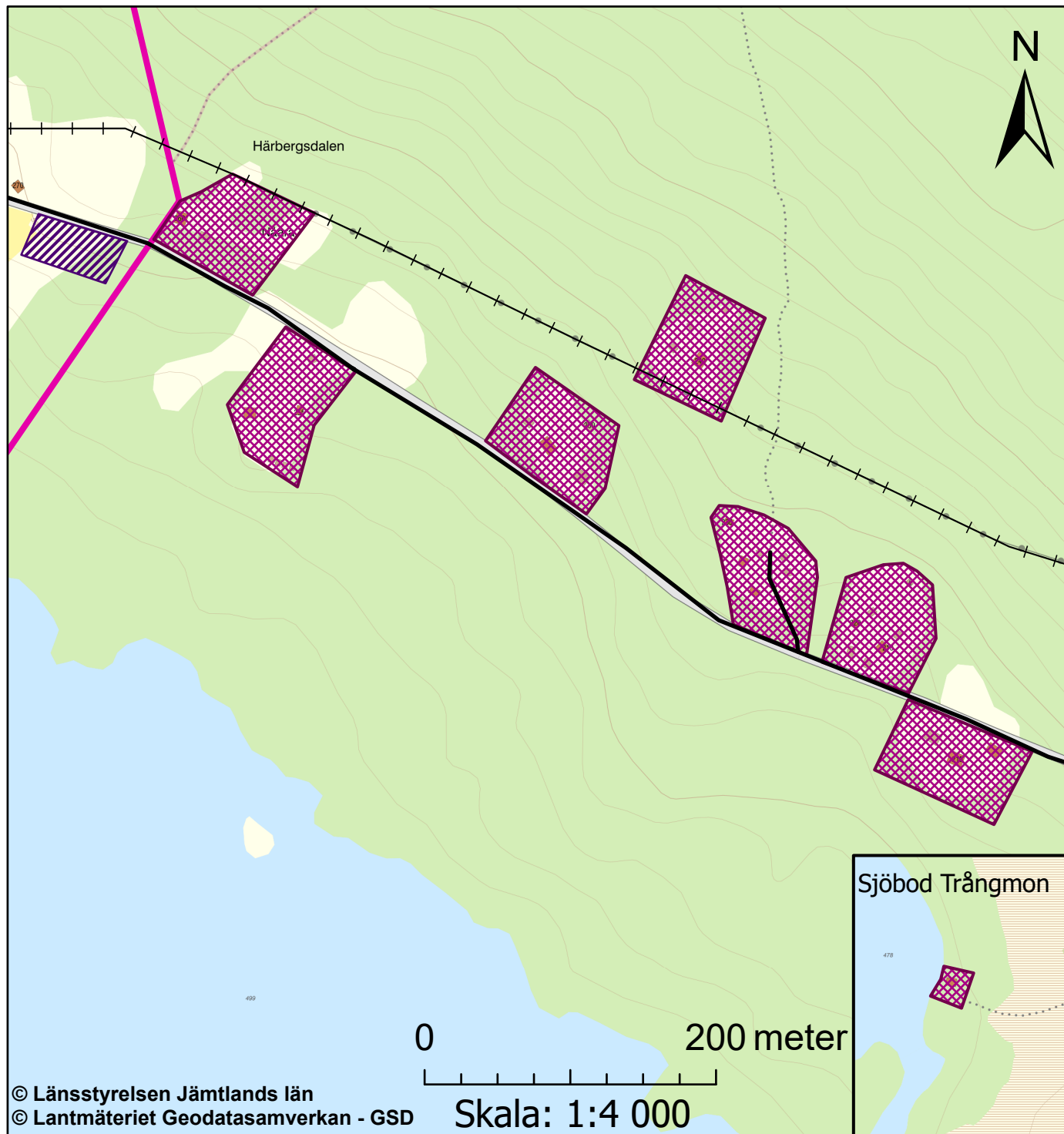
Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen Fjällägenhet Blomhöjden

- Område omfattat av föreskrift B2 och B3
- Fjällgård/Fjällägenhet Blomhöjden omfattad av föreskrift B6 samt undantag k) och l) från föreskrifter
- Väg omfattad av föreskrift A11, C8 samt undantag q) från föreskrifter
- Luftledning omfattad av undantag o) från föreskrift

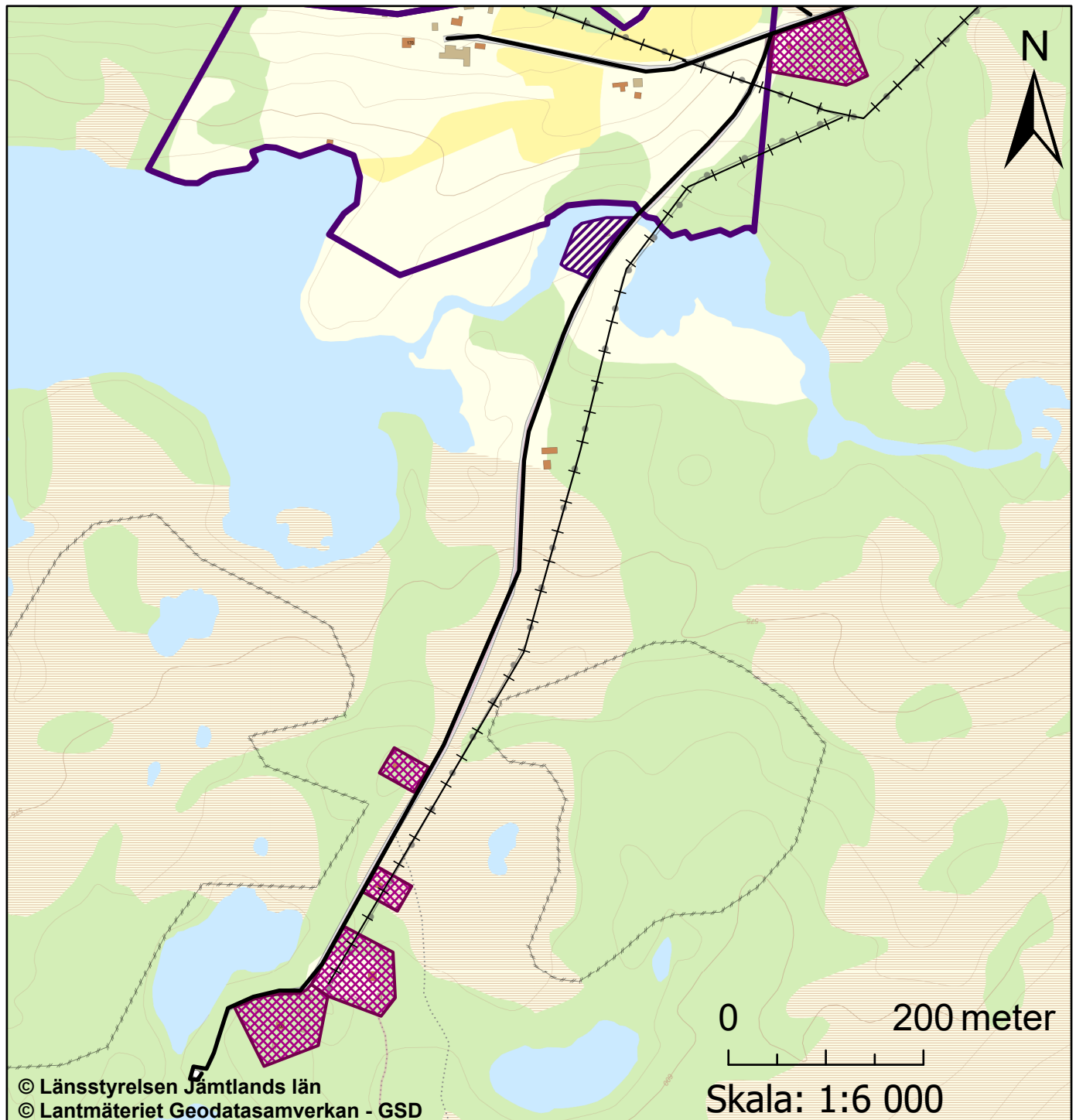
Naturreservatet Nåara/ Härbergsdalen Nyttjanderätter

- Område omfattat av föreskrift B2 och B3
- Fjällgård/Fjälllägenhet Härbergsdalen omfattad av föreskrift B6 samt undantag k) och l) från föreskrifter
- Nyttjanderätter omfattade av undantag k) samt l) eller m) från föreskrifter där l) eller m) beror av om nyttjare är samebysmedlem eller inte
- Väg omfattad av föreskrift A11, C8 samt undantag q) från föreskrifter
- Luftledning omfattad av undantag o) från föreskrift

Naturreservatet Nåara/ Härbergsdalen Nyttjanderätter

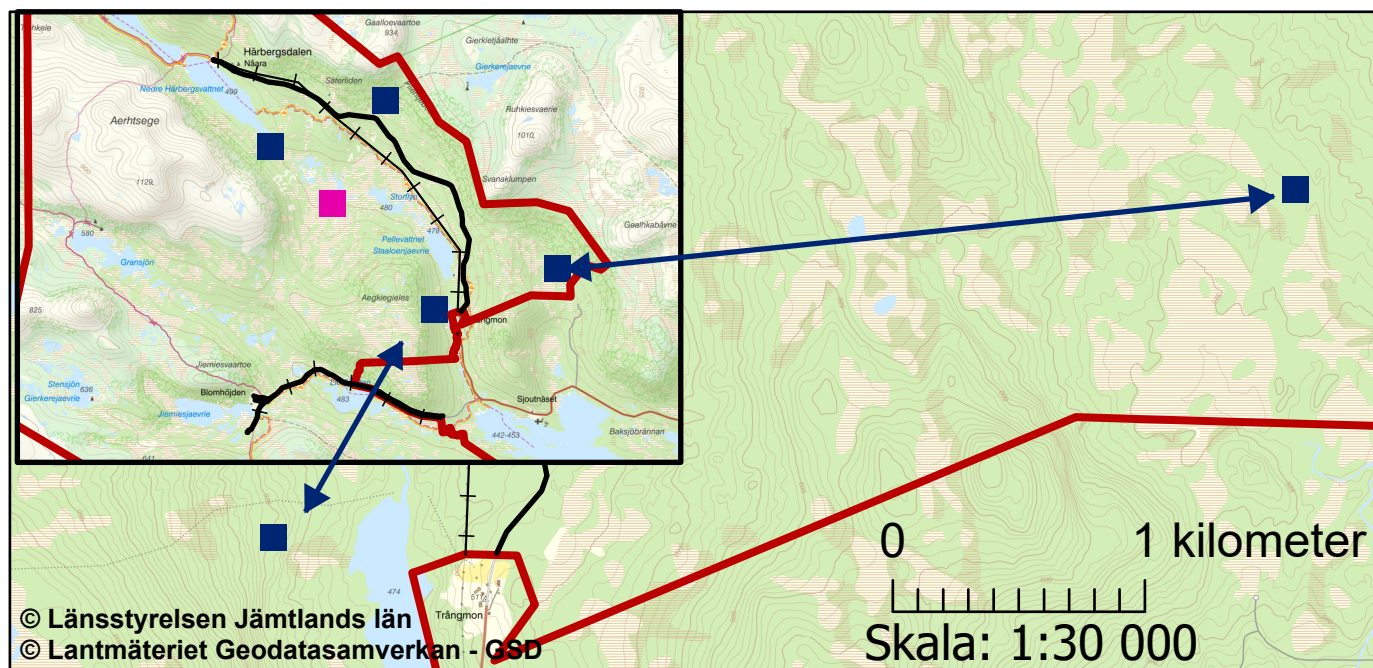
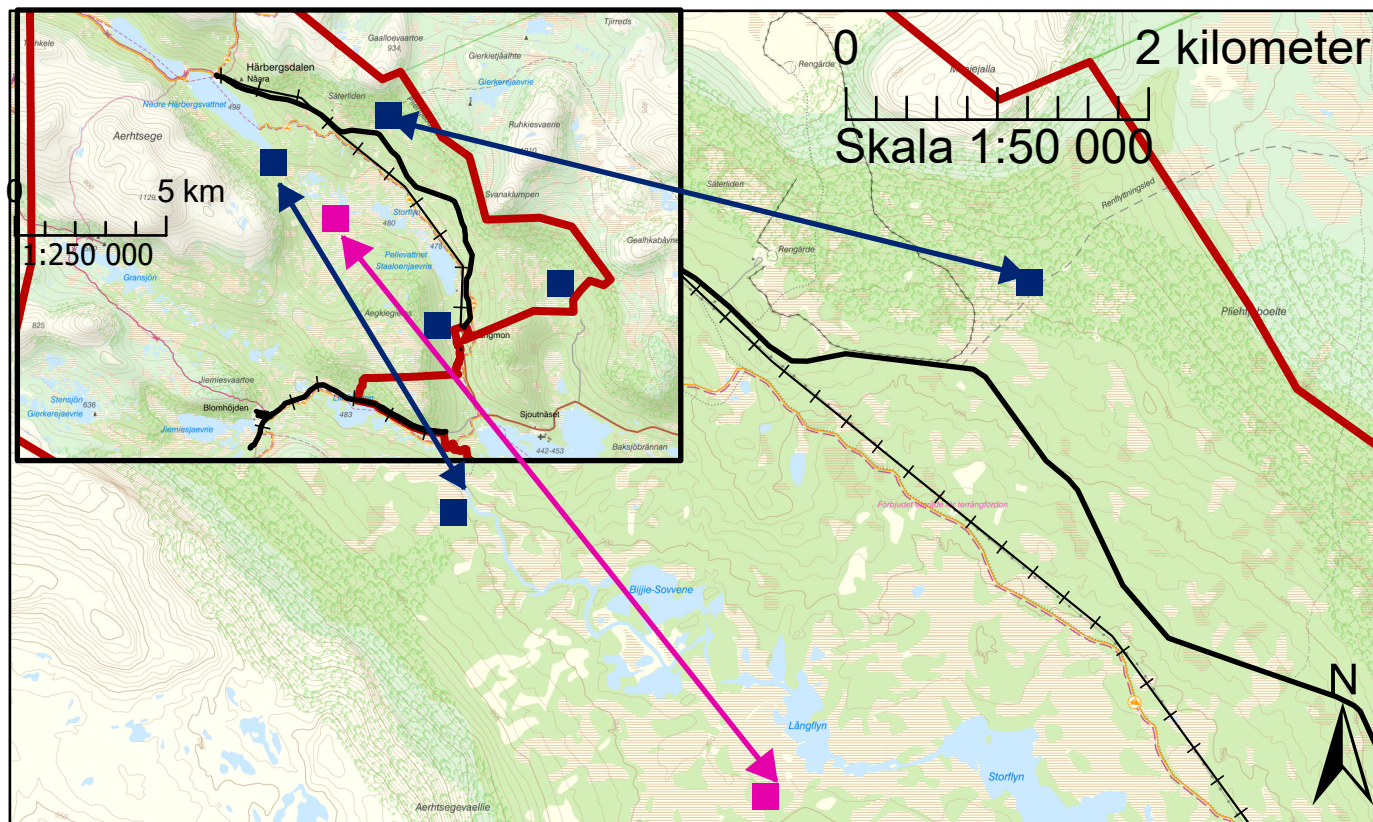
© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Område omfattat av föreskrift B2 och B3
- Fjällgård/Fjällägenhet Blomhöjden omfattad av föreskrift B6 samt undantag k) och l) från föreskrifter
- Nyttjanderätter omfattade av undantag k) samt l) eller m) från föreskrifter där l) eller m) beror av om nyttjare är samebymedlem eller inte
- Väg omfattad av föreskrift A11, C8 samt undantag q) från föreskrifter
- Luftledning omfattad av undantag o) från föreskrift

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Gamla Fäbodar & Fäbodvallar

© Länsstyrelsen Jämtlands län

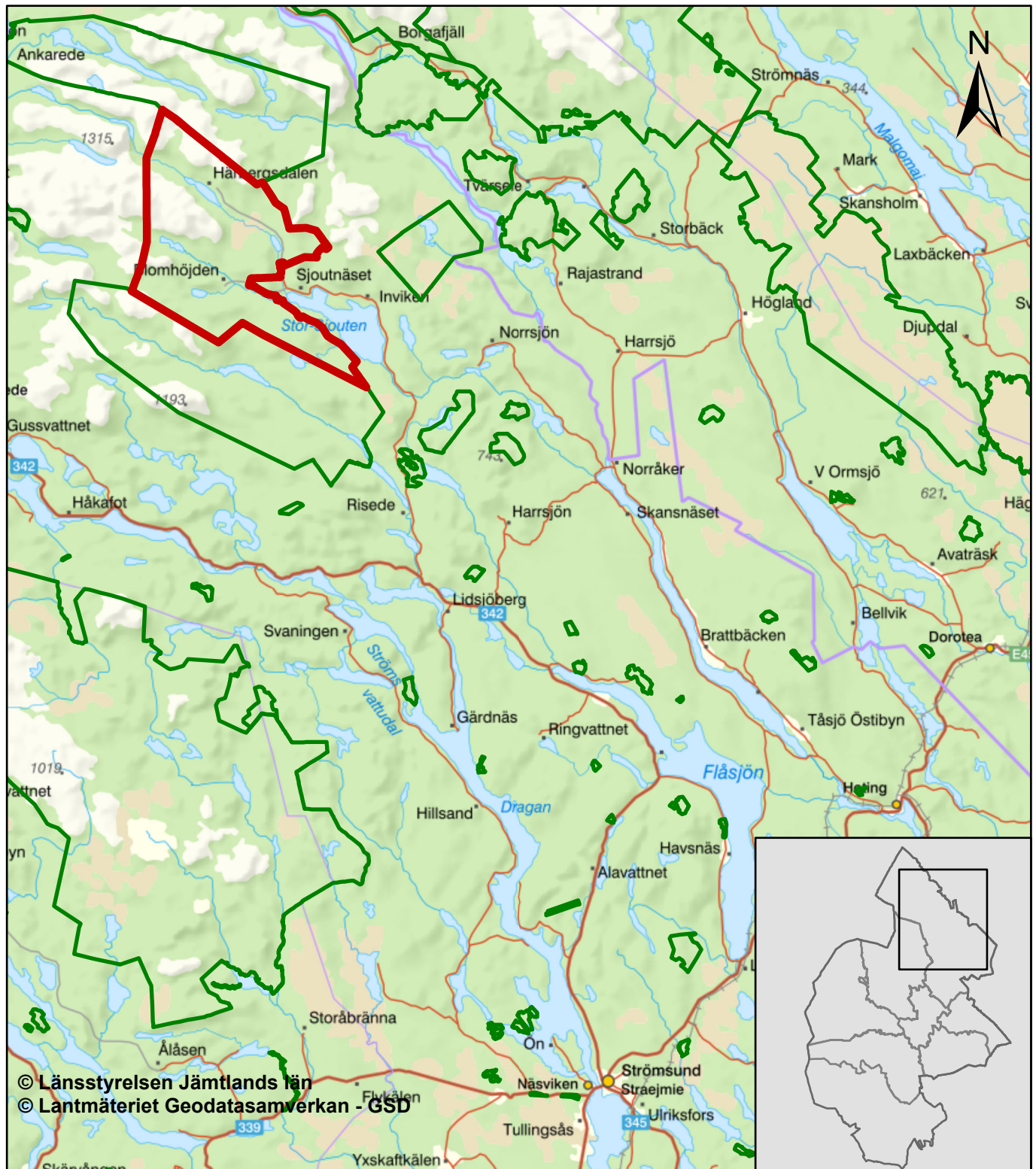
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen
- Fäbodvall omfattad av undantag p) från föreskrifter
- Slätterkoja/jaktstuga omfattad av undantag p) från föreskrifter
- Väg omfattad av föreskrift A11, C8 och undantag q) från föreskrifter
- Luftledning omfattad av undantag o) från föreskrift

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Översiktskarta

- ▬ Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen
- ▬ Övriga naturreservat

0 10 20 30 km
Skala: 1:600 000

Underhåll av väg

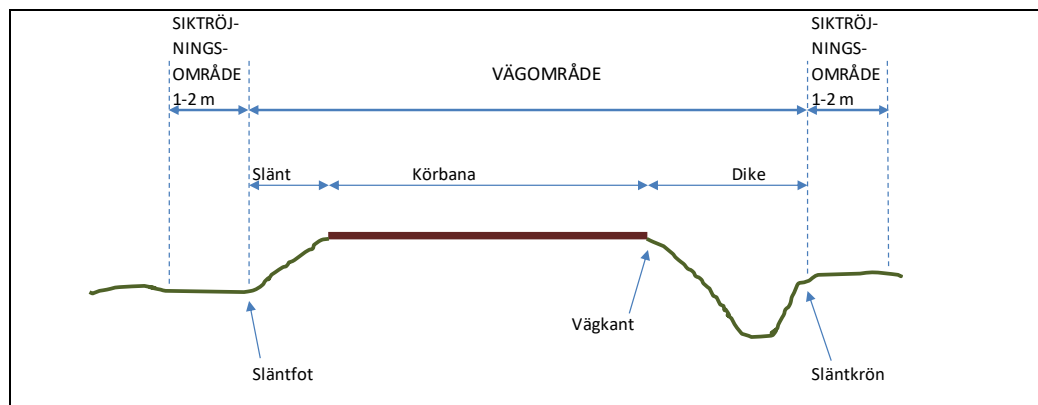
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

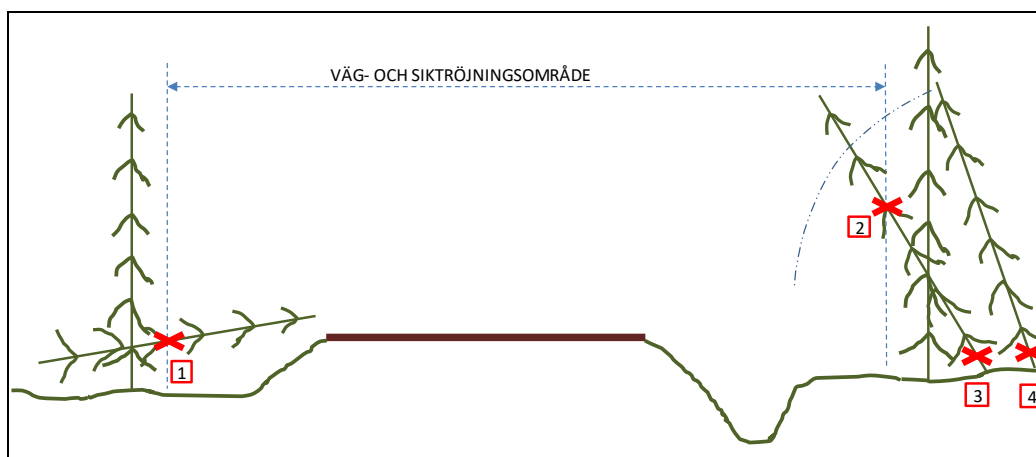
Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kanträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.

Skötselplan för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	3
Administrativa data	3
Områdesbeskrivning.....	3
Prioriterade bevarandevärden	9
Natura 2000.....	11
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer	12
PLANDEL	13
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	13
Skötselområde A – Fjäll, vatten, naturskog och våtmarker (omkring 29834 hektar)	13
Skötselområde B – Urskogsartad och brandpräglad tallskog (omkring 147,7 hektar)	18
Skötselområde C – Våtmark (218,2 hektar)	19
Skötselområde D – Kulturpräglad ängs-, betes- och myrmark (cirka 111,6 hektar)	21
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden.....	24
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	25
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	25
Övriga uppgifter.....	27
Samråd med rennäringen och fjällägenheternas arrendatorer samt upplysningar.....	27
Bränningsplan.....	28
Uppföljning	28
Tillsyn.....	28
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	29
Källförteckning	29

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och en blandning av värdefulla naturmiljöer i ett storslaget fjäll- och skogslandskap, som sedan lång tid tillbaka är präglad av ren och andra betande djur. Områdets kalfjäll, stora och delvis brandpräglade naturskogar, sjöar, vattendrag, våtmarker och andra ingående naturmiljöer, med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet är även att både områdets delvis orörda och ostörda karaktär såväl som områdets delvis kulturpräglade biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är dessutom att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet.

Vidare är syftet att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för ett hållbart friluftsliv.

Syftet nås genom att:

- Kalfjäll, grannaturskog, vatten, våtmark och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna får utvecklas fritt och under påverkan av vilda djurs, renars och tamboskaps betande i området.
- Brandpräglad tallskog bibehåller sin brandprägel genom naturvårds-bränning eller brandefterliknande åtgärder.
- Kulturpräglade fjällhedar, gräsmarker, svämängar, öppna våtmarker, höglänta slåtterängar samt trädklädda betespräglade marker betas och/eller slås.
- Vattendrag som påverkats av historiskt skogsbruk eller annan verksamhet restaureras vandringshinderande vägtrummor ersätts.
- Dikningspåverkad skog och våtmarker återställs.
- Åtgärder vidtas för att och kanalisera friluftsliv med hjälp av leder och anordningar där kanaliseringen används för att ett hållbart friluftsliv långsiktigt ska kunna samexistera med biologisk mångfald.
- Kontinuerlig samverkan mellan förvaltare och samebyar samt arrendatorer till i området verksamma fjällägenheter för att tillvarata deras kunskap om biologiska mångfald och hållbart sedvanebruk.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Nåara/Härbergsdalen
Län	Jämtland
Kommun	Strömsund
Fastighet	Mellanskogsfjäll 1:2
Markägare	Staten genom Naturvårdsverket
Areal	30238 hektar, varav 6743,8 hektar produktiv skogsmark
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Frostvikenfjällen SE0720183

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

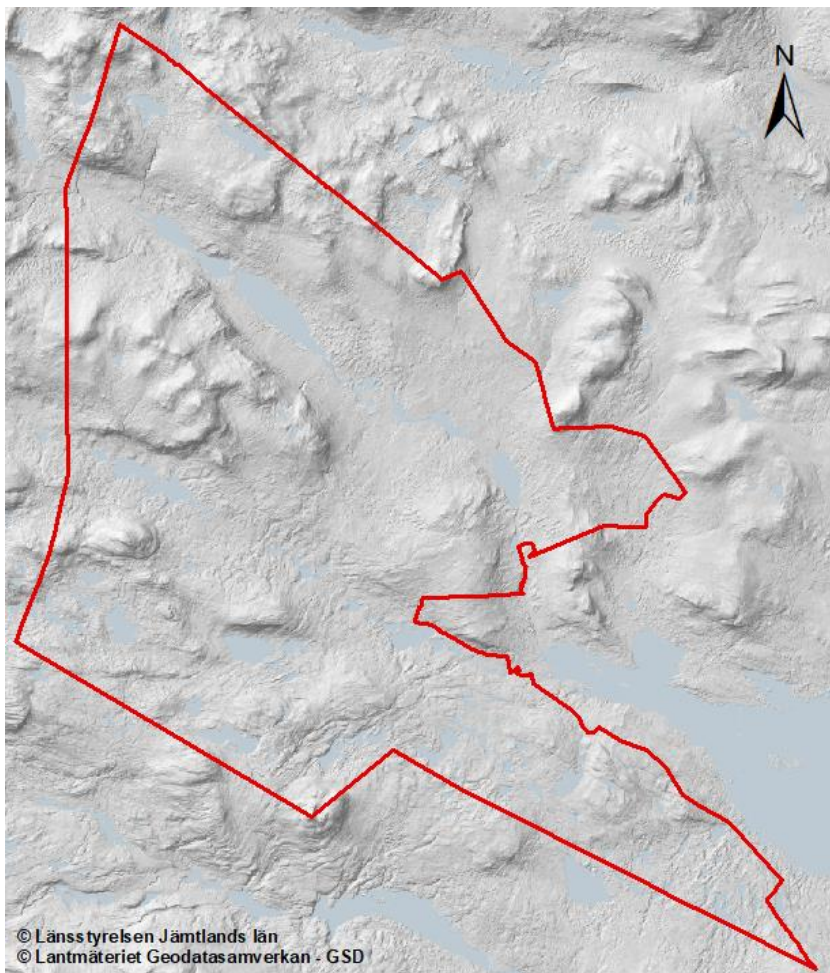
Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen ligger i Strömsunds kommun, cirka 22 kilometer nordost om Frostvikens kyrka, vilken är belägen i Gäddede. Området är omkringt 30238 hektar stort och består av delar av Aerhtseges och Ovredahkes kalfjäll, ett flertal sjöar och vattendrag samt stora sammanhängande fjällnära skogar och våtmarker. Naturreservatet är en del av Frostvikenfjällen, som är ett utpräglad lågfjällsområde genomkorsat av vattensystem och skogklädda dalgångar.

Geologiska förhållanden

Terrängen inom området varierar och består av fjälltoppar, åsar och dalar. Naturreservatets högsta toppar är Aerhtseges sydöstra topp, cirka 1130 meter över havet, Aerhtseges nordvästra topp, cirka 1115 meter och Ovredake, cirka 1000 meter över havet. Den lägsta delen av naturreservatets ligger cirka 475 meter över havet och är belägen längs Trångmoåns strand i områdets östra del, nära Trångmon.

Naturreservatet ligger till stora delar i den naturgeografiska regionen "Rundade lågfjäll norra Jämtland till sydvästra Kiruna kommun". En liten del i östra delen av naturreservatet samt en liten del i sydöstra delen ligger inom naturgeografiska regionerna "Nordlig boreal i inre Lappland" respektive "Nordlig boreal barr- och fjällövskog i norra Jämtland". Regionindelning baseras på landskapets biologiska och geologiska faktorer och tar även hänsyn till topografi, det vill säga dess höjdförhållanden och inslag av till exempel dalgångar och raviner.

Berggrunden utgörs av metamorfa bergarter som till exempel amfibolit, granatglimmerskiffer, kalkig glimmerskiffer, kvartsit och marmor. I vissa delar av området förekommer inslag av serpentinbergarter, vilket är bergarter med höga halter av giftiga tungmetaller, som till exempel nickel, och låga halter av kalcium och andra för växter och svampar viktiga mineralämnen. Jordarterna utgörs främst morän, vittringsjord, torv, isälvsediment och sand, samt en hel del inslag av block och berg i dagen.

Figur 1. Höjdskuggningsmodell som tydliggör landskapets terrängformer inom naturreservatet Näära/Härbergsdalen.

Vatten

De största dalgångarna inom naturreservatet bildas av två bitvis opåverkade vattensystem med ursprungliga stammar av öring (*Salmo trutta*) och röding (*Salvelinus alpinus*). Den nordligaste dalen är Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång, dalgången där byn Näära/Härbergsdalen som gett naturreservatet dess namn är belägen. Där rinner vattnet längs Frijnejohke och Trångmoån och genom bland annat sjöarna Vuelie- och Bijjie-Nåaranjaevrie/Övre- och Nedre Härbergsvattnet samt Staaloenjaevrie/Pellevattnet. Längre söderut i naturreservatet finns Kraantjehokes/Gransjöåns dalgång där vattnet rinner längs Kraantjehoke/Gransjöån genom till exempel Kraantje/Gransjön och Onne Sjeahvta/Lill-Sjouten. Båda vattensystemen rinner mot sydost. I området kring Blomhöjden förekommer en del mindre dalgångar med mindre bäckar och åar samt ett lite större vattensystem där bland annat sjöarna Gierkeraevrie/Stensjön, Jiemiesjaevrie/Jemesjaure och Onne-Sjeahvta/Lill-Sjouten ingår. Längs fjällsidorna rinner många biflöden i form av mindre bäckar ner i de större vattensystemen. De tre vattensystemen mynnar slutligen ut i sjön Ohtje-Sjeavhta/Stor-Sjouten strax öster om naturreservatet. Många mindre vattendrag, bland annat de många bäckarna som rinner ner för sluttningarna, bidrar till stora biotopvariationer och gör att skogen i dalgångarna har hög mark- och luftfuktighet. Mänsklig påverkan på vattensystemen, genom bland annat historiskt skogsbruk med flottning, förekommer men är mestadels relativt låg.

Påverkan består främst av att en del uträtningar har gjorts av vattendragen och att en del för fisk och bottenfauna vandringshinderande vägtrummor har lagts ner.

Skog och våtmarker

Skogslandskapet består av en blandning av skog, våtmarker, bäckar, åar, tjärnar och sjöar. Skogen utgör överlag ett stort sammanhängande område av främst grandominerad (*Picea abies*) naturskog. Skogen förekommer huvudsakligen längs Frijnejohke och Trångmoåns dalgång, Kraantjehoke/Gransjöåns dalgång, dalgångarna runt Blomhöjden samt i området öster om Blomhöjden. En hel del inslag av björk (*Betula* spp.) och tall (*Pinus sylvestris*) förekommer. I vissa delar är tallen det dominerande trädslaget. Sälga (*Salix caprea*) och asp (*Populus tremula*) förekommer sällsynt. På fjällsidorna ökar björkinslaget längre upp på sluttningarna där fjällbjörkskogen med glasbjörkens (*Betula pubescens*) underarter och varianter tar vid. Skogen i dalgångarna är näringsrik och består mestadels av gamla, grova och högväxta träd. Bördigheten varierar mycket med allt från fattigristyp till inslag av högört. Längs sluttningarna förekommer en hel del örtrika områden. Inom området förekommer även en hel del ängsgranskog, näringsrik högörtsgrenskog. Områden med ängsgranskog förekommer bland annat nordväst om Blomhöjden, sydväst om Staaloenjaevrie/Pellevattnet, öster om Nåara/Härbergsdalen och längs med nordöstra gränsen av naturreservatet.

Den grandominerade skogen präglas av intern beståndsdynamik, där träd dör och faller och nya växer upp i luckorna som bildas. Död ved i form av torrträd, högstubbar och liggande döda träd, i alla dimensioner och nedbrytningsstadier, förekommer rikligt. I så gott som hela Kraantjehokes/Gransjöåns dalgång är grannaturskogen urskogartad och längs södra halvan av Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång finns både gran- och talldominerad urskogartad naturskog. På nordöstra sidan av sjön Bijjie-Sovvene/Övre flyn samt i den sydostliga delen av Frijnejohke och Trångmoåns dalgång, söder om sjön Vuelie-Sovvene/Storflyn och väster om Staaloenjaevrie/Pellevattnet, finns områden med urskogsartad tallnaturskog med rikligt med gamla tallar och mycket stort inslag av torrträd. En del tallskog finns även i området öster om Blomhöjden. Tallskogen har tydliga spår av bränder i form av brandljud och kolad ved på både levande och döda träd. Blandat med partier av urskogskaraktär förekommer skog som är påverkad av plockhuggningar och dimensionsavverkningar, dock inte av modernt skogsbruk.

Våtmarkerna inom naturreservatet är variationsrika och utgörs av både öppna och skogbevuxna myrar, kärr och mossar. En myr är våtmark där torv bildas på grund av låg syretillgång och därmed dålig förmultning av organiskt material. Kärren tar emot vatten från omgivande fastmark och vattendrag medan mossar får vatten nästan enbart från nederbörd. En relativt stor del av våtmarken inom naturreservatet upptas av aapamyrkomplex. Aapamyrar är myrkomplex som domineras av kärr i de centrala delarna. Aapamyrarna i området tar emot vatten från omgivande fastmark, tjärnar, sjöar, smältvatten och nederbörd. Strängblandmyr finns bland annat i Frijnejohke och Trångmoåns dalgång. Strängblandmyr har parallella tydligt upphöjda åsar, strängar som dämmer upp mellanliggande blötare dalar, flarkar. Andra exempel på myrtyper som ingår i dessa komplex är topogena och soligena kärr samt sumpskog. Ett topogent kärr är ett plant eller svagt sluttande kärr medan ett soligent kärr är sluttande med översilningsmark. Utefter dalsidorna bryter mindre hållpartier och backkärr ofta in i de något kuperade, och delvis blockrika, sluttningarna. En del av kärren inom naturreservatet utgörs även av rikkärr. Både skogen och våtmarkerna är ytterst lite påverkade av dikning.

Naturreservatet har en rik och varierande flora och fauna, vilket är en följd av områdets stora storlek, mångfalden av biotoper, livsmiljöer, bete från ren (*Rangifer tarandus tarandus*) och andra betesdjur samt den relativt låga påverkan av mänsklig störning.

Några exempel på naturvårdsarter noterade inom området är ett flertal orkidéarter, ett flertal fynd av gammelskogsarterna ostticka (*Skeletocutis odora*), lappticka (*Amylocystis lapponica*), rynkskinn (*Phlebia centrifuga*), stjärntagging (*Asterodon ferruginosus*), liten sotlav (*Acolium karelicum*) och norsk näverlav (*Platismatia norvegica*). I höjdlägen förekommer även taigaskinn (*Laurilia sulcata*) på grova förrötade granlångor. I naturreservatet har också örterna dvärgrodblåra (*Silene dioica* var. *Serpentinicola*) och spenslig fjällnejlika (*Viscaria alpina* var. *Serpentinicola*) noterats. Dessa örter växer enbart på grus, sten och klippor av serpentinbergarter.

Lappmes (*Poecile cinctus*) och tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*) är exempel på vanligt förekommande fåglar. Andra rödlistade fåglar som har setts häcka i området är till exempel bläsand (*Mareca penelope*) och brushane (*Calidris pugnax*). Rödlistade däggdjur som någon gång har observerats i området är fjällräv (*Vulpes lagopus*), järv (*Gulo gulo*) och lo (*Lynx lynx*). Området är även besökt av brunbjörn (*Ursus arctos*) vilket indikerats av björnsplinning.

Naturvårdsarter

Naturvårdsarter är enligt ArtDatabanken arter som är extra skyddsvärda, arter som indikerar att ett område har höga naturvärden eller arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Inom begreppet naturvårdsarter återfinns rödlistade arter, fridlysta arter, nyckelarter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter. När det gäller rödlistade arter har totalt 62 arter hitintills registrerats inom området. Bland dessa arter är en akut hotad (CR), en starkt hotad (EN), sårbara (VU), två ej bedömda (NE) och övriga är missgynnade/nära hotade (NT). I artförteckningen, bilaga 5, anges ett urval av naturvårdsarter registrerade i naturreservatet Nåara/Härbergsdalen.

Forn- och kulturlämningar

Det finns många samiska forn- och kulturlämningar inom naturreservatet. Bland dessa förekommer offerplatser, fångstgropar, begravningsplatser och kåtor. En sammanställning av dessa finns i bilaga 6.

Kultur, kulturhistoria och tidigare markanvändning

Området är präglad av renbete, renskötarsamhällets rörelsemönster, bosättningar samt bruk av land och naturresurser. Till en del är området även präglad av fjällnära lantbruk med tillhörande utmarksslätter och utmarksbete.

Området har under lång tid utgjort viktiga marker för renen, renskötseln och samerna. Samerna har sedan länge bebott markerna samt verkat och livnärt sig i området och gör så fortfarande. Området utgörs av ett renskötarsamhälle och ett samiskt kulturlandskap. De första bosättningarna och spåren efter renskötsel inom område finns vid Kraantje/Gransjön. Att samerna sedan länge har brukat och är verksamma i området samt att renskötseln går långt tillbaka i tiden framgår tydligt av de sedan länge renbetespräglade fjällen och av de många forn- eller kulturlämningar, däribland offerplatser, fångstgropar, begravningsplatser, kåtor samt farvägar som finns inom naturreservatet. Även mer moderna anläggningar för renskötsel samt ett antal renvaktarbostäder förekommer i området.

Den traditionella naturbetesbaserade renskötseln som har präglat det fjäll- och skogsområde inom vilket naturreservatet ligger är en central del av samisk kultur och samhälle. Renen och renskötseln är basen i det samiska samhället, men även jakt, fiske och slöjd ingår som viktiga delar. Renbete bidrar till den biologiska mångfalden och ett öppet betespräglat fjällandskap. Inom området finns god tillgång på rent vatten och betesmarker för både renar och andra betesdjur.

Naturreservatet utgör ett kärnområde för Ohredahke sameby och ingår till stora delar i Ohredahkes åretruntmarker men även Raedtievaerie sameby har sina renar i området. Olika delar av det området som naturreservatet består av används olika tider på året av samebyarna. Området berör brunstland, kalvningsland, huvudkalvningsland, åretruntland, försommarland, sommarland, förhöstland, höstland, förvinterland, vinterland, vårvinterland, vårland samt även trivselland, totala betesområde och ett uppsamlingsområde. Naturreservatet berör Raedtievaerie samebys renskötsel gällande brunstland, kalvningsland, åretruntland, förhöstland, höstland, förvinterland, vårland samt även trivselland och totala betesområde. I praktiken går Ohredahkes och Raedtievaerie renar tillsammans inom området för naturreservatet. Naturreservatet berör också flyttleder för renar som används av Ohredahke, Raedtievaerie och Voernese samebyar.

Olika områden, både inom naturreservatet och i skogarna österut, och möjligheten för renen att förflytta sig däremellan är grundläggande förutsättningar för att bedriva renskötsel och utgör därmed en förutsättning för ett betespräglat fjällandskap. Renen har anpassat sig till de varierande förhållandena i norra delen av Skandinavien genom att vandra mellan olika betesområden vid olika årstiderna. På sommaren söker renen sig till de svalkande fjällarna och på vintern söker renen skydd och bete i skogslandet närmare östkusten. Renskötare rör sig dit renarna rör sig. Samerna kallas för de åtta årstidernas folk efter de åtta årstiderna i renskötselåret. Renskötselåret startar på våren då renarna kommit till åretruntmarkerna upp på fjället och kalvarna föds. Under vårsommaren växer kalvarna till sig genom di och bete av gräs. Under dessa två perioder är renarna extra känsliga för störningar. Under sommaren sker märkning av kalvarna och under höstsommar äter renarna upp sig inför vintern. Under hösten är det tid för sarvslakt, slakt av hanrenar och under höstvintern samlar samebyn renarna igen och slaktuttag av främst årskalvar görs. Arbetet med samling och slakt fortsätter fram till snön kommer då renarna flyttas då längs naturliga flyttleder eller med lastbil till sina vinterbetesområden. Flytt med lastbil är nödvändigt då vägar, järnvägar, med mera hindrar renarnas vandring. Under vintern söker renarna lav att beta i vinterlandet och när vårvintern kommer är det dags för vårflytt tillbaka till fjällen. Olika områden och möjligheten för renen att förflytta sig däremellan är grundläggande förutsättningar för att bedriva renskötsel och utgör därmed en förutsättning för ett betespräglat fjällandskap. Den biologiska mångfalden på renbetesfjällen är beroende av ett fortsatt renbete.

I samband med konsultation framförde samebyarna Ohredahke och Raedtievaerie att fysisk närvaro av rovdjur och besökare i naturreservatet kan störa renen genom att minska tillgängligheten till betet. Besökare kan även genom ovarsamhet orsaka markskador som leder till mindre bete. Om betet blir försämrat kan renkalvarnas möjligheter till överlevnad och bästa möjliga utveckling bli försämrade. De pågående klimatförändringarna påverkar också kvalitén på renbetet då vegetationens snabbare tillväxt kan leda till sämre näringsinnehåll. Högre temperaturer minskar även sommarenas kvardröjande snölegors antal och storlek, och därmed minskar renens möjligheter till att söka skydd mot hetta och insekter i snölegorna.

Vissa delar av naturreservatet ligger inom kärnområde av riksintresse för renskötsel för Ohredahke sameby och en liten del ligger även inom kärnområde av riksintresse för renskötsel för Raedtievaerie sameby (3 kap. 5 § miljöbalken). För att värna riksintresset för renskötsel ska särskild hänsyn tas till renbetet.

Naturreservatet inrymmer även fjällgårdarna Blomhöjden och Härbergsdalen där ett levande traditionellt och aktivt fjällnära lantbruk bedrivs. Fjällgårdarna ligger på arrenderad mark och upplåtelsen av gården benämns fjällägenhet. I Frijnejohke och Trångmoåns dalgång, i byn Nåara/Härbergsdalen, ligger fjällgården Härbergsdalen. Gården ligger mellan cirka 500 och 550 meter över havet. Marken inom gården är varierande men utgörs delvis av skog, artrik ängs- och betesmark med en del översilad gräsmark och höglänta slåtterängar. Fjällgården Härbergsdalen tillkom 1826 och har ett stort inslag av kulturhistoriskt värdefulla äldre byggnader och gamla odlingsrösen. Mangårdsbyggnaderna är från 1900-talet. Ett femtontal äldre överloppsbyggnader, ekonomibyggnader som inte längre behövs för gårdens drift, bland annat lador med torvtak, härbren och sågverk finns kvar på gården.

På sydostslutningen av berget Jiemiessvaartoe, ligger fjällgården Blomhöjdens och som egentligen är uppdelad i två gårdar. De två gårdarna på Blomhöjden ligger mellan cirka 565 och 630 meter över havet. Blomhöjden anlades som nybygge 1820. Skatteläggning av jordbruket ägde rum 1849 och ägorna bestod av hårdvallsängar, starrslättermyrar och fäbodvall. Skog och fjäll nyttjades som bete. Åkerbitarna och slåtterängarna på inägan hade särskilda namn tex grytbacken. På grytbacken kokades bark i stora grytor som användes vid beredning av skinn. Markerna kunde föda två dragare, sju till åtta kor, fyra till fem ungnöt samt 30 getter/får. Nybygget fick vid skatteläggningen 25 skattefria år, eftersom staten uppmuntrade nyetablering av jordbruk i fjälltrakten. År 1889 löstes gårdarna i Blomhöjden in av staten då det blev aktuellt med en utvidgning av renbetesfjällen. Numera utgörs markerna inom Blomhöjdens fjällgård av bland annat skog, odlingsmark, artrik ängs- och betesmark med en del översilad gräsmark och höglänta slåtterängar. Inom ängs- och betesmarken ingår till exempel naturslätteräng, hövallar, steniga naturbeten och insprängda smååkrar. Fjällgårdarna ligger på arrenderad mark och upplåtelsen av gården benämns fjällägenhet.

De delar av fjällgårdarna som utgörs av näringsrika naturligt översilade gräsmarker, sluttande områden där grundvattnet tränger fram till ytan, nyttjas för slåtter och bete. Även utanför inägorna finns rika översilningsmarker och våtmarker som nyttjas eller har nyttjats för slåtter och utmarksbete samt tidvis även till myrodling. Skog har också använts till utmarksbete. På den norra sidan av Jiemiesjaevrie/Jemesjaure hade den nedre gården på Blomhöjden sina starrslättermarker och myrarna från Kraantjehoke/Gransjöån till sjön Onne-Sjeahvta/Lill Sjouten nyttjades av den övre gården på Blomhöjden. Fäbodvallen låg i Kraantjehokes/Gransjöåns dalgång och tillhörde den övre gården. Fäbodvallen var i bruk fram till och med 1930-talet. Höet på utmarken samlades på stackar och kördes hem på vintern. En normal höskörd bestod av 50 lass starrhö och 200 hässjor ängshö. Utmarksslåttern upphörde 1962, då folket i gårdarna började slå slåttervallar Jougdaberg, Inviken och Gårdsnäs istället. Myrslätter och utmarksbete har ytterligare gett upphov till ett biologiskt kulturarv inom naturreservatet. Mindre delar har dikats och plöjts.

Strax utanför naturreservatet, vid östra gränsen, är fjällgården Trångmon belägen och även det traditionella lantbruket har gett upphov till ett bevarandevärt biologiskt kulturarv inom

naturreservatet. Nära Trångmon finns en myr som av boende i Trångmon har använts till slåtter och dikad myrodling. Delar av myren har slagits ända fram till cirka 2016.

Lantbruken vid fjällgårdarna bidrar genom sin traditionella markanvändning stort till det biologiska kulturarvet och lantbruket tillsammans med bebyggelsen utgör en helhet som är en viktig del av vårt kulturarv. Fjällgårdarnas artrika slåtter- och betesmarker och sitt levande traditionella lantbruk med gamla anor hör till Jämtlands läns mest bevarandevärda odlingslandskap.

Inom naturreservatet finns även en jaktstuga som tidigare nyttjas som slåtterstuga vid myrslåtter samt rester av fyra fäboddar och fäbodvallar. Naturreservatet är i vissa delar nästan helt orört av skogsbruk medan en del historiskt skogsbruk har förekommit på andra delar där det finns påverkan från dimensionsavverkning och plockhuggningar. Dock inte av modernt skogsbruk. En del vattendrag inom området är också dessa påverkade av historiskt skogsbruk genom att de rätats ut och rensats på block och sten under flottningsepoken. Dessa kan komma att restaureras. I övrigt visar Generalstabskartan från 1901 och 1934 att naturreservatområdet i det närmaste ser ut nu som det såg ut då.

Friluftsliv

I naturreservatet finns förutsättningar för friluftsliv året om. Området med Nåara/Härbergsdalen är ett relativt känt och populärt besöksmål och området nyttjas, så vitt Länsstyrelsen känner till, för aktiviteter som vandring, skidåkning, skoteråkning, fiske, jakt, fågelskådning och naturfotografering. Genom området sträcker sig leder för vandring och skidåkning. I området finns även ett antal skoterleder där det är tillåtet att köra skoter på väl snötäckt mark under skoterledernas öppethållandetider. En del av lederna fortsätter in i Daimadalens och Jougdadalens naturreservat.

Området för naturreservatet ligger relativt långt från närmaste samhälle och vägen dit består delvis av en minder grusväg. Vid själva naturreservatet är det dock lättillgängligt då det finns två vägar som leder in i naturreservatet, varav den ena leder till Härbergsdalens fjällgård och den andra till Blomhöjdens fjällgårdar. I anslutning till fjällgårdarna finns besöksparkering, rastplatser, information om naturreservatet samt information om det statliga ledsystemet i området. En parkering, information om det statliga ledsystemet samt information om naturreservatet kommer eventuellt även att finnas söder om Trångmon, strax utanför naturreservatet.

Fjällgårdarna ligger på arrenderad mark och ska respekteras som privat område. Att vistas på leder och vid rastplatser som ligger på fjällgårdarnas mark samt att använda vägar som går över markerna går dock bra.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Storslagen fjällmiljö och vidsträckta skogs- och våtmarksmiljöer med karaktär av ostördhet och orördhet.
- Grandominerad bitvis urskogsartad naturskog, präglad av intern beståndsdynamik, med kontinuitet av gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.

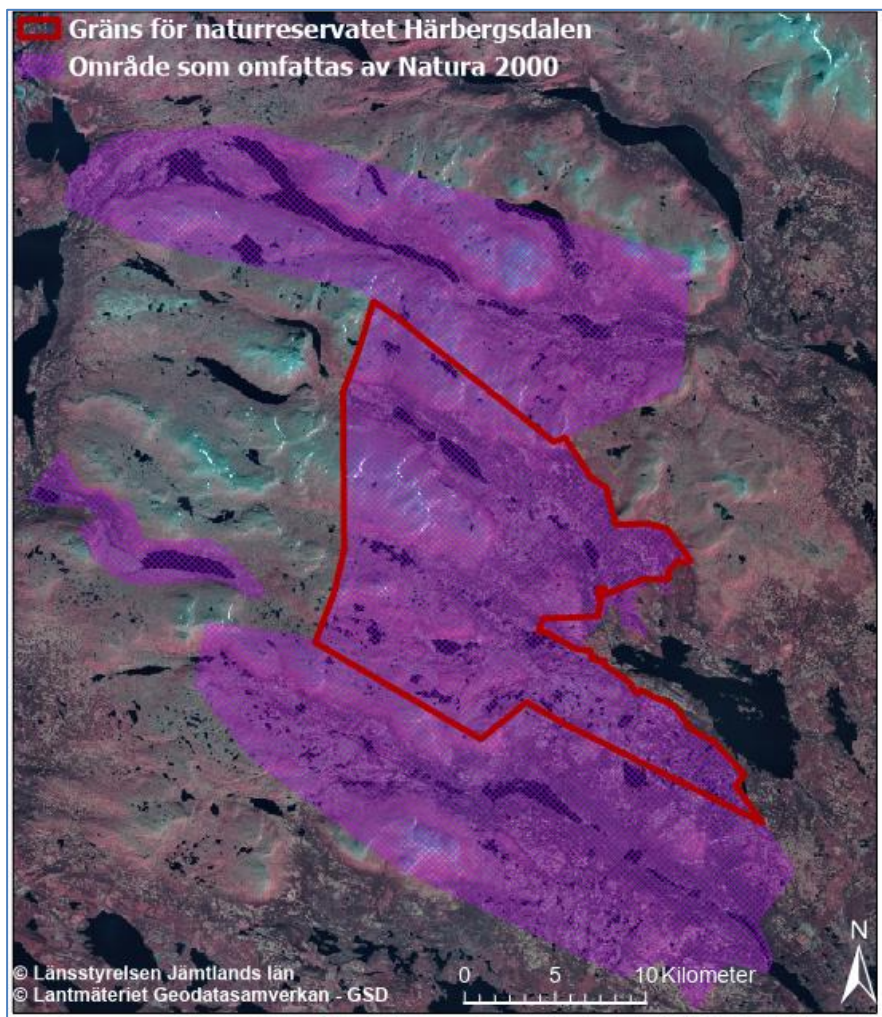

- Brandpräglad tallskog med gamla brandskadade träd, torrakor och lågor i olika nedbrytningsstadier.
- Klara fjällsjöar samt delvis naturliga vattendrag, stränder, svämplan och våtmarker.
- Artrika betespräglade fjäll samt artrika skogar, gräs- och våtmarker samt högörsängar.
- Artrika och unika fjällgårdar med betes-, ängs- och odlingsmarker.
- Områdets storlek och mångformighet med dess stora mångfald av livsmiljöer och arter inom artgrupperna mossor, svampar, lavar, kärlväxter, fåglar och däggdjur samt inom dessa grupper en bitvis hög förekomst av naturvårdsarter.
- Naturupplevelsevärden som till exempel upplevelsen av storslagenhet, gamla urskogsartade skogar, naturliga våtmarker, klara sjöar, betande renar samt lugn och ro.
- Natura 2000-naturtyper: ävjestrandssjöar (3130), större vattendrag (3210), alpina vattendrag (3220), alpina hedar (4060), alpina silikatgräsmarker (6150), silikatgräsmarker (6270), högörsängar (6430), svämängar (6450), höglänta slätterängar (6520), öppna mossar och kärr (7140), rikkärr (7230), aapamyrar (7310), silikatgräsmarker (8110), taiga (9010), fjällbjörkskog (9040), trädklädda betesmarker (9070) samt skogbevuxen myr (91D0) av vilka silikatgräsmarker, aapamyrar, taiga och skogbevuxen myr är prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.
- Natura 2000-arter: blåhake (A272), blå kärrhök (A082), brunbjörn (1354), brushane (A151), bäver (1337), dubbelbeckasin (A154), fiskgjuse (A094), fjällpipare (A139), gråspett (A234), grönbena (A166), hökuggla (A456), jorduggla (A222), järpe (A104), järv (1912), ljungpipare (A140), lo (1361), lummeväxter spp. (1413), orre (A409), pärluggla (A223), renlavar spp. (1378), silvertärna (A194), skogshare (1334), skogsrör (1948), smalnäbbad simsnäppa (A170), smålom (A001), spillkråka (A236), stenfalk (A098), storlom (A002), sångsvan (A038), trana (A127), tretåig hackspett (A241), tjäder (A108), utter (1355), vanlig groda (1213), vitmossor spp. (1409) samt ett antal skyddsklassade arter.

Natura 2000

Hela naturreservatet är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. För ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Frostvikenfjällen SE0720183.

Figur 2. Karta med naturreservatet Nåara/Härbergsdalens gräns samt område som omfattas av Natura 2000 (Frostvikenfjällen SE0720183; 93793,2 hektar).

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat (tabell 1.) har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram (ÅGP)	Kommentar
Bevarande av utter	Utter (<i>Lutra lutra</i>) har ett flertal gånger observerats inom naturreservatet. Uttern vill ha buskar, träd och annan skyddande vegetation utmed sjö- och åstränder. Den vill även ha tillgång till våtmarker samt stenrosen, stora rotvalv och andra lämpliga grytplatser i anslutning till vattnen. Det finns troligen gott om habitat för utter i naturreservatet men ÅGP har ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen. Detta speciellt gällande arbete med hydrologiska återställningar där hänsyn till utter ska tas.
Fjällräv	Fjällräv (<i>Vulpes lagopus</i>) har observerats inom naturreservatet. Fjällräv lever främst på kalfjället och vill ha stora ytor för sina lyor. Fjällräven lever av gnagare och de störta hoten mot dess överlevnad är konkurrensen från rödräv (<i>Vulpes vulpes</i>) samt klimatförändringar som försvårar för gnagare att leva under snön och därmed leder till minskade populationer av gnagare. ÅGP har beaktats i skötselplanen genom att jakt på rödräv och stödutfodring är förslaget som skötsel.
Rikkärr	Områdets rikkärr har en hög grad av naturlig hydrologi och öppenhet. Slätter är en rekommenderad skötselmetod och tillåts i undantag från föreskrifterna. Ett rikkärr som ligger inom Blomhöjdens fjällgård finns även med som en del i skötselplanen vid eventuell skötsel av fjällgården.
Rödlistade fjälltaggsvampar	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har noterats i området. Då området delvis består av rikkärr och gott om rörligt markvatten i sluttningarna är det möjligt att de ändå förekommer i området. Därför har ÅGP ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen då utmarksbete är en möjlig del av skötseln.
Skalbaggar på nyligen död tall och Skalbaggar på äldre död tallved	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har hitintills noterats i området. Då många gamla tallar (<i>Pinus sylvestris</i>) och död tallved förekommer i naturreservatet samt att kontinuerlig tillförsel av död ved förväntas i området så har åtgärdsprogrammen ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Björklevande vedskalbaggar i Norrland	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har hitintills noterats i området. Då gamla björkar är vanliga i naturreservatet, vilket medför att kontinuerlig tillförsel av död björkved förväntas i området så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet har delats in i fyra skötselområden (A-D) där den långsiktiga förvaltningen av områdets naturvärden skiljer sig åt. Skötselområde A utgörs av fjäll, vattendrag, grannaturskog och våtmarker där naturvärdena främst är knutna till delvis orörda vattendrag, intern dynamik i grannaturskog, översilning, hög mark- och luftfuktighet, bete samt orördhet (exempel på naturtyper visas i figur 3). Skötselområde B består av urskogsartad tallskog där naturvärdena främst är knutna till brandpräglad tallskog, renbete och orördhet. Skötselområde C utgörs av våtmarkskomplex där naturvärdena främst är knutna till strängblandmyr och soligent kärr med hög naturlighet och orördhet. Skötselområde D utgörs av kulturpräglad ängs-, betes- och myrmark. Områdenas läge i naturreservatet finns utmärkta på karta i bilaga 4a1. Mer detaljerade skötselplankartor anges under varje skötselområde.

Skötselområde A – Fjäll, vatten, naturskog och våtmarker (omkring 29834 hektar)

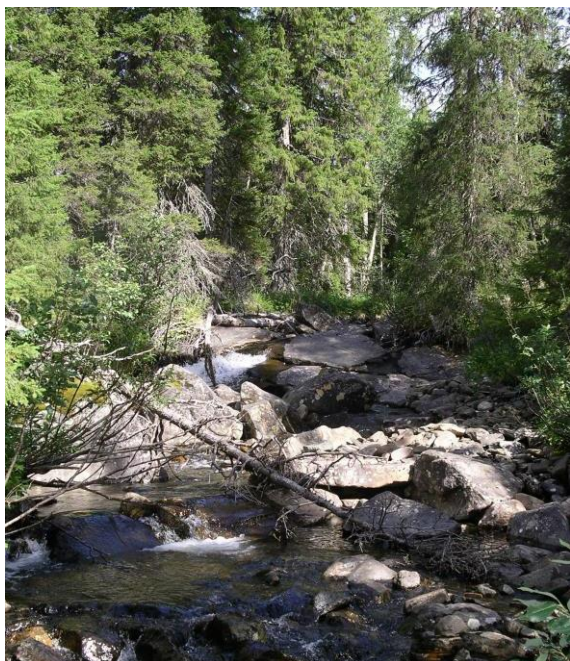
Beskrivning

Fjäll

Fjällerna utgörs av renbetespräglade alpina hedar med inslag av en hel del alpina silikatgräsmarker. Alpina silikatgräsmarker bildas på torra, vindexponerade ytor i områden med kalkfattig berggrund och tunt jordtäcket och kännetecknas av en artfattig vegetation med till exempel klynnetåg (*Juncus trifidus*), styvstarr (*Carex bigelowii*), mossor och lavar. Vegetationen är påverkad av ett långvarigt renbete. Längs fjällsluttningarna växer fjällbjörkskogen som främst utgörs av glasbjörk och dess underarter och varianter. På vissa lokaler i fjällbjörkskogen, främst längs den branta sydsluttningen av Aerhtseges, förekommer högrötsängar (naturtyp 6430 b, högrötsamhällen ovanför barrskogsgården). Högrötsängar kan bildas där upprepade störningar såsom till exempel kraftig vårfrost eller isskrapning gör vedartade växter konkurrenssvaga.

Vatten

Vattentillgången inom naturreservatet är god. De största dalgångarna inom naturreservatet bildas av två delvis opåverkade vattensystem med ursprungliga stammar av öring och röding. Den nordligaste dalen är Frijnejohke och Trångmoåns dalgång, där vattnet rinner längs åarna och genom bland annat sjöarna Vuelie- och Bijjie-Nåaranjaevrie/Övre- och Nedre Härbergsvattnet samt Staaloenjaevrie/Pellevattnet. Längre söderut finns Kraantjeohkes /Gransjöåns dalgång där vattnet rinner längs Kraantjeohke/Gransjöån via bland annat Kraantje/Gransjön och Onne Sjeahvta/Lill-Sjouten. Båda vattensystemen rinner mot sydost. I området kring Blomhöjden förekommer en del mindre dalgångar med mindre bäckar och åar samt ett lite större vattensystem där bland annat sjöarna Gierkerejaevrie/Stensjön, Jiemiesjaevrie/Jemesjaure och Onne-Sjeahvta/Lill-Sjouten ingår. Många mindre vattendrag, bland annat de många bäckarna som rinner ner för sluttningarna, bidrar till stora biotopvariationer och gör att skogen i dalgångarna har hög mark- och luftfuktighet. Mänsklig påverkan på vattensystemen förekommer men är mestadels relativt låg. Påverkan består främst av att en del uträtningar av vattendragen har gjorts under flottningsepoken och att en del för fisk och bottenfauna vandringshinderande vägtrummor har lagts ner.

Figur 3. Exempel på naturtyper i Nåara/Härbergsdalens naturreservat.

Skog

Skogslandskapet utgörs av en blandning av skog, våtmarker, bäckar, åar, tjärnar och sjöar.

Skogen har en hög grad av naturlighet och områdets orördhet och ostördhet ger karaktär av vildmark. Skogen och mosaiken av skog och våtmark utgör ett stort sammanhängande skogsområde med flerskiktad, olikåldrig, naturskog, som bitvis nästan är urskog, med mycket höga naturvärden. Skogen utgörs främst av grandominerad naturskog men en del inslag av björk samt en hel del inslag av tall förekommer. I vissa delar är tallen det mer dominerande trädslaget och på fjällsidorna ökar björkinslaget i takt med att fjällbjörkskogen tar vid. I hela den östra delen av naturreservatet, öster om Aerhtseges, utgörs skogen av den prioriterade Natura 2000-naturtypen taiga (9010). Skogen har överlag hög beståndsalder och lång skoglig kontinuitet. Bördigheten varierar mycket med allt från fattigristyp till inslag av högört. Skogen i dalgångarna är fuktig och näringsrik och består oftast av gamla, grova och högväxta träd. Den höga näringstillgången och mark- och luftfuktigheten beror till stor del på många små bäckar som rinner längs fjällsidorna samt på backkärr och översilningsmarker. Den grandominerade skogen präglas av intern beståndsdynamik där inslag av torrträd, högstubbar och liggande döda träd, i alla dimensioner och nedbrytningsstadier, förekommer rikligt och det finns gott om naturliga gläntor. I vissa delar av naturreservatet är skogen urskogsartad. Urskogartad grannaturskog förekommer i nästan hela Kraantjehokes/Gransjöåns dalgång samt längs södra sidan av Frijnejohke och Trångmoåns dalgång. Förutom partierna av urskogskaraktär förekommer grannaturskog som bitvis är mer och bitvis mindre påverkad av plockhuggning. Överlag har skogen rik och varierande flora och fauna. Några exempel på naturvårdsarter noterade inom området är ett flertal orkidéarter samt ett flertal fynd av gammelskogsarterna ostticka, lappticka, rynkskinn och norsk näverlav. Omkring 2000 hektar av granskogen utgörs till 50 till 100 procent av näringsrik högortsgranskog, ängsgranskog. Den näringsrika högortsgranskogen förekommer bland annat nordväst om Blomhöjden, sydväst om Staaloenjaevrie/Pellevattnet, öster om Nåara/Härbergsdalen och längs med nordöstra gränsen av naturreservatet. I områdets centrala delar finns ett landskapsavsnitt med värdeetrakt för gräsmarker. Gräsmarkstrakten sträcker sig ungefär från Härbergsdalens fjällgård, söderut över östra delen av Aerhtseges, till Blomhöjden, samt österut längs Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång och från Blomhöjdens ut mot Sjoutnäset, där Sjoutnäset är beläget utanför naturreservatets gräns. Markerna runt fjällgårdarna ingår i denna trakt.

Våtmark

Våtmarkerna i naturreservatet utgörs av både öppna och skogbevuxna våtmarker. Utefter dalsidorna bryter mindre hållpartier och backkärr ofta in i de något kuperade och ibland blockrika sluttningarna. En del av våtmarkskomplexen i Frijnejohkes och Trångmoåns dalgång har fått hög skyddsklassning i våtmarksinventeringen. Ett våtmarksområde har fått skyddsklass 1 (se skötselområde B) och några har fått skyddsklass 2, vilket innebär att myrarna till stora delar är opåverkade av ingrepp som dikning och har höga naturvärden. Dessa våtmarker är en del av ett myrkomplex med aapamyrar, vilket i sin tur är en prioriterad Natura 2000-naturtyp (7310). Aapamyrar utgörs av större myrkomplex som oftast domineras av kärr eller blandmyr i de centrala delarna. Naturreservatets aapamyrar är främst koncentrerade till områdena norr om sjöarna Gaske-Sovvene/Långflyn och Vuelie-Sovvene/Storflyn, mellan Vuelie-Sovvene /Storflyn och Staaloenjaevrie/Pellesvattnet, nordväst om Staaloenjaevrie/Pellesvattnet samt söder om Gaske-Sovvene/Långflyn. Även den prioriterade prioriterad Natura 2000-naturtypen skogbevuxen myr (91D0) förekommer

sporadiskt, främst i den sydöstra spetsen. Dessa består av myrar som är skogbevuxna med barr-, bland- eller lövskog och med en krontäckning som är mellan 25 och 75 procent. Samtliga tallmossar räknas till skogbevuxen myr. Vegetationen i de skogbevuxna myrarna domineras oftast av glasbjörk, tall, gran, risarter, starrarter (*Carex* spp.) och olika vitmossarter (*Sphagnum* spp.). I den södra halvan av naturreservatet förekommer också en del öppna rikkärr, Natura 2000-naturtyp 7233. Rikkärren är främst belägna sydost om Kraantje/Gransjön samt längs vattendraget mellan Gierkerejaevrie/Stensjön och sjön Jiemiesjaevrie/Jemesjaure.

Bevarandemål: Fjäll

Fjällerna ska bestå av renbetespräglade alpina hedar med inslag av alpina silikatgräsmarker. Längs fjällsluttningarna ska fjällbjörkskog, med glasbjörkens underarter och varianter, växa och en del inslag av högortsängar ska finnas. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter inom grupperna kärlväxter, lavar, mossor, insekter, som till exempel polarhumla (*Bombus pyrrhopygus*), fåglar och däggdjur.

Bevarandemål: Vatten

Vattendragens struktur och sammansättning ska vara variationsrikt med olika sten- och blockdimensioner, sand- och grusbottenar samt död ved. Det ska finnas fria vandringsvägar samt lekbottenar och gömställen för fisk och annan fauna i vattendragen. Sand- och grusbottenar bör i möjligaste mån genomströmmas med klart syrerikt vatten, ha en naturlig näringsstatus samt god vattenkemi och vara tillräckligt buffrat under hela året. Sjöarna, tjärnarna och vattendragen ska vara opåverkade av onaturlig näringstillförsel, andra onaturliga utsläpp samt slamtransport. Det ska finnas funktionella strandzoner med naturliga svämplan som omfattar buskar, ris, örter, en rik fröbank, skuggiga områden, gömställen samt lövträd med lövnedfall i vattnet för att ge gynnsamma livsmiljöer för vattenlevande djur samt fuktkrävande kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter som utter, öring, röding och andra för Frostvikenfjällen naturliga fiskarter samt för bottenfaunaarter och strand- och vattenlevande fåglar och insekter.

Bevarandemål: Skog

Skogslandskapet i skötselområdet ska bestå av en mosaik av skog och våtmarker, med inslag av sjöar, tjärnar, åar och bäckar, och vara ett stort sammanhängande skogsområde med flerskiktad, olikåldrig, naturskog som bitvis nästan är urskog. I det mosaikartat området ska det även finnas inslag av svämängar, myrar, kärr, sumpskogar, lövrikare strandskogar och svämskog. Gammelskogen ska bestå av fuktig grandominerad naturskog med inslag av tall och ljusare, öppnare björkdominerad skog. Grannaturskogens struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av intern beståndsdynamik och det ska finnas gott om inslag av högortsgranskog. Det ska finnas en stor andel gamla träd, samt rikligt med torrträd och liggande död ved av olika förmultningsgrad. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter inom artgrupperna vedsvampar, lavar, mossor och kärlväxter men även av andra artgrupper som marksvampar, insekter, fåglar och däggdjur.

Bevarandemål: Våtmark

Våtmarkerna i skötselområdet ska utgöras av naturliga våtmarker, myrar, mossor, kärr, backkärr, myrkomplex med aapamyrar, skogbevuxna myrar samt rikkärr och det ska finnas

både öppna och skogbevuxna våtmarker. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter inom artgrupperna mossor, kärlväxter, insekter och fåglar.

Bevarandemål: Övergripande för skötselområdet

Övergripande ska skötselområdet utgöras av öppna renbetesfjäll, så naturliga sjöar, tjärnar och vattendrag som möjligt samt en mosaik av gammelskog och naturliga våtmarker. Området ska vara fritt från körskador. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter och vara fritt från främmande arter. Gynnsamt tillstånd ska råda för Natura 2000 naturtyper och arter samt arternas livsmiljöer. Arealen för fjäll, vatten, naturskog och våtmarker, ska vara omkring 29834 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling.
- Restaurering av flottningspåverkade vattendrag.
- Hydrologisk återställning av dikade våtmarker.
- Tillsyn av våtmarker med eventuellt efterföljande åtgärder.

Skötselåtgärder

- Bevarandemålen för fjäll, grannaturskog och våtmarker förväntas i huvudsak nås med fri utveckling tillsammans med renens och andra betesdjurs inverkan på området.
- Upprättande av plan för restaurering av vattendrag påverkade av historiskt skogsbruk under flottningsperioden och byte av felaktiga vägtrummor. När planen är upprättad söks erforderliga tillstånd och dispenser och åtgärder utförs enligt plan. Återställningen bör innebära återställning av naturliga strukturer genom aktsam tillsats av sten, block, grus, sand och död ved från vattendragens kanter samt vård av omgivande strandzon. Extra naturgrus kan tillsättas om behov finns för utveckling av lekbottnar. Dessa åtgärder leder till förbättrad morfologi och ökad kontakt med den ekologiskt viktiga strandzonen. Detta gynnar i sin tur bland annat strandnära lövträd och tillförsel av död ved vilket är viktig för olika livsformer i både vattnet och på land. Hänsyn till utter ska tas under arbetets gång. Vägtrummor som hindrar vandring av fisk och andra djur ska bytas ut. Körning med maskiner ska göras med aktsamhet och med minsta möjliga skada på naturmiljön både i och utanför vattendragen. Maskiner och eventuella transporter får inte köras genom skötselområde C. Hänsyn ska även tas till kulturmiljövärdena kopplade till flottningsperioden och andra närliggande kultur- och fornminnen. En dialog ska föras med kulturmiljöhandläggare på Länsstyrelsen Jämtlands län vid planeringen av återställningsarbetet. Denna dialog ska ske i god tid innan arbetet utförs. Kulturmiljöerna i och vid vattendragen ska sedan dokumenteras och beskrivas av antikvarie innan åtgärder utförs.
- Upprättande av plan för hydrologisk återställning av dikad mark. Vid upprättande av plan för igenläggning att diken bör en utredning av dikenas ursprung och syfte ske innan beslut om igenläggning tas. Diken för översilning anlagda för bättre slätter kan förekomma (då vatten leddes från mindre vattendrag ut över myrarna och spreds med hjälp av grävda diken och fördämningar). Diken anlagda inom jordbruk ska undantas från igenläggningsåtgärder. När planen är upprättad söks erforderliga tillstånd och dispenser och åtgärder utförs enligt plan. Planen bör innehålla pluggning eller igenläggning av diken i område utpekad på karta, bilaga 4a1:A1D1 (cirka 47,3 hektar), samt även andra områden om det anses gynna den biologiska mångfalden. Vid återställning kan eventuell igenväxningsvegetation behöva röjas. Förekommande diken

läggs huvudsakligen igen med massor från dikeskanterna och med röjningsrester av träd mindre än 10 centimeter i brösthöjdsdiameter (dock ej senvuxna träd). Körning med maskiner ska göras med aktsamhet och minsta möjliga skada på naturmiljön.

- Om fjällräv eller fjällrävsgrýt observeras, och behov av att minska konkurrens för fjällräv uppstår, planeras och utförs jakt på rödräv (*Vulpes vulpes*).
- Vid behov ges stödutfodring till fjällräv och annat vilt.
- I samarbete med samebyar styra renbete för att förhindra igenväxning av kalfjäll.
- Upprättande av plan för utmarksbete i tidigare betad gräs- och örtrik granskog och på våtmark samt åtgärder enligt plan. Planen bör upprättas samtidigt som plan för delområdena C2 och C3 upprättas.
- Vid observation av främmande arter, och för området icke naturliga arter, tas växter bort genom mekaniska metoder, som till exempel huggning, rotupptag och slätter. Arter som till exempel mink (*Neovison vison*), bisam (*Ondatra zibethicus*) och mårddhund (*Nyctereutes procyonoides*) reduceras genom jakt eller fällor. Amerikansk bäckröding (*Salvelinus fontinalis*) och andra främmande fiskarter reduceras till exempel genom elfiske.
- Om en bäverdamm svämmar över och vattnet riskerar att skada egendom eller infrastruktur ska detta i första hand åtgärdas genom att på erforderligt sätt reglera vattennivån. Detta kan ske till exempel genom att installera en "Beaver Deceiver", anordning för flödesreglering. Rivning av bäverdamm får endast göras om inga andra lösningar kan hittas.
- Kalkning av sjöar och vattendrag kan göras om det anses behövas för att gynna den biologiska mångfalden bland vattenlevande organismer.

Skötselområde B – Urskogsartad och brandpräglad tallskog (omkring 147,7 hektar)

Skötselområde B utgörs av en mosaik av tallskog och våtmark. Skogen har en hög grad av naturlighet och områdets orördhet och ostördhet ger karaktär av vildmark. Skötselområdet består av flerskiktad, olikåldrig, brandpräglad tallskog, som bitvis nästan är urskog med mycket höga naturvärden. I den urskogsartade tallskogen finns rikligt med gamla tallar och mycket stort inslag av torrträd. Tallskogen har tydliga spår av bränder i form av brandljud och kolad ved på både levande och döda träd.

Delområde B1, utmärkt på karta bilaga 4a1:B1, är 74,1 hektar stort och utgörs av ett tallrikt område på nordöstra sidan av sjön Bijjie-Sovvene/Övre flyn.

Delområde B2, utmärkt på karta bilaga 4a1:B2, är 73,6 hektar stort och utgörs av ett tallrikt område i den sydostliga delen av Frijnejohke och Trångmoåns dalgång, söder om sjön

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av en mosaik av och urskogsartad talldominerad barrskog och våtmarker. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av brand och med spår av brandljud och kolad ved på levande träd samt en riklig mängd av både stående och liggande brandskadad död ved. Skogen ska vara olikåldrig med luckighet i trädskiktet och humuslagret ska vara uttunnat eller saknas helt direkt efter brand. I sena stadier efter brand kan skogen vara mer sluten och gran tillåtas etablera sig men ska inte utgöra någon betydande del av trädskiktet. Tallskogen ska utgöra möjligt livsområde för brandberoende och brandgynnade arter. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för

naturtyperna typiska arter främst inom artgrupperna vedsvampar, lavar, vedlevande insekter och hackspettar. Gynnsamt tillstånd ska råda för Natura 2000 naturtyper och arter samt arternas livsmiljöer. Arealen för urskogsartad och brandpräglad tallskog ska vara omkring 147,7 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Naturvårdsbränning

Skötselåtgärder

- Inventering av skötselområdet och därefter upprättande av plan för naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder samt utförande av åtgärder enligt plan. Naturvårdsbränning sker i första hand inom delar med mycket ris och i andra hand inom lavrika områden.
- Upprättande av plan för spridning av lavfragment efter bränning samt utförande av åtgärden enligt plan. Lavfragment ska spridas om områden med mycket marklav bränns.
- Vid observation av främmande arter, och för området icke naturliga arter, tas växter bort genom mekaniska metoder, som till exempel huggning, rotupptag och slåtter. Arter som till exempel mink (*Neovison vison*), bisam (*Ondatra zibethicus*) och mårddhund (*Nyctereutes procyonoides*) reduceras genom jakt eller fällor.

Skötselområde C – Våtmark (218,2 hektar)

Beskrivning

Delområde C1, utmärkt på karta bilaga 4a1:C1, är 169 hektar stort och utgörs av ett våtmarksområde där cirka 142 hektar är glest träd täckt våtmark och cirka 27 hektar är fördelat på fastmarksholmar. Våtmarksområdet är en del ett av det större aapamyrrkomplex som nämns i skötselområde A. Området är beläget cirka sex kilometer nordväst om Trångmon, i anslutning till vattensystemet Gaske-Sovvene/Långflyn till Vuelie-Sovvene/Storflyn och höjden över havet är cirka 500 meter. Våtmarksområdet har fått högsta skyddsklassen, skyddsklass 1, vid våtmarksinventering i fält (ID. 22F 4A 01). Detta innebär att våtmarken till stor del är opåverkad av dikning och har mycket höga naturvärden med nationellt eller regionalt bevarandevärde. Våtmarker med skyddsklass 1 behöver bevaras för framtiden. Berggrunden i våtmarksområdet är fältspatsandsten och jordarten i den anslutande fastmarken består av grusig och moig morän. Delområdet avvattnas via en bäck som rinner i sydvästlig riktning genom delområdet. De i våtmarksområdet ingående myrtyperna är strängblandmyr och soligent kärr.

Strängblandmyrens strängar är bevuxna med ristuvor av främst ljung (*Calluna vulgaris*), nordkråkbär (*Empetrum nigrum subsp. hermaphroditum*) samt rostvitmossa (*Sphagnum fuscum*) i bottenkiktet. De flesta flarkarna är av fattig typ där olika starrarter och vitmossor dominerar. Lokalt finns flarkar av rikare typ där brunmossor och mer intermediära vitmossor ökar i frekvens men även flarkar som ligger permanent under vatten. De delar som består av soligent kärr utgörs av glest träd täckta kärr med tydlig sluttning. Krontäckningen av barrskog är 4-10 procent, bitvis något mer. De soligena kärren är tämligen artrikt med flera olika örter och starrarter. Bland arterna kan nämnas tuvsäv (*Trichophorum cespitosum*), fjällskära (*Saussurea alpina*) och stjärnstarr (*Carex echinata*). I bottenkiktet växer rikligt med

guldspärrmossa (*Campylium stellatum*), röd skorpionmossa (*Scorpidium revolvens*) och purpurvitmossa (*Sphagnum warnstorffii*).

Den rika förekomsten av fastmarksholmar i våtmarken är av stor ekologisk betydelse då det ger långa kantzoner. Den norra delen av delområdet är lokalt påverkad av kraftledning, vinterväg och skoterled. Båtmarken har inte använts för myrslätter.

Delområde C2, utmärkt på karta bilaga 4a1:C2, är 37,4 hektar stort och utgörs av ett aapamyrkomplex, Dammyren, som fram till cirka 1950 periodvis dämde över. Till följd av överdämningen har våtmarken fått gott om tillskott av näring. Aapamyrkomplexet består av strängflarkkärr eller strängbladmyr.

Delområde C3, utmärkt på karta bilaga 4a1:C3, är ett 11,8 hektar stort område norr om Trångmon där det tidigare har bedrivits hävd av myr samt myrodling. Hävden har främst bestått av myrslätter. I den nordliga delen av delområdet har hävd bedrivit ända fram till cirka år 2016 medan övriga delar börjar växa igen.

Bevarandemål

Delområde C1 ska bestå av glest trädbevuxet strängflarkkärr och soligent kärr med inslag av fastmarksholmar. Myr och kärr ska ha högst 30 % krontäckning. De skogsklädda fastmarksholmarna ska vara naturskogsartade och präglas av förekomster av gamla träd och rik tillgång på död ved. Delområde C2 ska bestå av mestadels öppen och glest trädbevuxen våtmark, som till stor del utgörs av strängflarkkärr, och med inslag av öar med skog. Delområde C3 ska bestå av öppen och glest trädbevuxen våtmark med inslag av öppen och öar av skog. Skötselområdet ska hysa en naturlig hydrologi, vara fritt från körskador samt vara fritt från främmande arter. Skötselområdet ska ha rika och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska strukturer och funktioner och det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter inom artgrupperna mossor, kärlväxter, insekter och fåglar. Gynnsamt tillstånd ska råda för Natura 2000 naturtyper och arter samt arternas livsmiljöer. Arealen för våtmarkerna ska vara omkring 218,2 hektar varav delområde C1 ska vara cirka 169 hektar av dessa och vara uppdelat i omkring 142 hektar myr och kärr och omkring 27 hektar fastmarksholmar.

Förvaltningsriktning

- Fri utveckling.
- Inventering samt röjning och hävd.
- Hydrologisk återställning av diken om behov finns.

Skötselåtgärder

- Våtmarkerna i skötselområdet är väldigt lite påverkade av dikning. Då C1 har mycket höga naturvärden bör dock inventering avseende dikning ske. Därefter upprättas en plan för hydrologisk återställning av dikad mark om behov finns. Även C2 och C3 bör inventeras med avseende på diken och återställas om diken finns. Vid upprättande av plan för igenläggning att diken bör en utredning av dikenas ursprung och syfte ske innan beslut om igenläggning tas. Diken anlagda inom jordbruk kan undantas från igenläggningsåtgärder. När planen är upprättad söks erforderliga tillstånd och dispenser och åtgärder utförs enligt plan. Vid återställning kan eventuell igenväxningsvegetation behöva röjas. Förekommande diken läggs huvudsakligen igen

med massor från dikeskanterna och med röjningsrester av träd mindre än 10 centimeter i brösthöjdsdiameter (dock ej senvuxna träd). Körning med maskiner ska göras med aktsamhet och minsta möjliga skada på naturmiljön.

- Upprättande av plan för inventering av eventuell igenväxning av delområde C1. I planen bör ingå att skötselområdet inventeras var femte år i syfte att studera eventuell igenväxning. Om igenväxningen bedöms ha ökat bör röjning och hävd övervägas. Detta är speciellt viktigt i delområde eftersom bevarandeplanen för Natura 2000 området Frostvikenfjällen finns inskrivet att röjning och eventuell hävd bör övervägas vid igenväxning av öppna våtmarker med hög naturvärdesklass.
- Upprättande av plan för skötsel av öppna och trädbevuxna våtmarker i delområdena C2 och C3 samt utförande av åtgärder enligt planen, vilket ska innebära röjning av eventuell igenväxningsvegetation och slåtter av tidigare hävdade ytor samt bortforslande av rester efter röjning och slåtter. Efter röjning ska det finnas kvar en hel del små dungar och buskage för smådjurens skull. Vid skötsel av delområde C3 ska Länsstyrelsen ha en dialog med ägare till gården i Trångmon angående skötseln av våtmarken. Hävd av våtmarken ska ske enligt vägledning från objektens hävdhistoria. Området kan skötas av boende i Trångmon, eller andra, om de vill.
- Upprättande av plan för regelbunden inventering av naturvårdsarter inom gruppen kärlväxter, mossor och insekter inom delområdena C2 och C3. Inventering bör ske med lämpliga intervall. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
- Vid observation av främmande arter, och för området icke naturliga arter, tas växter bort genom mekaniska metoder, som till exempel huggning, rotupptag och slåtter. Arter som till exempel mink (*Neovison vison*), bisam (*Ondatra zibethicus*) och mårddhund (*Nyctereutes procyonoides*) reduceras genom jakt eller fällor.

Dessutom ska följande lägre prioriterade skötselåtgärder vara möjliga att utföra i skötselområdet:

- Upprättande av plan för utmarksbete på våtmark samt åtgärder enligt plan. Planen bör upprättas samtidigt som plan för skötselområde A upprättas. Fastmarksholmar ingår i utmarksbete men lämnas i övrigt för fri utveckling.
- Upprättande av plan för periodvis överdämning enligt historisk överdämning inom delområde C2 samt åtgärder enligt plan. Nedströms bäcken som rinner genom området har det tidigare funnits en fördämning och delområdet överdämades periodvis ända fram till omkring 1950. Skötselåtgärden kan prioriteras upp om utökning av naturreservatet sker söderut.

Skötselområde D – Kulturpräglad ängs-, betes- och myrmark (cirka 111,6 hektar)

Beskrivning

Inom naturreservatet ligger en del kulturpräglad mark (D1 och D2) som utgörs av framförallt betes- och slåttermark. Denna mark ligger främst inom, eller i anslutning till, fjällgårdarna Härbergsdalen och Blomhöjden samt nära Trångmon. Markanvändningen med tillhörande landskapselement bildar tillsammans med bebyggelsen en helhet som är en viktig del av vårt kulturarv. Områdena är utmärkta på skötselplankartorna 4a1:A1D1 och 4a1:D2.

Delområde D1. Härbergsdalens fjällgård, delområde D1, är 17,3 hektar stort. Gården ligger mellan cirka 500 och 550 meter över havet. På Härbergsdalens marker förekommer skog, torr till frisk gräsmark och en del ängs- och hagmark. Av ängs- och hagmarken utgörs cirka 0,35 hektar av Natura 2000-naturtypen höglänta slåtterängar (6520). Omkring 0,26 hektar av de

höglänta slåtterängarna nyttjas som slåtteräng och cirka 0,09 hektar nyttjas till bete eller till slåtter. Höglänta slåtterängar har i allmänhet höga naturvärden knutna till fältskiktet och kännetecknas av artrika, torra till fuktiga, hävdpräglade ängar med hävdgynnade arter i fjällnära områden eller andra höglänta områden. Trädsiktets krontäckning får inte överstiga 25 procent på naturtypen höglänta slåtterängar. Inslag av fjällväxter kan förekomma i de ängarna. Naturvärden har uppstått till följd av långvarigt bete eller slåtter där slåttern har efterföljts av höbärgning. Enligt Statens Jordbruksverks ängs- och betesmarksinventeringen finns även 0,13 hektar ängs- och hagmark inom området som behöver restaureras och som fortfarande är restaureringsbara. Naturvärden knutna till fältskiktet på fjällgårdens mark, och även utanför, kan troligen förbättras genom restaurering av nämnda högrötsängar samt skogs-bete på skogsmarken inom fjällgården men även gärna utanför dess gränser. Aktivt lantbruk bedrivs främst genom slåtter och betesdrift.

Delområde D2. Blomhöjdens fjällgårdar, delområde D2, är 22,7 hektar stort. På Blomhöjdens marker bedrivs ett levande och aktivt fjällnära lantbruk med traditionella brukningsmetoder och traditionell djurhållning. Blomhöjdens åkrar, ängar och betesmark är belägna mellan cirka 565 och 630 meter över havet. Vissa delar av Blomhöjden består av rika naturligt översilade gräsmarker, sluttande områden där grundvattnet tränger fram till ytan, som nyttjas för slåtter och bete. Även utanför fjällgårdarna finns rika översilningsmarker. De välhävdade slåttermarkerna är omslutna av fjällbjörkskog och den odlade jorden breder ut sig ner mot sjön. Inom fjällgårdarnas område förekommer både naturslåtteräng, hövallar, steniga naturbeten och insprängda smååkrar. Endast mindre delar har dikats och plöjts. Stora delar av marken har höga naturvärden knutna till fältskiktet. Dessa naturvärden har uppstått till följd av långvarig hävd genom bete eller slåtter med efterföljande höbärgning och naturtyperna klassas dels som höglänta slåtterängar, dels som den prioriterade Natura 2000-naturtypen silikatgräsmarker (6270). Silikatgräsmarker kännetecknas av artrika torra till friska gräsmarker, med hävdgynnade arter, ofta på kalkfattig grund, och med lång kontinuitet av betesdrift. Kan i tidigare skeden även ha varit hävdade genom slåtter. Markerna är mer eller mindre ogödslade och har en artrik vegetation av hävdgynnade kärlväxter och svampar. Trädsiktets krontäckning på höglänta slåtterängar och silikatgräsmarker får inte överstiga 25 procent. Även ett litet stråk med rikkärr förekommer.

De största hoten mot det fjällnära lantbruket är om ingen vill driva det vidare efter generationsväxling. För att säkerställa att detta unika fjällnära lantbruk, med sin unika mångfald, kommer att finnas kvar om inga arrendatorer driver lantbruket vidare har Naturvårdverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län enats om att i möjligaste mån fortsätta lantbrukstraditionen inklusive att hålla marken öppen både på Blomhöjden och Härbergsdalens fjällgårdar.

Delområde D2a. Strax norr och söder om Blomhöjdensfjällgårdar, delområdena D2a (69,2 hektar), finns mark som nyttjas eller har nyttjats för bete. Området norr om Blomhöjden är 67,6 hektar stort och utgörs av trädklädd betesmark som sedan länge är präglad av skogs-bete. Området strax söder om Blomhöjden är 1,6 hektar stort och består av silikatgräsmark.

Delområde D2b. Strax söder om Blomhöjdens fjällgårdar, söder om vattendraget, förekommer svämängar, delområdena D2b (2,7 hektar). Svämängar innebär att ängarna översvämmas under vår och sommar. Svämängarna har troligen nyttjats, och nyttjas kanske fortfarande, som betes- eller slåtterängar.

Delområde D1c och D2c. Delområde D1c vid Härbergsdalen är cirka 0,08 hektar stort och delområde D2c vid Blomhöjden är cirka 0,3 hektar stort. Båda delområdena utgörs av parkering, rastplats, informationstavlor, mm. Marken är delvis öppen och delvis trädbevuxen.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av kulturpräglad ängs-, betes- och myrmark och bör även bestå av kulturpräglad odlingsmark. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara tydligt kulturpräglat och slåtter och bete ska ha en stor betydelse i områdets fortsatta utveckling. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter, främst inom artgrupperna hävdgynnade kärlväxter, marklevande svampar och insekter. Området ska vara fritt från främmande arter och ha den artsammansättning som finns i skötselområdet och är naturligt för det hävdpräglade området. Gynnsamt tillstånd ska råda för den prioriterade Natura 2000-naturtypen silikatgräsmarker och även för de höglänta slåtterängarna och den trädklädd betesmarken samt för Natura 2000-arter och arternas livsmiljöer. Arealen för kulturpräglad ängs-, betes- och myrmark, ska vara 119 hektar och vara fördelat enligt: delområde D1 cirka 17,3 hektar, delområde D2 cirka 22,7 hektar, delområde D2a cirka 69,2 hektar samt delområde D2b cirka 2,7 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Slåtter, bete, höbärgning, åkerbruk och röjning.

Skötselåtgärder

- Delområde D1-D2b. Länsstyrelsen ska ha en dialog med arrendatorerna angående skötsel av fjällgårdarna Härbergsdalen (D1) och Blomhöjden (D2). Skötsel inom område för fjällgårdarna ska i första hand utföras av arrendatorerna till fjällägenheterna. Ängs- och betesmarker med mera som ligger strax utanför Blomhöjdens fjällgårdarna (delområde D2a och D2b) ska skötas av fjällägenhetens arrendatorer i den mån de önskar fortsätta sköta dessa marker. Om arrendatorer inte orkar med att sköta marken utanför fjällägenheternas område ska dessa skötas av Länsstyrelsen. D1 och D2 ska skötas enligt tradition. D2a ska i första hand betas och i andra hand slås med traditionella metoder. D2b ska i första hand slås med traditionella metoder och i andra hand betas. Om arrendatorer för fjällgårdarna saknas eller om nuvarande arrendatorer inte orkar med att sköta markerna inom fjällägenheternas gräns ska Länsstyrelsen träda in och sköta markerna i samråd med arrendatorer. Nya arrendatorer ska arrendera fjällägenheterna under villkor att gårdarna sköts enligt gammal historia och gammal tradition samt enligt Svenska Jordbruksverkets råd. Om och när marken inom Härbergsdalens och Blomhöjdens fjällgårdar, samt runt omkring Blomhöjden, ska skötas av Länsstyrelsen ska detta i första hand ske i enighet med objektens hävdhistoria.
- Om Länsstyrelsen behöver medverka till att och sköta byggnader inom fjällgårdarna Härbergsdalen och Blomhöjden ska detta ske i samråd och samarbete med arrendatorer, Statens Jordbruksverk och Naturvårdsverket. Om inga arrendatorer finns ska skötseln ske i samråd med, Statens Jordbruksverk och Naturvårdsverket.
- Delområde D1c och D2c. Skötsel som gör att delområdena är trevliga att besöka.
- Vid observation av främmande arter, och för området icke naturliga arter, tas växter bort genom mekaniska metoder, som till exempel huggning, rotupptag och slåtter. Arter som till exempel mink (*Neovison vison*), bisam (*Ondatra zibethicus*) och mårddhund (*Nyctereutes procyonoides*) reduceras genom jakt eller fällor.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Beskrivning

Härbergsdalen är ett relativt känt och populärt besöksmål och nyttjas, så vitt Länsstyrelsen känner till, för till exempel aktiviteter som vandring, skidåkning, skoteråkning, fiske, jakt, fågelskådning och naturfotografering. Området ger en möjlighet för besökare att upptäcka ostörd och orörd natur. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli än mer kända, vilket kan innebära ett större antal besökare. Kanalisering av friluftslivet sker med hjälp av leder och anordningar. Länsstyrelsen har/ska även gjort/göra en del nya rastplatser samt utöka leder för vandring.

Bevarandemål

Det ska vara lätt att hitta till och i naturreservatet. I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet. Det bör även finnas information om renskötseln i området. Det ska finnas möjlighet att upptäcka ostörd och orörd natur. Det ska finnas sommar- och vinterleder för vandring respektive skidåkning och skoteråkning. Det ska även finnas möjligheter till jakt och fiske.

Skötselåtgärder

Vid alla typer av anläggande av vindsydd och liknande samt vid röjning av stigar och liknande ska samråd med Ohredahke och Raedtievaerie samebyar ske. Detta trots att konsultation redan skett. Den största delen av området ligger inom Ohredahke sameby och centralt i renskötselland men båda samebyarna har sina renar i området.

Prioritet 1

- Informationstavlor för naturreservatet sätts upp vid områdets väg- och ledentréer enligt markeringar på karta bilaga 4a2.
- Informationstavlor om renskötsel i området och fjällgårdarnas historia bör sättas upp vid Nåara/Härbergsdalen, Blomhöjden och Trångmon. Samråd angående informationen på tavlorna ska ske med samebyar och arrendatorer av fjällgårdar.
- Befintliga anordningar underhålls vilket innebär underhåll av informationstavlor, parkeringsplatser, leder, rastplatser, vindsydd, eldstäder och dass markerade i kartor, bilaga 4a2 och 4a2:1, inklusive att vid behov förstärka mark, lägga ut spänger, bygga broar, iordningställa vadarställ, röja mindre träd och buskar, fälla potentiellt farliga träd, kapa träd som fallit över led eller annan anordning samt genomföra små omdragningar av befintliga leder samt märka upp leder med information om vad de är till för. Märkning längs sommarleder utförs endast med målade stenar och träd.
- Röjning av befintlig stig från Trångmon och upp mot Blomhöjden samt befintlig stig från skoterleden till Nåara/Härbergsdalen upp mot Daima (Daimastigen) utmärkt på karta, bilaga 4a2. I detta ingår att röja träd och buskar som inte har höga naturvärden, vid behov förstärka mark, lägga ut spänger, iordningställande av vadarställe/bro, genomföra små nödvändiga omdragningar, märka upp sommarled genom att måla på stenar och träd samt sätta upp nödvändiga skyltar. Ett vindsydd med eldplats anläggs på lämplig plats längs stigen. Observera att endast mindre träd, träd med låga naturvärde samt buskar får tas ner vid anläggningsarbetet.
- Ett vindsydd med eldstad anläggs vid rastplatsen vid Nåara/Härbergsdalen och ett vindsydd, en eldplats och eventuellt ett dass anläggs vid västra änden av Gransjön,

utmärkta på karta bilaga 4a2:1. Ett vindskydd, en eldplats och ett dass anläggs på lämplig plats läng leden mellan Blomhöjden, Trångmon och vidare till Daima (punkten ovan). Observera att endast mindre träd, träd med låga naturvärde samt buskar får tas ner vid anläggningsarbetet.

Prioritet 2 till 3

- Røjning av befintlig stig från Nåara/Härbergsdalen och upp mot Blomhöjden, utmärkt på karta bilaga 4a2. I detta ingår att röja träd och buskar som inte har höga naturvärden, vid behov förstärka mark, lägga ut spänger, iordningställande av vadarställe/bro, genomföra små nödvändiga omdragningar, märka upp som sommarled genom att måla på stenar och träd samt sätta upp nödvändiga skyltar. Ett vindskydd med eldplats anläggs på lämplig plats längs stigen. Observera att endast mindre träd, träd med låga naturvärde samt buskar får tas ner vid anläggningsarbetet. Stigen röjs upp inom 10–15 år eller om antalet vandrare ökar så att fler kanaler behövs. Gäller även vindskyddet.
- En parkeringsplats anläggs på lämplig plats utanför naturreservatet vid Trångmon. Parkeringsplatsen finns inte markerad på karta utan anläggas på lämplig plats på Trångmon 1:1 i samråd, och enligt de avtal som sluts, med markägaren Statens Fastighetsverk. Parkeringen anläggs utanför Trångmon 1:2 men samråd med boende i Trångmon ska ändå ske. Parkeringsplatsen anläggas endast och om behov finns. Plats för max 10 motorfordon och/eller husvagnar. I samband med att parkeringsplats anläggs bör också ett dass byggas i anslutning till parkeringsplatsen.
- En parkeringsplats anläggs på lämplig plats inom naturreservatet. Denna finns inte markerad på karta utan anläggas på lämplig plats och endast om behov finns. Plats bör finnas för max 10 motorfordon, husvagn eller släpvagn. Vid anläggande av parkeringsplats inventeras tänkt plats först så att inga hotade arter förekommer. Endast träd med låga naturvärde får röjas.
- Två stora skyltar med naturreservatets namn sätts upp vid vägarna vid gränsen till naturreservatet. En på reservatsgränsen vid vägen mot Härbergsdalen och en vid reservatsgränsen vid vägen mot Blomhöjden. Dessa sätts upp på ett sätt så att de inte kommer ivägen för tung trafik samt så att de går att flytta ifall det blir utökningar av naturreservatet.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

En översikt av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Nåara/Härbergsdalen finns i tabell 2.

Tabell 2. Sammanfattning av skötselåtgärder som bör genomföras i naturreservatet Nåara/Härbergsdalen samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Undanröjande av främmande arter	1	Vid behov	Återkommande vid behov
Hela naturreservatet	Upprättande av plan för restaurering av vattendrag	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
Hela naturreservatet	Åtgärder enligt plan för restaurering av vattendrag	1	Enligt plan	Engångsåtgärd eller tills arbetet är klart
A, C2 och C3	Upprättande av plan för utmarksbete	2	Inom 10 år	Engångsåtgärd
A, C2 och C3	Upprättande av plan för utmarksbete	2	Enligt plan	Enligt plan
Främst A1 och C	Upprättande av plan för hydrologisk återställning	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
Främst A1 och C	Åtgärder enligt plan för hydrologisk återställning	1	Enligt plan	Engångsåtgärd eller tills arbetet är klart
B	Upprättande av plan för naturvårdsbränning samt spridning av lavfragment	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
B	Naturvårdsbränning enligt bränningsplan	1	Enligt bränningsplan	Enligt bränningsplan
C1	Upprättande av plan för inventering och röjning av igenväxningsvegetation	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
C1	Åtgärder enligt plan för röjning av igenväxningsvegetation	1	Inom 5 år	Enligt plan
C2 och C3	Upprättande av plan för inventering samt röjning och slåtter av våtmarker	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
C2 och C3	Åtgärder enligt plan för inventering samt röjning och slåtter av våtmarker	1	Enligt plan	Enligt plan
C2	Upprättande av plan för överdämning	3	Inom 15 år	Engångsåtgärd
C2	Åtgärder enligt plan för överdämning	3	Enligt plan	Enligt plan
D	Upprättande av plan för skötsel av fjällgårdarna Härbergsdalen och Blomhöjden	1	Inom 1 år om behov av skötsel uppstår	Engångsåtgärd
D	Åtgärder enligt plan för skötsel av fjällgårdarna Härbergsdalen och Blomhöjden	1	Inom 1 år om behov av skötsel uppstår	Enligt plan
Friluftsliv	Uppsättning av minst 11 informationstavlor om reservatet	1	Inom 1 år	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Uppsättning av 3 informations-tavlor om renskötsel och 3 om fjällgårdarnas historia	1	Inom 1 år	Underhåll vid behov

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
Friluftsliv	Översyn av anläggningar och leder	1	Inom 3 år	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Röjning av befintlig stig från Trångmon till Blomhöjden	1	Inom 3 år	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Anläggande av tre vindskydd, med mera	1	Inom 5 år	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Röjning av befintlig stig från Nåara och upp mot Blomhöjden	2–3	Inom 10–15 år eller vid behov	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Två parkeringsplatser anläggs	2–3	Inom 10–15 år eller vid behov	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Två stora träskyltar med naturreservatets namn sätts upp vid vägarna	3	Inom 15 år	Underhåll vid behov

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen och fjällägenheternas arrendatorer samt upplysningar

Samråd och samverkan med samebyar och arrendatorer av fjällägenheter ska ske vid skötsel av naturvärden, bevarande av områdets ostörda karaktär samt områdets delvis kulturpräglade biologiska mångfald. Detta finns inskrivet i syftet med naturreservatet.

Samråd och samverkan med Ohredahke och Raedtievaerie samebyar ska alltid genomföras innan Länsstyrelsen genomför arbete i naturreservatet som påverkar samebyarnas renbetesfjäll och renskötsel. Den största delen av naturreservatet är beläget inom Ohredahkes sameby men då de båda samebyarnas renar går tillsammans inom naturreservatet ska samråd ske med båda samebyarna. Samråd är speciellt viktigt i samband med att plan för naturvårdsbränning tas fram (naturvårdsbränning är enligt föreskrifter tillåtet i hela naturreservatet men förordas främst i skötselområde B). Om bevarandet av den biologiska mångfalden tillåter så bör naturvårdsbränning i första hand ske på risbärande marker och i andra hand på lavbärande marker. Om bränning sker på lavbärande marker så ska lavfragment strös ut efter bränning.

Samråd och samverkan med samebyarna ska även ske vid planering av stängsling för utmarksbetet samt vid planering av nya anordningar och parkeringsplats i naturreservatet. Detta bland annat för att undvika att anordningarna hamnar där renarna brukar passera i större flockar samt för att i största möjliga utsträckning undvika störningar av renar. Placering av vindskydd vid Gransjön och Härbergsdalens fjällgård har redans samrådts med samebyar så där krävs enbart information. De två vindskydd som föreskrifterna tillåter att de anläggs men där ingen plats är bestämd, ska samrådask innan det bestäms var de ska placeras. Förslagsvis någonstans efter de stigar som kommer att röjas.

Vid planering av röjning och förstärkning av stigar/leder, märkning samt underhåll av befintliga anordningar av räcker det att informera samebyarna.

När Länsstyrelsen ska utföra skötsel på områden som är kulturpräglade genom fjällgårdarnas verksamhet ska Länsstyrelsen samråda med fjällägenheternas arrendatorer samt rådfråga

dessa angående skötsel. Även boende i Trångmon bör ingå i samråd. Samråd med dessa ska även ske vid arbete med anordningar och leder som finns inom fjällägenheternas områden.

Att samråd och samverkan ska ske med samebyar och arrendatorer av fjällägenheter finns även upptaget i beslutet. Under rubriken ”Bedömning och motivering” uppges att det vid förvaltning för att främja områdets naturvärden, ostörda karaktär och delvis kulturpräglade biologiska mångfald ska Länsstyrelsen använda den kunskap och erfarenhet som finns hos de verksamma i området samt ta hänsyn genom att:

- Det inför planering av skötselåtgärder (naturvårdsbränning, nya anläggningar såsom vindskydd med mera), större upprustning av stigar och leder, ska förvaltare informera och samverka med aktuell sameby
- Inför planering av skötselåtgärder av det biologiska kulturarvet samt vid ändringar av vägar/leder/stigar och anläggningar som ligger i anslutning till fjällgårdarna ska förvaltare inbjuda till samverkan med arrendatorer till fjällgårdar.
- Information angående till exempel samebyarnas markanvändning, renskötsel och samisk kultur samt områdets lantbrukshistoria, lyfts fram på olika sätt i information om naturreservatet.
- Länsstyrelsen arbetar för att bibehålla områdets bevarandevärden och en fungerande samexistens mellan friluftsliv, renskötsel och andra intressen i naturreservatet.

När skötselåtgärder vidtas inom naturreservatet ska forn- och kulturlämningar skyddas. Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen (1988:950; 2 kap. 1 §).

Bränningsplan

Syftet med en bränningsplan är bland annat att tydligt redovisa bränningsområdets avgränsning (geografiskt och i terrängen), beskriva kvalitativa mål med bränningen ur naturvårdessynpunkt samt att tydliggöra bränningens planering ur säkerhetssynpunkt. Fornlämningarna ska pekats ut i bränningsplanen om de ligger i eller nära bränningsområdet och tydliga buffertzoner ska markeras upp runt fornlämningar.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målandikatorer. Målandikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

- Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.
- Fågeldirektivet 2009. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.
- Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45
- Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31
- Länsstyrelsen Jämtlands län och Naturvårdsverket 2002. Våtmarker i Jämtlands län, del 4 – Krokom och Strömsunds kommuner. Natur i Jämtlands län, 2002:2.
- Naturvårdsverket 2005. Naturskyddsåtgärder i skogmyrmosaiker. Vägledning. Naturvårdsverkets Rapport 5516.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Naturvårdsverket Rapport 5609.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av utter. Naturvårdsverket rapport 5614.
- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2008. Åtgärdsprogram för björklevande skalbaggar på björk i Norrland. Naturvårdsverket rapport 5843.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket 2013. Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall. Naturvårdsverket rapport 6599.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved. Naturvårdsverket rapport 6629.
- Naturvårdsverket 2015. Åtgärdsprogram för hotade vadare på strandängar, 2015–2019. Naturvårdsverket rapport 6680.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.

Naturvårdsverket 2017. Åtgärdsprogram för fjällräv (*Vulpes lagopus*). Naturvårdsverket Rapport 6780.
Skogsstyrelsen 2020. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
Skogsstyrelsen 2023. Kompletterande förteckning över Skogsstyrelsens signalarter, version 2023–1. Skogsstyrelsen, Jönköping
Sveriges Geologiska Undersökning 1984. Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n.
Strömsunds kommun 2022. Översiktsplan för Strömsunds kommun.

Källor på internet

Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
Convention on Biological diversity (CBD, 2023-08-22). Article 10. Sustainable Use of Components of Biological Diversity. <https://www.cbd.int/convention/articles/?a=cbd-10>
Lantmäteriet. Historiska kartor. Generalstabskartan Risbäck 47-1, 1901 och Risbäck 47-6, 1934. <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Frostvikenfjällen SE0720183. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
Naturvårdsverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/>.
Naturvårdsverket. Natura 2000 i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Natura-2000/>
Naturvårdsverket. Biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/>
Naturvårdsverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>.
Naturvårdsverket. Vägledning för arbetet med att bilda naturreservat. <http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera>
Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>
Samer. Renskötselförordningen (2023-08-17). <https://www.samer.se/renskotselforordningen>
Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Övriga källor

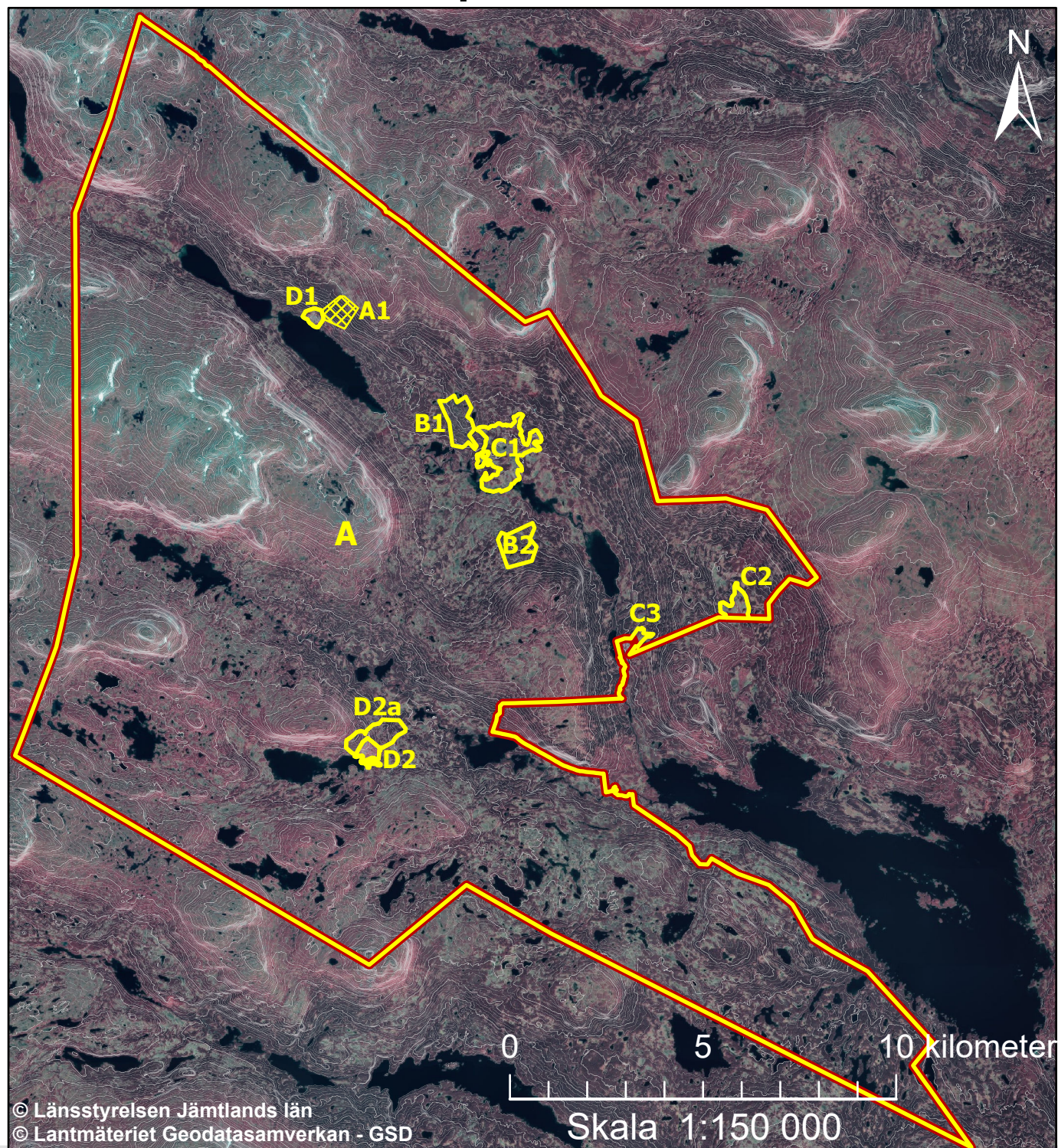
Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatas. November 2022. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatas. November 2022. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Natur

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Skala 1:150 000

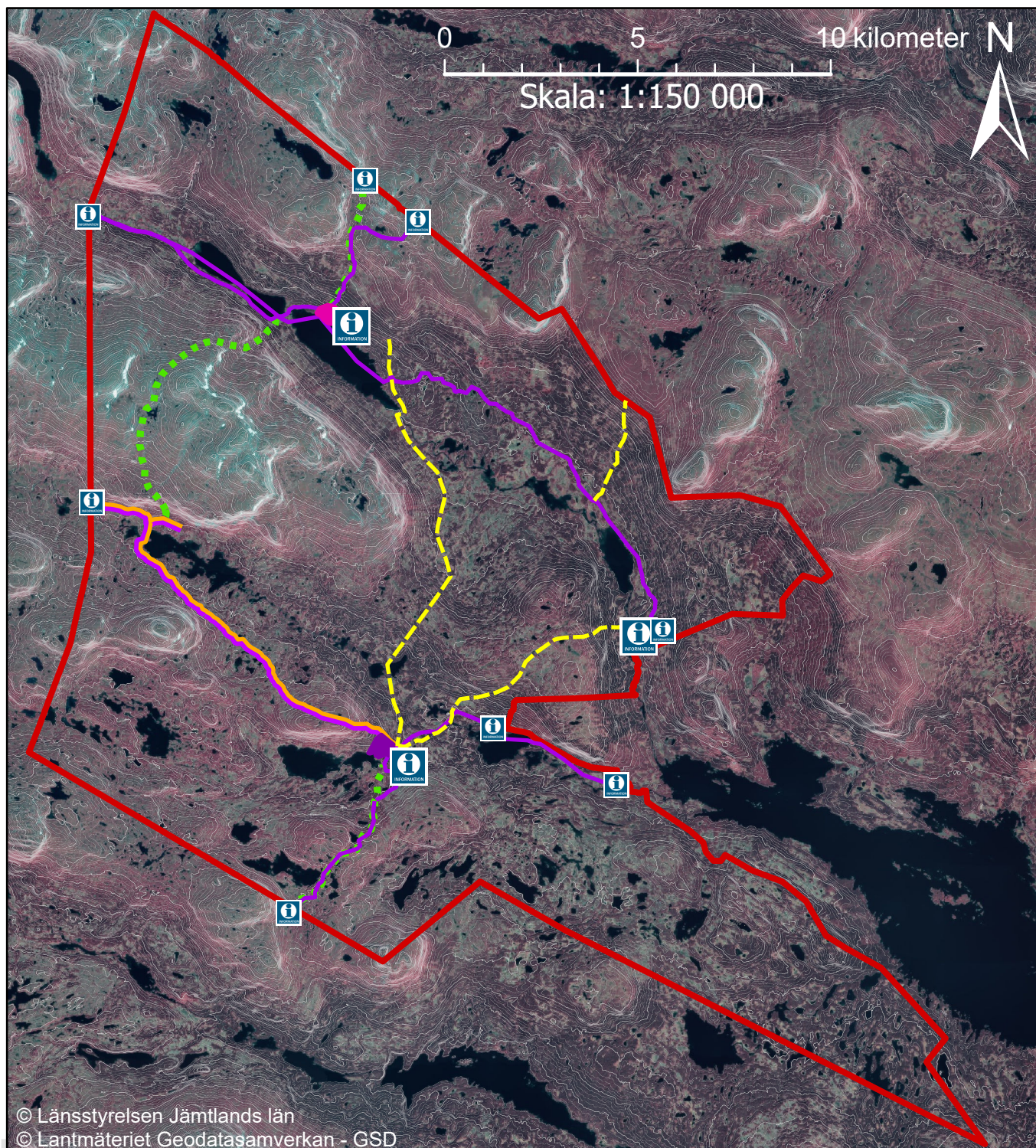
Gräns för naturreservatet Nåara/
Härbergsdalen	C1. Tillsyn och eventuell röjning
Skötselområden	C2 och C3. Hävd av våtmark
A. I huvudsak fri utveckling	D1. Härbergsdalens fjällgård: skötsel enligt
tradition
A1. Hydrologisk återställning av diken	D2. Blomhöjdens fjällgård: skötsel enligt
tradition
B1 och B2. Inventering, naturvårdsbränning
och spridning av lavfragment	D2a. Bete alternativt röjning och hävd

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 25 m intervall

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Friluftsliv

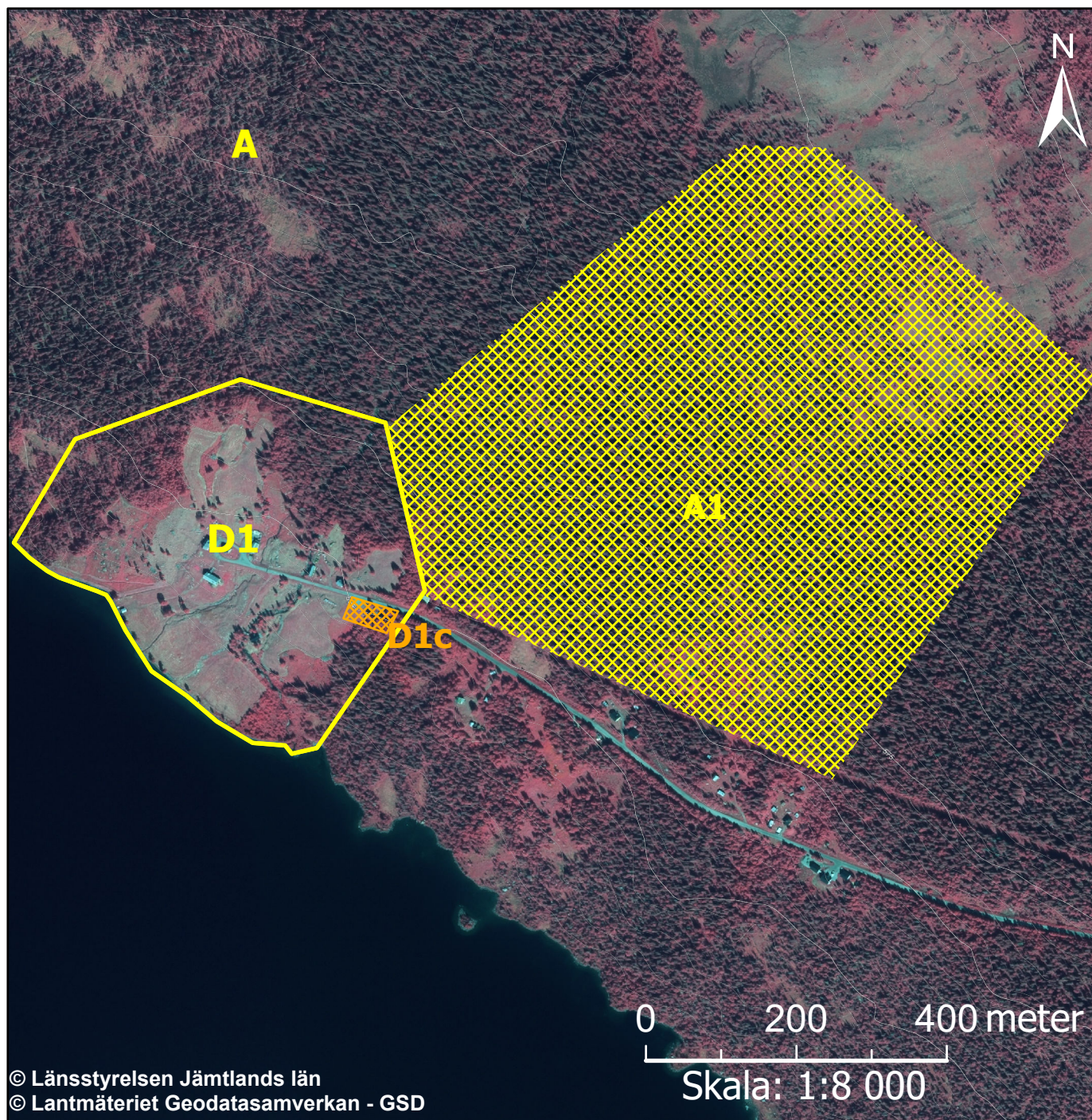
© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen	Fjällgården Blomhöjden
Informationstavlor	Sommar- och vinterled
Mindre informationstavlor	Befintlig sommarled
Fjällgården Härbergsdalen	Skoterled
	Stig som kan röjas till sommarled

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Härbergsdalen

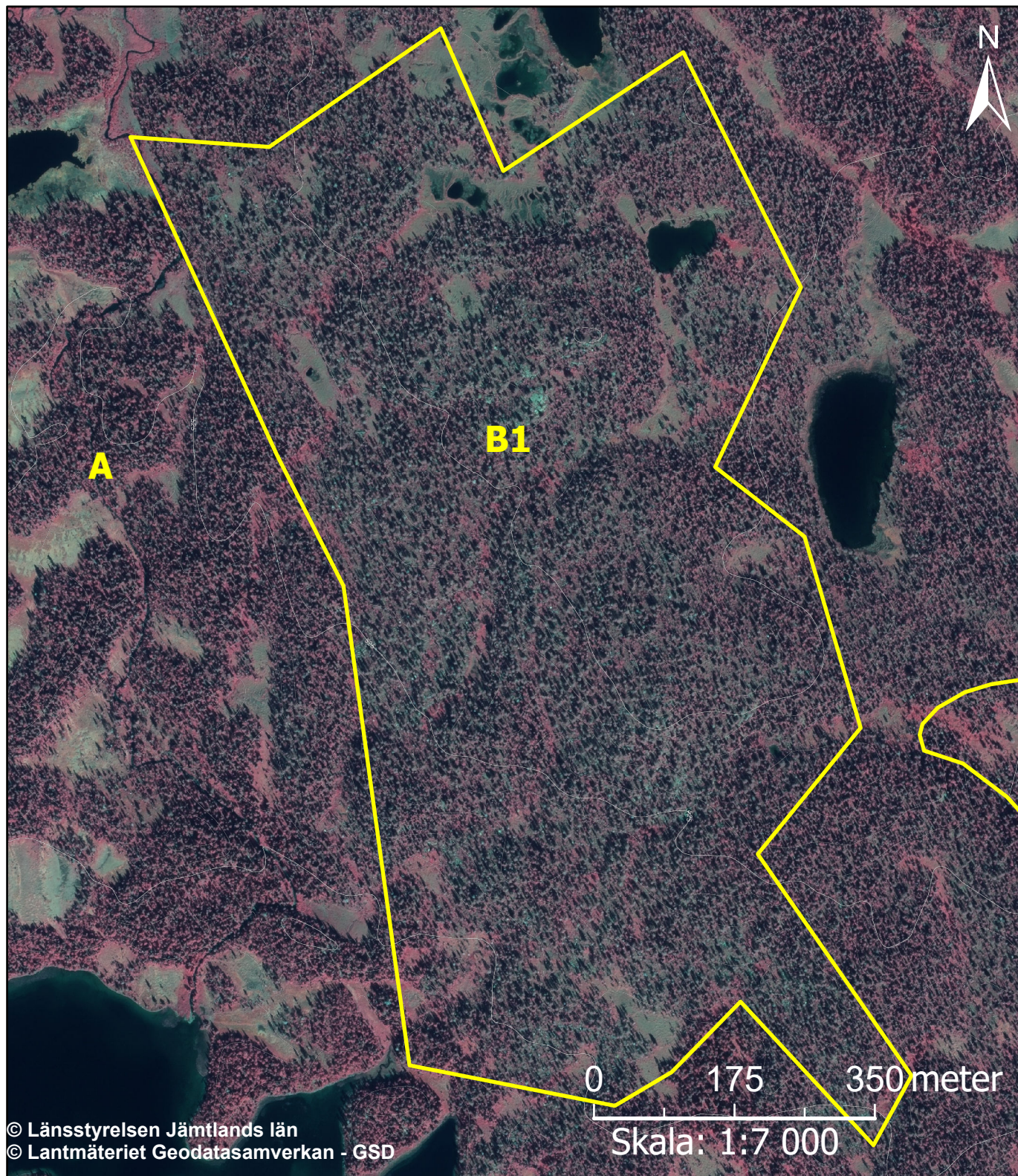
Skötselområden

- A. I huvudsak fri utveckling
- A1. Hydrologisk återställning av diken
- D1. Härbergsdalens fjällgård: skötsel enligt tradition
- D1c. Rastplats och Information

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Tallskog

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

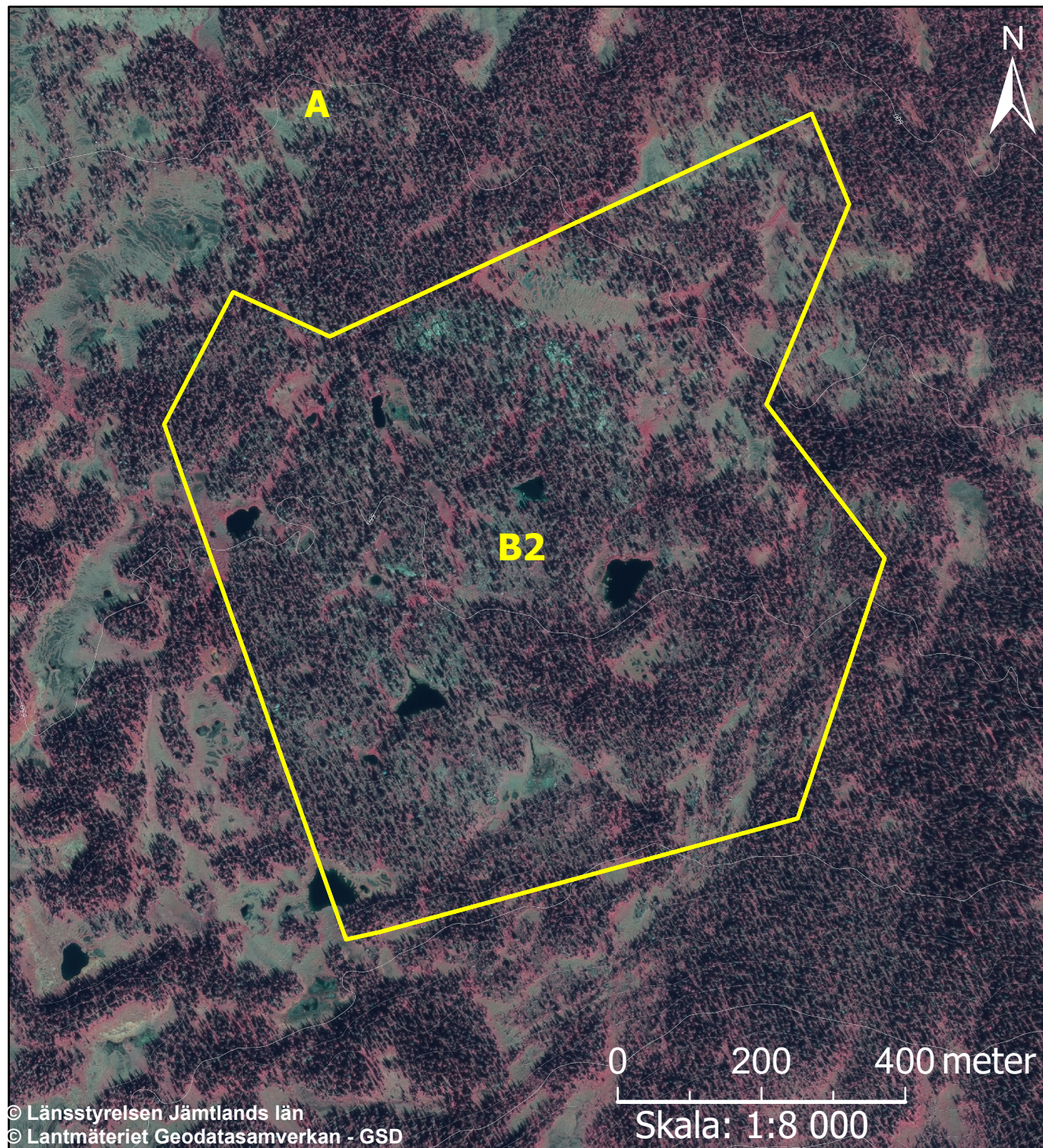
Skötselområden

- A. I huvudsak fri utveckling
- B1. Inventering och naturvårdsbränning

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Tallskog

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall

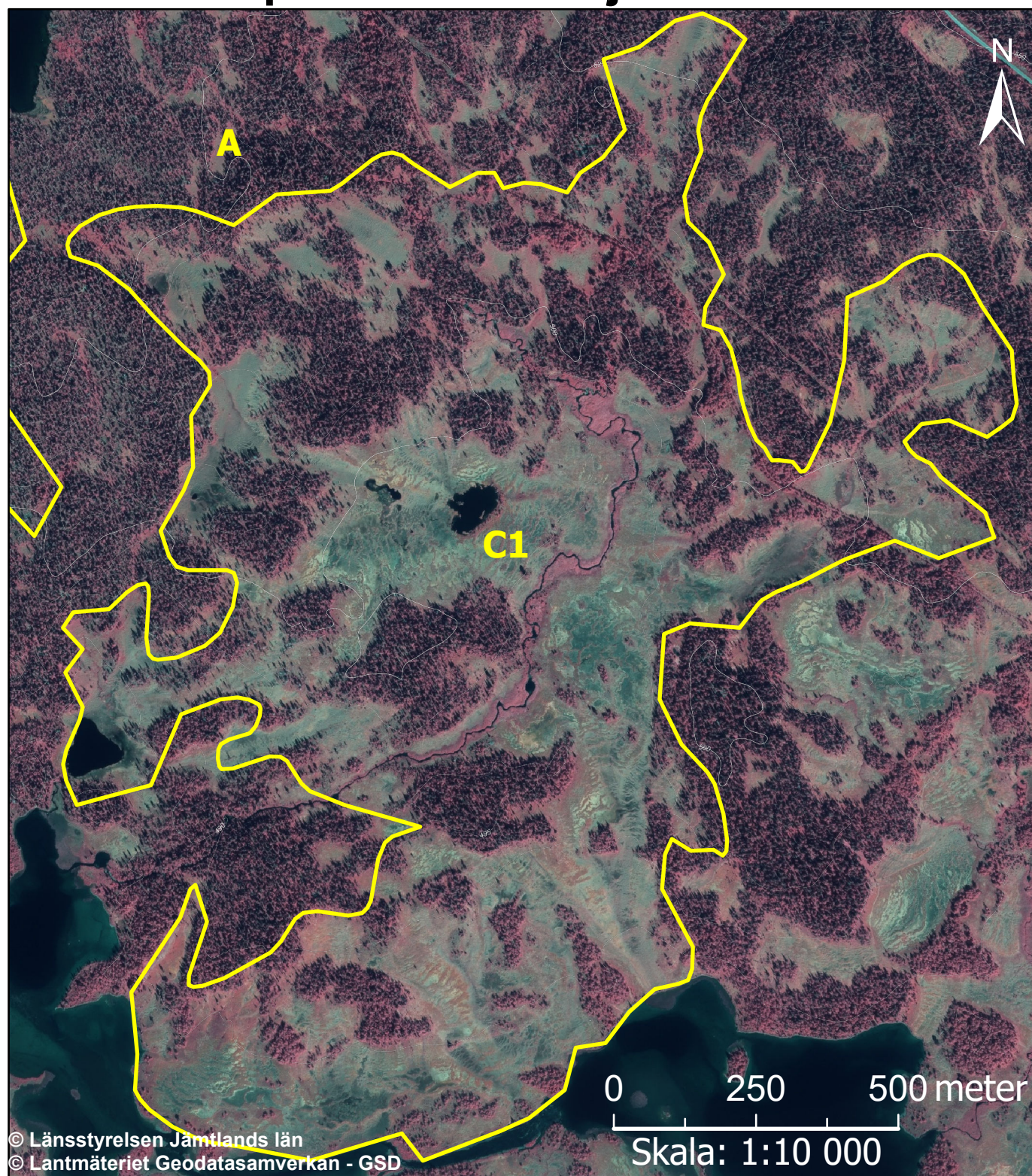
Skötselområden

- A. I huvudsak fri utveckling
- B2. Inventering och naturvårdsbränning

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Våtmark

 Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselområden

 A. I huvudsak fri utveckling

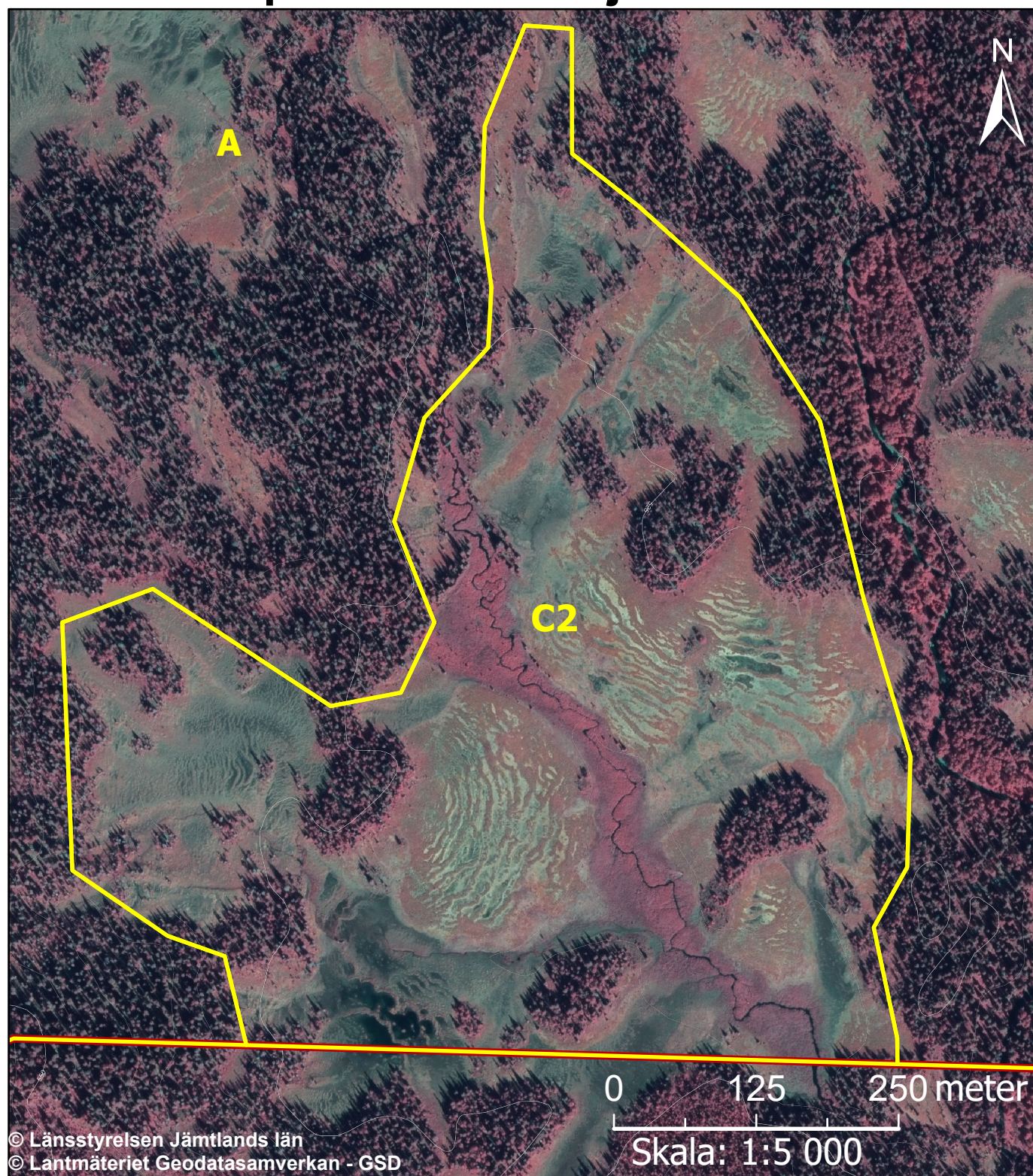
 C1. Inventering och eventuellt röjning

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Våtmark

 Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselområden

 A. I huvudsak fri utveckling

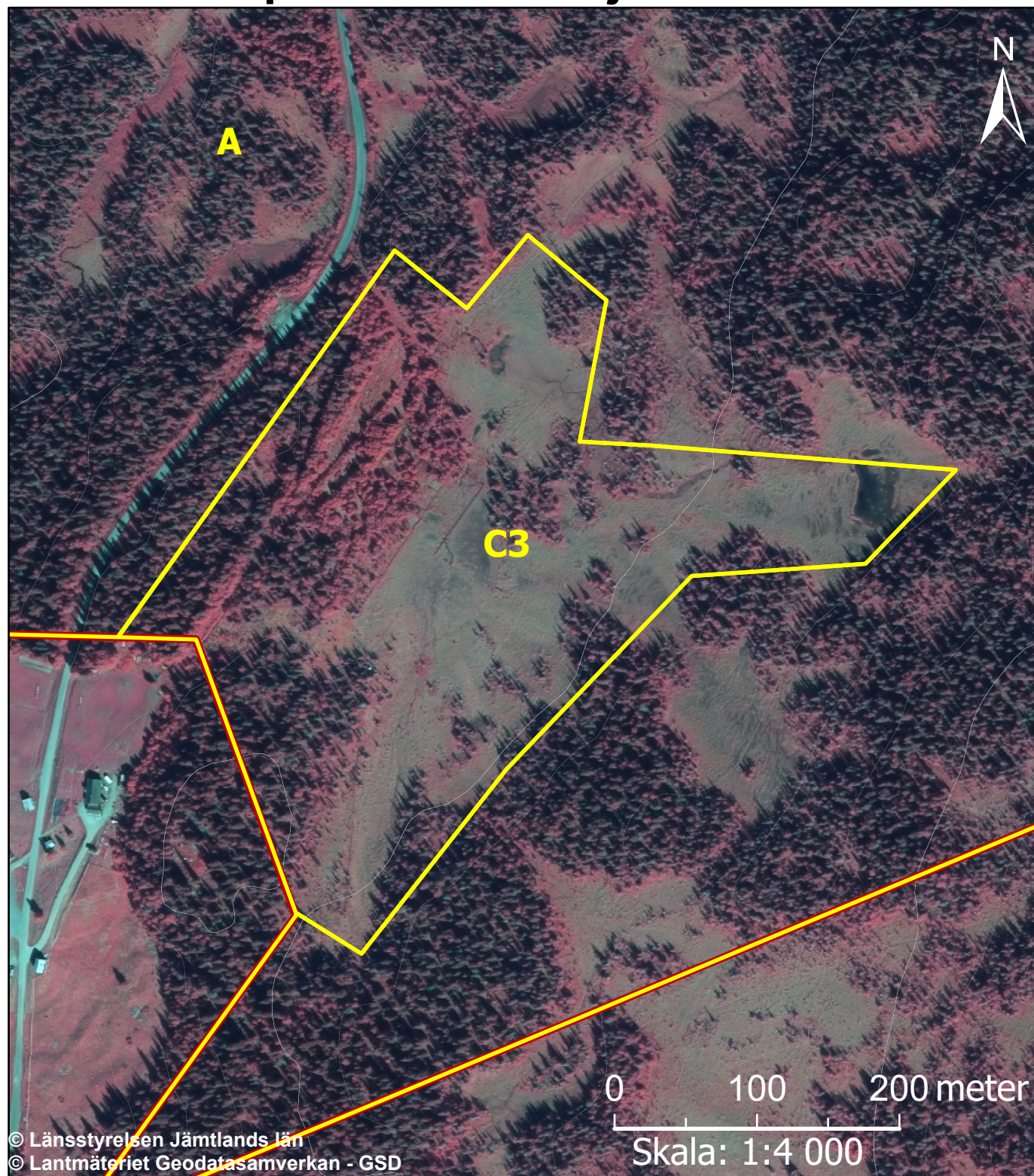
 C2. Inventering, röjning och slåtter av våtmark

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Våtmark

© Länssstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

 Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselområden

 A. I huvudsak fri utveckling

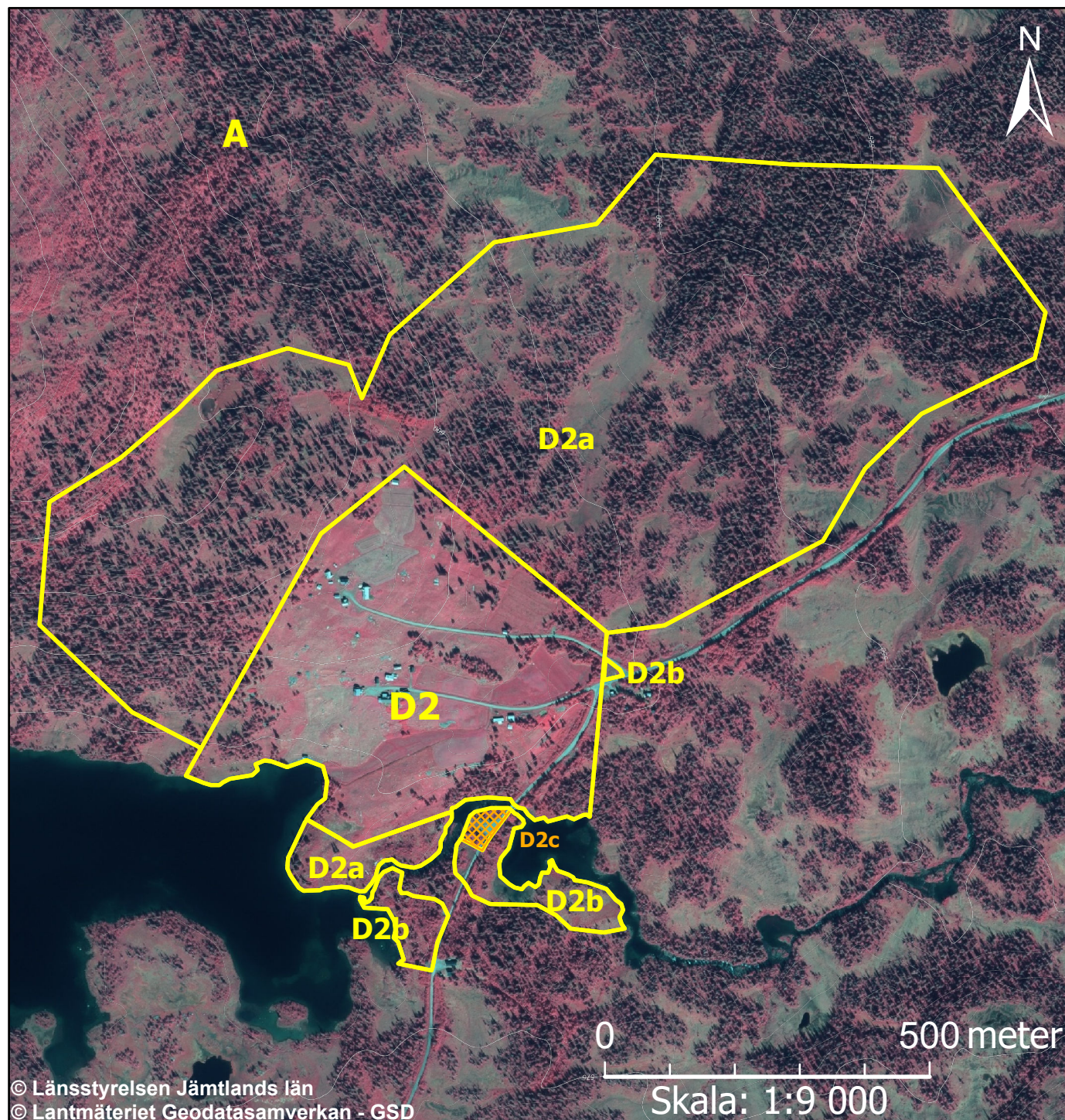
 C3. Rövning och slåtter av våtmark

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall

Naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Detalj Natur Blomhöjden

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

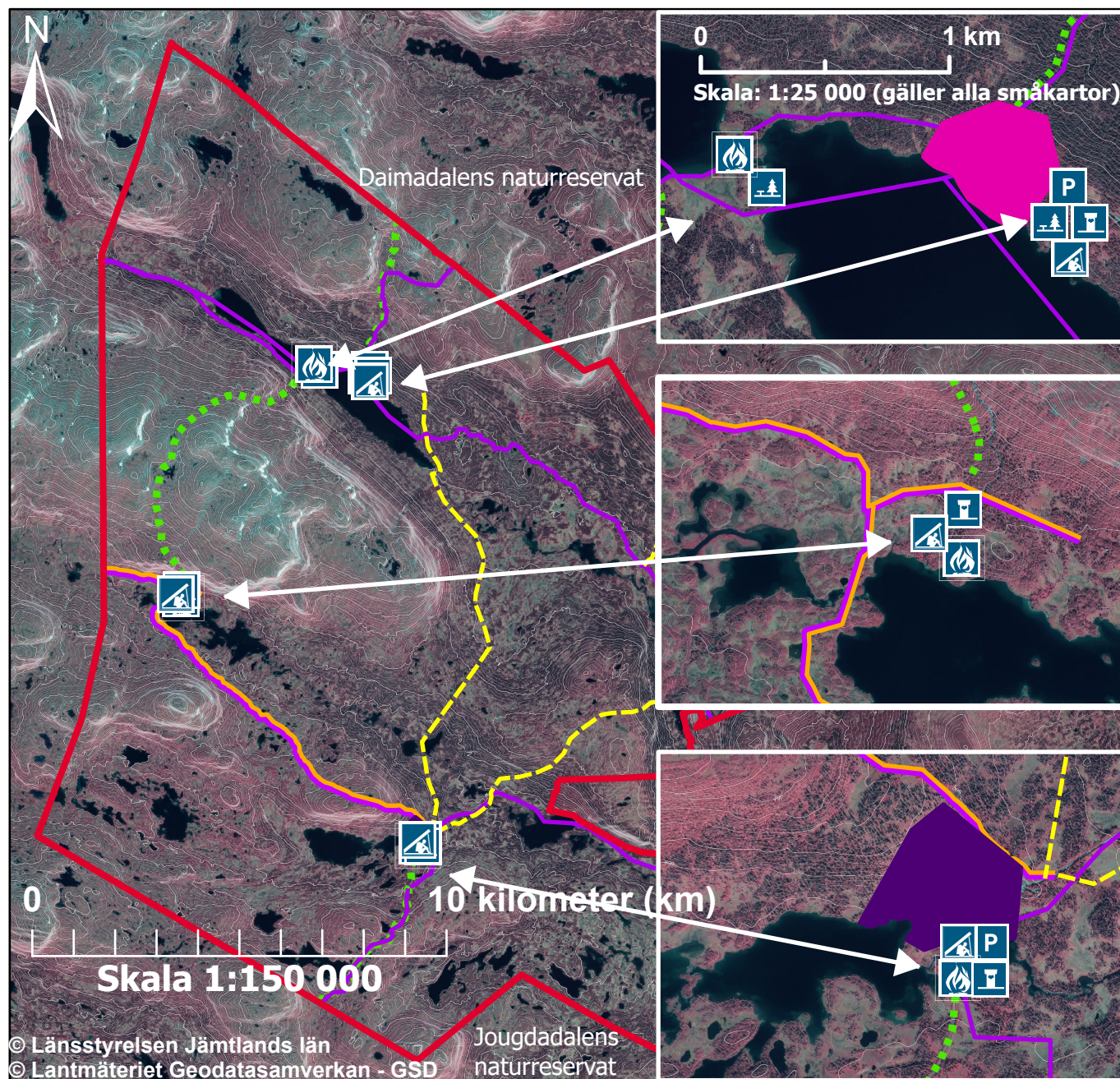
Skötselområden

- A. I huvudsak fri utveckling
- D2. Blomhöjdens fjällgård: skötsel enligt tradition D2a.
- Bete alternativt röjning och slåtter enligt tradition D2b.
- Röjning och slåtter alternativt bete enligt tradition D2c.
- Rastplats och Information

Naturreseptatet Nåara/Härbergsdalen

Skötselplankarta Friluftsliv Anordningar

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Jougdadalens
naturreservat

Gräns för naturreservatet Nåara/
Härbergsdalen

Fjällgården Härbergsdalen

Fjällgården Blomhöjden

Parkeringsplats

Rastplats med bord och bänkar

Eldstad

Dass

Vindskydd

Sommar- och vinterled

Befintlig sommarled

Skoterled

Stig som kan röjas till sommarled

Artförteckning naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

I artförteckningen nedan anges naturvårdsarter som hittills registrerats i naturreservatet Nåara/Härbergsdalen. Naturvårdsarter är enligt ArtDatabanken arter som är extra skyddsvärda, arter som indikerar att ett område har höga naturvärden eller arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Inom begreppen återfinns rödlistade arter, fridlysta arter, nyckelarter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter.

Förklaring till kolumnen Kategori:

- Rödlistekategori: CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = missgynnad / nära hotad och NE = ej bedömd.
- N2 = Ingår i Natura 2000 Art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet.
- § = Skyddad enligt Artskyddsförordningens (SFS 2007:845) paragrafer 4, 5, 6, 7, 8 och/eller 9.
- * = Indikatorart för kalkrik mark.
- ^^ = Brandberoende art.
- ´ = Art som indikerar gammal skog eller gamla träd.
- ¨ = Art som indikerar kontinuitetsskog och kontinuitet av död ved.
- ¨¨ = Art som indikerar lövträdiskontinuitet eller gamla lövträd.
- ÅGP = Ingår i åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper framtagna av ArtDatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten.
- BK = Bernkonventionen 1983. Konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö. Utgiven av utrikesdepartementet, SÖ 1983: 30
- BoK = Bonnkonventionen 1983. Konvention om skydd av flyttande vilda djur. Utgiven av utrikesdepartementet, SÖ 1983: 37

Förklaring till kolumnen S- och P-art:

- S = signalarter som är arter vilka med sin närvaro eller frekvens indikerar att ett område har höga naturvärden (Skogsstyrelsen, 2023).
- P = prioriterad art i Skogsvårdslagen SKSFS 2014:7. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen. 2014, (Skogsstyrelsens författningssamling) Jönköping: Skogsstyrelsen.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Lavar			
Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	
Liten sotlav	<i>Acolium karelicum</i>	VU, ´	
Nästlav	<i>Bryoria furcellata</i>		S

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Ladlav	<i>Calicium tigillare</i>	NT	
Mörk kolflarnlav	<i>Carbonicola myrmecina</i>	NT, ^^	
Kolflarnlav	<i>C. anthracophila</i>	NT, ^^	
Nordlig nållav	<i>Chaenotheca laevigata</i>	NT	
Vitgrynig nållav	<i>C. subroscida</i>	NT, ´	
Vitskaftad svartspik	<i>Chaenothecopsis viridialba</i>	NT	
Grå renlav	<i>Cladonia rangiferina</i>	N2	
Skuggkraterlav	<i>Gyalecta friesii</i>	VU, ”	
Kavernularia	<i>Hypogymnia hultenii</i>	NT	
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT	
Skrovellav	<i>L. scrobiculata</i>	NT, ””	
Kortskaftad ärgspik	<i>Microcalicium ahlneri</i>	NT	
Stuplav	<i>Nephroma bellum</i>		S
Norsk näverlav	<i>Platismatia norvegica</i>	VU, ”	
Vedflamlav	<i>Ramboldia elabens</i>	NT	
Skorpgelélav	<i>Rostania occultata</i>	NT, ””	
Rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	
Urnlav	<i>Tholurna dissimilis</i>	NT	
Svampar			
Lappticka	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU, ”	
Stjärntagging	<i>Asterodon ferruginosus</i>	NT, ”	
Rödgul trumpetsvamp	<i>Craterellus lutescens</i>		
Doftskinn	<i>Cystostereum murrayi</i>	NT, ”	
Vedticka	<i>Fuscoporia viticola</i>		S
Blodvaxskivling	<i>Hygrocybe coccinea</i>		
Toppvaxskivling	<i>H. conica</i>		
Tajgaskinn	<i>Laurilia sulcata</i>	VU, ”	
Harticka	<i>Pelloporus leporinus</i>	NT	
Ullticka	<i>Phellinidium ferrugineofuscum</i>	NT	
Gränsticka	<i>Phellopilus nigrolimitatus</i>	NT, ”	
Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU, ”	
Granticka	<i>Porodaedalea chrysoloma</i>	NT, ´	
Rosenticka	<i>Rhodofomes roseus</i>	NT, ”	
Ostticka	<i>Skeletocutis odora</i>	VU, ”	

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Mossor			
Fjällsotmossa	<i>Andreaea blyttii</i>	NT	
Brun jökelmossa	<i>Arctoa fulvella</i>	NT	
Klippbryum	<i>Bryum muehlenbeckii</i>	NT	
Skör kvastmossa	<i>Dicranum fragilifolium</i>		S
Grov husmossa	<i>Hylocomiastrum pyrenaicum</i>		S
Mörk husmossa	<i>H. umbratum</i>		S
Kloborstmossa	<i>Kiaeria falcata</i>	NT	
Vedflikmossa	<i>Lophozia guttulata</i>	NT	
Blek stjärnmossa	<i>Mnium stellare</i>		
Purpurmylia	<i>Mylia taylorii</i>		
Källmossa	<i>Philonotis fontana</i>		S
Nordlig källmossa	<i>P. tomentella</i>		S
Jökeltbjörnmossa	<i>Polytrichastrum sexangulare</i>	NT	
Fjällraggmossa	<i>Racomitrium macounii</i>	VU	
Västlig hakmossa	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>		
Skogshakmossa	<i>R. subpinnatus</i>		S
Rostvitmossa	<i>Sphagnum fuscum</i>	N2	
Björnvitmossa	<i>S. lindbergii</i>	N2	
Rufsvitmossa	<i>S. majus</i>	N2	
Sotvitmossa	<i>S. papillosum</i>	N2	
Klyvbladsvitmossa	<i>S. riparium</i>	N2	
Krokvitmossa	<i>S. subsecundum</i>	N2	
Brun glansvitmossa	<i>S. subfulvum</i>	N2	
Ullvitmossa	<i>S. tenellum</i>	N2	
Purpurvitmossa	<i>S. warnstorffii</i>	N2	
Kärrtrumpetmossa	<i>Tayloria lingulata</i>		S
Sätertrumpetmossa	<i>T. splachnoides</i>		
Liten trumpetmossa	<i>T. tenuis</i>	NT	
Kärlväxter			
Kambräken	<i>Blechnum spicant</i>		S
Månlåsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	NT	
Skogsrör	<i>Calamagrostis chalybaea</i>	§, N2	
Grönkulla	<i>Coeloglossum viride</i>	§	S

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Korallrot	<i>Corallorhiza trifida</i>	§	S
Ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	§	
Jungfru Marie nycklar	<i>D. maculata</i> subsp. <i>maculata</i>	§	
Fläcknycklar	<i>D. maculata</i>	§	
Sumpnycklar	<i>D. majalis</i> subsp. <i>lapponica</i>	§, *	
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>		S
Brudsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i>	§, *	
Lopplummer	<i>Huperzia selago</i>	§	
Groddlummer	<i>H. selago</i> subsp. <i>arctica</i>	NE, §	
Fjälllummer	<i>Lycopodium alpinum</i>	§	
Revlummer	<i>L. annotinum</i>	§	
Riplummer	<i>L. clavatum</i> subsp. <i>monostachyon</i>	§	
Stagg	<i>Nardus stricta</i>	Typisk i vissa N2 naturtyper	
Spindelblomster	<i>Neottia cordata</i>	§	S
Kransrams	<i>Polygonatum verticillatum</i>		S
Fjällyxne	<i>Pseudorchis straminea</i>	§	
Dvärgrodblåra	<i>Silene dioica</i> var. <i>serpentinicola</i>	VU	
Spenslig fjällnejlika	<i>Viscaria alpina</i> var. <i>serpentinicola</i>	NT	
Insekter			
Polarhumla	<i>Bombus pyrrhopygus</i>	NT	
Stekel, utan svenskt namn	<i>Crabro lapponicus</i>	NT	
Violettkantad guldvinge	<i>Lycaena hippothoe</i>	NT	
Grod-och kräldjur			
Vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	§, BK	
Skogsödlå	<i>Zootoca vivipara</i>	§, BK	
Fåglar			
Pärluggla	<i>Aegolius funereus</i>	§, N2, BK	P
Sädgås	<i>Anser fabalis</i>	NE, §, N2, BK, BoK	P
Kungsörn	<i>Aquila chrysaetos</i>	NT, §, N2, BK, BoK	P
Jorduggla	<i>Asio flammeus</i>	§, N2, BK	P
Fjälluggla	<i>Bubo scandiacus</i>	CR, §, N2, BK	
Brushane	<i>Calidris pugnax</i>	VU, §, N2, BK, BoK	
Fjällpipare	<i>Charadrius morinellus</i>	§, N2, BK, BoK	

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Blå kärrhök	<i>Circus cyaneus</i>	NT, §, N2, BK, BoK	P
Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	§, N2, BK, BoK	P
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT, §, N2, BK,	P
Jaktfalk	<i>Falco rusticolus</i>	EN, §, N2, BK, BoK	P
Stenfalk	<i>Falco columbarius</i>	NT, §, N2, BK, BoK	P
Dubbelbeckasin	<i>Gallinago media</i>	NT, §, N2, BK, BoK	
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	§, N2, BK, BoK	
Smålom	<i>G. stellata</i>	NT, §, N2, BK, BoK	P
Trana	<i>Grus grus</i>	§, N2, BK, BoK	P
Blåhake	<i>Luscinia svecica</i>	§, N2, BK, BoK	
Orre	<i>Lyrurus tetrix</i>	§, N2, BK,	P
Bläsand	<i>Mareca penelope</i>	VU, §, N2, Bk, BoK	
Fiskjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	§, N2, BK, BoK	P
Lavskrika	<i>Perisoreus infaustus</i>	§, BK	P
Smalnäbbad simsnäppa	<i>Phalaropus lobatus</i>	§, N2, BK, BoK	
Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT, §, N2, BK	P
Gråspett	<i>Picus canus</i>	§, N2, BK	P
Ljungpipare	<i>Pluvialis apricaria</i>	§, N2, BK, BoK	
Lappmes	<i>Poecile cinctus</i>	NT, §, BK	P
Silvertärna	<i>Sterna paradisaea</i>	§, N2, BK, BoK	
Hökuggla	<i>Surnia ulula</i>	§, N2, BK	P
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	§, N2, BK,	P
Järpe	<i>Tetrastes bonasia</i>	NT, §, N2, BK,	P
Svartsnäppa	<i>Tringa erythropus</i>	NT, §, N2, BK, BoK	
Grönbena	<i>T. glareola</i>	§, N2, BK, BoK	
Däggdjur			
Bäver	<i>Castor fiber</i>	N2, BK	
Järv	<i>Gulo gulo</i>	VU, §, N2, BK	
Skogshare	<i>Lepus timidus</i>	NT, N2, BK	
Utter	<i>Lutra lutra</i>	NT, §, N2, ÅGP, BK	
Lo	<i>Lynx lynx</i>	VU, §, N2, BK	
Brunbjörn	<i>Ursus arctos</i>	NT, §, N2, BK	

Förteckning över forn- och kulturlämningar samt möjliga fornlämningar i naturreservatet Nåara/Härbergsdalen

I förteckningen nedan anges de forn- och kulturlämningar, samt möjliga fornlämningar, som hitintills har registrerats av Riksantikvariatämbetet.

Enligt Kulturmiljölagen (1988:950) är kriterierna för en fornlämning:

- den ska vara lämningar efter människors verksamhet under forna tider,
- den ska ha tillkommit genom äldre tiders bruk och vara varaktigt övergiven,
- den ska ha tillkommit före 1850.

De lämningar i tabellerna nedan som är registrerade som "Fornlämning" i tredje kolumnen är bekräftade i fält och synliga ovan jord. De lämningar som är registrerade som "Möjlig Fornlämning" i tredje kolumnen är bekräftade i fält och synliga ovan jord men kräver vidare utredning för att med säkerhet kunna bedömas som fornlämning. Lämningar angivna som "Övrig kulturhistorisk lämning" i tredje kolumnen är inte skyddade enligt Kulturmiljölagen.

De tabellnummer som anges i tabelltexten nedan motsvarar områden där lämningarna visas i bifogad översiktskarta över forn- och kulturlämningar, bilaga 6a.

Tabell 1. Vid norra gränsen för naturreservatet, söder om sjön Sturjienjaevrie/Störjaren

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4033	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning

Tabell 2. I nordvästra delen av naturreservatet, nordväst om Vuelie-Nåaranjaevrie/Övre Härbergsvattnet

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4484	Övrigt, grop	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4485	Övrigt, grop	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:3236	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:3776	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4035	Kåta	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4051	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4340	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4341	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4342	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4430	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4444	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4445	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4446	Kåta	Möjlig fornlämning

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4502	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:5011	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5026	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:5027	Hornsamling	Möjlig fornlämning
L1947:5028	Härd	Möjlig fornlämning
L1947:5080	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4722	Renvall	Övrig kulturhistorisk lämning

Tabell 3. Området omkring Härbergsdalens fjällgård

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4050	Renvall	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4049	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4595	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4610	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4670	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4787	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5146	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5194	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:5211	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5212	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:5213	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4283	Kåta	Möjlig fornlämning

Tabell 4. Nära nordöstra gränsen för naturreservatet, sydost om Maajejalla

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4518	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning

Tabell 5. Området vid Kraantje/Gransjöns västra del

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1945:2908	Begravningsplats enstaka	Fornlämning
L1945:2737	Offerplats	Fornlämning
L1947:4723	Fångstgrop	Fornlämning
L1947:4128	Fångstgrop	Fornlämning
L1947:4127	Fångstgrop	Fornlämning
L1947:4129	Fångstgrop	Fornlämning
L1947:4178	Fångstgrop	Fornlämning
L1947:4790	Fångstgrop	Fornlämning
L1947:4810	Fångstgrop	Fornlämning

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:5084	Hornsamling	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4113	Fångstgrop	Möjlig fornlämning
L1947:4126	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4175	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4176	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4230	Kåta	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4448	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4504	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4505	Härd	Möjlig fornlämning
L1947:4506	Härd	Möjlig fornlämning
L1947:4521	Härd	Möjlig fornlämning
L1947:4760	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4803	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4805	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4806	Kåta	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4811	Kåta	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4885	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:5030	Härd	Möjlig fornlämning
L1947:5082	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:5083	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5103	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4284	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4177	Renvall	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4807	Renvall	Övrig kulturhistorisk lämning

Tabell 6. Nordväst om Vaellienjaevrie, på östra delen av Aerhtseges kalfjäll

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4739	Rengärda	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4737	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4738	Härd	Övrig kulturhistorisk lämning

Tabell 7. Strax norr om Vuelie-Sovvene/Storflyn

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:5056	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4435	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4486	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4541	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4665	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5085	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:5105	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:5107	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:5189	Kåta	Möjlig fornlämning

Tabell 8. I sydvästra delen av naturreservatet, omkring Gierkerejaevrie/Stensjön

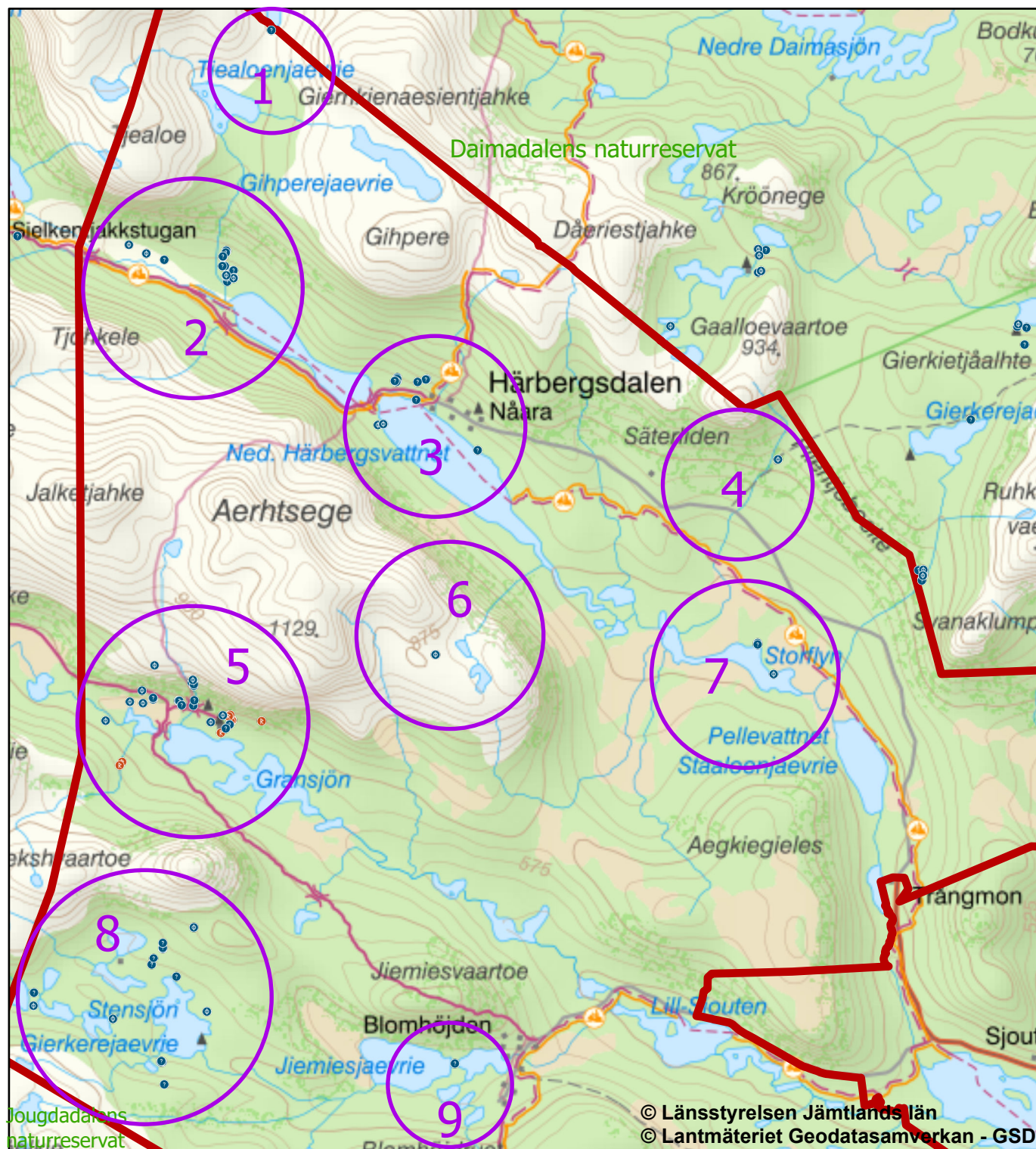
Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4263	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4266	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4267	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4268	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4205	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4262	Kåta	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4285	Fornlämningsliknande lämning	Möjlig fornlämning
L1947:4809	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4858	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4859	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4860	Fornlämningsliknande lämning	Möjlig fornlämning
L1947:4878	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4882	Kåta	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:4261	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4311	Kåta	Möjlig fornlämning
L1947:4830	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4886	Kåta	Möjlig fornlämning

Tabell 9. Vid sjön Jiemiesjaevrie strax väster om Blomhöjden

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1947:4495	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L1947:4496	Kåta	Möjlig fornlämning

Naturreservatet Nåara/ Härbergsdalen Forn- och Kulturlämningar

- Gräns för naturreservatet Nåara/Härbergsdalen
- Övriga kulturhistoriska lämningar
- Möjliga fornlämningar
- Fornlämningar

